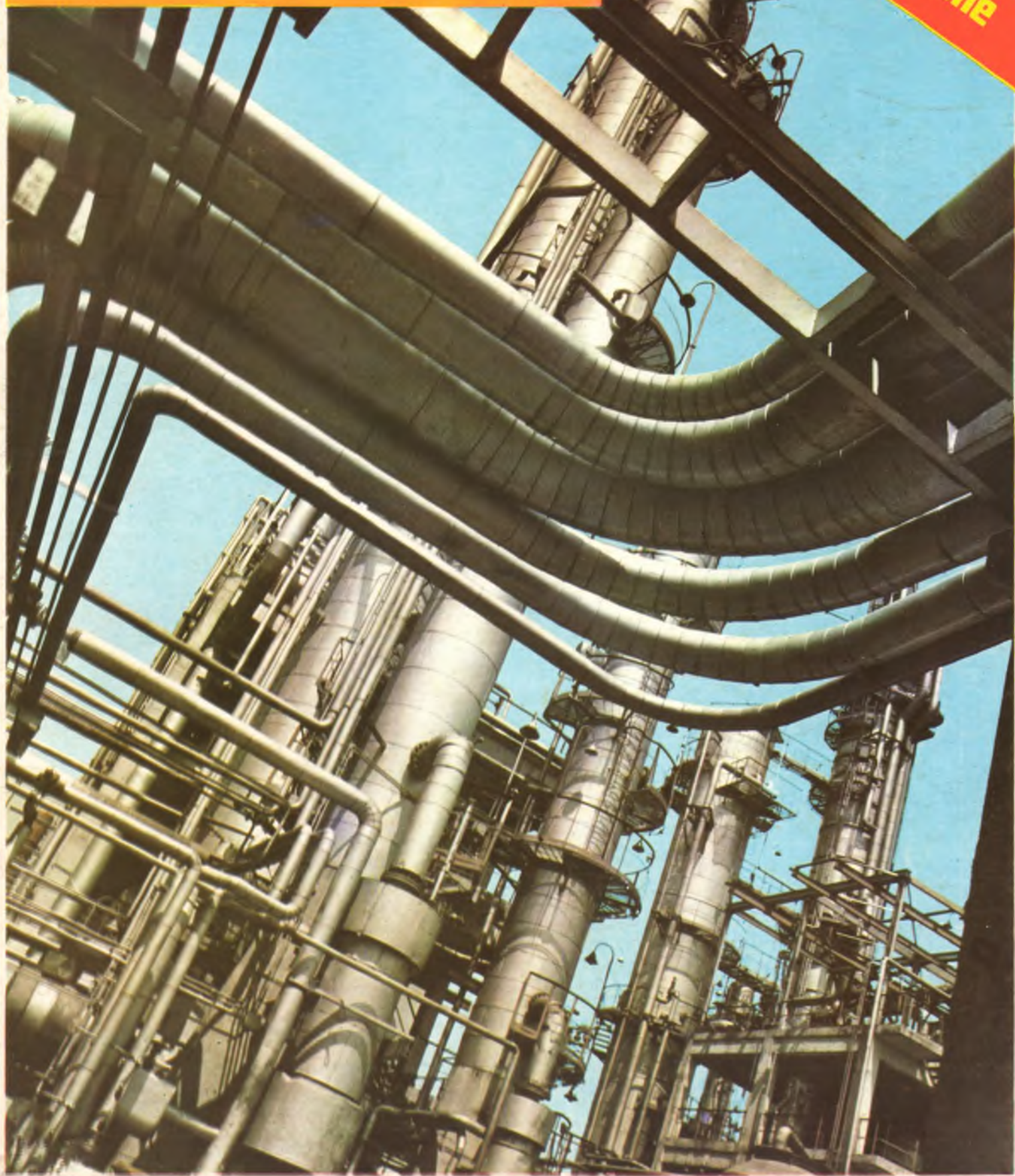

revista economică

13 ^{28•III}
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetari Economice

valorificarea superioară
a materiilor prime

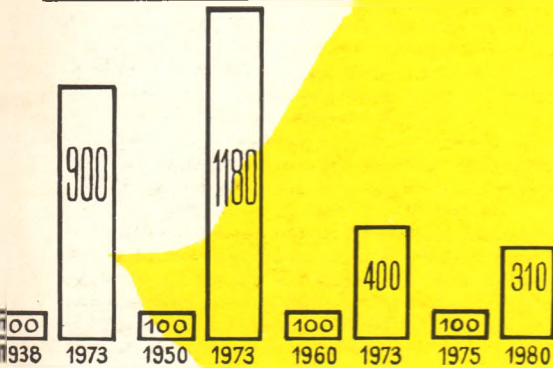

BOTOȘANI

JUDEȚ cu un bogat trecut istoric și cultural, locul în care s-a aprins flacăra răscoalei țărănești din 1907, Botoșaniul cunoaște în anii socialismului transformări înnoitoare, creșterea și diversificarea activităților economice și, odată cu această, schimbări esențiale în condițiile de viață ale oamenilor.

DINAMICA PRODUCȚIEI GLOBALE INDUSTRIALE

Cunoscut multă vreme ca un județ în care agricultura precumpăna în proporții covârșitoare, Botoșaniul a fost lansat în zilele noastre pe orbita dezvoltării industriale, singura în stare să asigure folosirea rațională a resurselor naturale și de forță de muncă locale, să determine un progres economico-social rapid.

Pentru Botoșani, politica partidului de industrializare, de repartizare teritorială rațională a forțelor de producție, de dezvoltare multilaterală, sub aspect economic și social, a tuturor județelor țării, a dat primele roade încă în 1949, când au intrat în funcțiune primele mari unități industriale: întreprinderea textilă „Moldova” și întreprinderea de confecții din Botoșani; a urmat apoi construirea unor alte obiective, între care întreprinderea de industrializare a sfelei de zahăr din Bucecea, întreprinderea de confecții din Dorohoi, întreprinderea minieră Miorcani, întreprinderea de utilaje și piese de schimb Botoșani, întreprinderea de corpuri de iluminat Dorohoi, o unitate producătoare de mașini-unelte necesare agriculturii, întreprinderea „Electrocontact”—Botoșani.

Dacă analizăm dinamica producției industriale, vom observa că aceasta s-a accelerat în ultimii ani, depășind ritmul mediu realizat pe

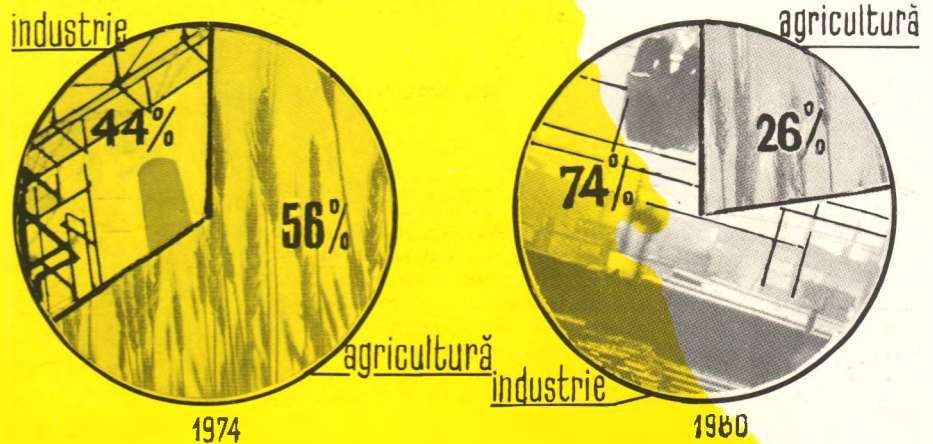
țară. În anul 1973 volumul producției industriale era de peste 9 ori mai mare față de 1938, de 4 ori mai mare față de 1960, și cu 50% mai mare față de 1970; în anii acestui cincinal producția crește de aproape 2,3 ori. Dintre ramurile industriale, cel mai înalt ritm de creștere l-au înregistrat construcția de mașini, materialele de construcții, sticlă, porțelan și faianță, textilă, alimentară. În aceste condiții s-au produs și unele modificări în structura producției industriale a județului, în sensul creșterii ponderii industriei constructoare de mașini.

În economia Botoșaniului agricultura continuă să dețină încă locul principal, aici realizându-se mai mult de jumătate din produsul global al județului. Producția agricolă este în continuă creștere, ca urmare a înzestrării tehnice superioare, a aplicării

muncii. În Botoșani, unul din județele cu excedent cronic de forță de muncă, a crescut an de an numărul populației ocupate în industrie, în construcții și în alte activități neagricole, reducându-se simțitor numărul celor care migrau spre alte zone. Odată cu creșterea numărului celor care lucrează în aceste activități, au sporit veniturile oamenilor muncii din industrie și agricultură — retribuția medie lunară a personalului fiind, pe ansamblul județului, cu peste 40% mai mare în 1973 față de 1965. În numeroase localități din județ s-au realizat îmbunătățiri edilitar-gospodărești, au fost construite instituții de învățământ, cultură și asistență socială, s-au dat în funcțiune mii de locuințe.

Viitorul județului Botoșani este proiectat în continuare pe dezvoltarea

PONDEREA INDUSTRIEI ÎN TOTALUL PRODUCȚIEI INDUSTRIALE ȘI AGRICOLE

unor măsuri agrotehnice înaintate. Numărul tractoarelor era în 1973 de peste 3 300, în timp ce în 1938 pe teritoriul județului existau numai 100. A sporit, totodată, de peste 2,1 ori în 1973 față de 1965, volumul îngrășămintelor chimice folosite în agricultură și s-au extins lucrările de îmbunătățiri funciare. Rezultatul acestor măsuri este creșterea producției medii la ha la grâu, porumb, floarea soarelui, sfeclă de zahăr, cartofi, a producției medii anuale pe un animal.

Transformările din viața economică s-au răsfrânt în mod firesc și pe planul condițiilor de trai ale oamenilor

rea industriei: producția acestei ramuri va crește în cincinalul următor de 3,2 ori, într-un ritm mediu anual de cca. 26%. Aceasta va face posibilă sporirea la cca. 74% a ponderii industriei în totalul producției industriale și agricole față de cca. 44% în 1974. În perioada 1976—1980 vor fi create aproape 28 000 noi locuri de muncă, se vor construi 12 000 locuințe din fondurile și cu sprijinul statului, mii de locuri în creșe și grădinițe, noi săli de clasă. Nivelul de trai se va îmbunătăți în continuare, în pas cu înflorirea economică a meleagurilor botoșenene.

PROCESUL DIALECTIC AL DEZVOLTĂRII DEMOCRAȚIEI SOCIALISTE ÎN ETAPA ACTUALĂ

DIN PERSPECTIVA istoricelor documente ale celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român, procesul dezvoltării democrației socialiste în actuala etapă pe care o parcurge țara noastră își dezvoltă cu pregnanță amplele sale dimensiuni și semnificații. Pornind de la analiza cuprinzătoare și profundă a dialecticii noii orinduirii, de la generalizarea experienței proprii și a celei-acumulate pe plan internațional Congresul întregrează — într-o concepție unitară, de largă perspectivă — democrația socialistă ca o componentă indisolubilă, de maximă însemnătate a operei de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a țării spre comunism. „**Sintem convinși** — arăta la Congresul al XI-lea tovarășul Nicolae Ceaușescu — **că numai asigurând realizarea democrației socialiste reale putem înlăunțați cu succes Programul partidului, politica sa internă și externă. Pornim neabătut de la principiul marxist-leninist că dezvoltarea democrației socialiste, făurirea conștientă de către popor a propriei sale istorii constituie o necesitate obiectivă a edificării noii orinduirii. Numai împreună cu întregul popor vom asigura victoria societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului pe pământul României**”¹). În același sens, formulind principiile de bază ale societății socialiste multilateral dezvoltate ca etapă superioară în evoluția societății spre comunism, Programul adoptat de Congresul al XI-lea subliniază că „**dezvoltarea democrației socialiste este un factor esențial și o necesitate obiectivă în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate**”²).

Procesul dialectic al afirmării democrației socialiste în actuala etapă de dezvoltare a țării noastre oferă cercetării un câmp larg de investigație și generalizare. Între multiplele probleme ce se impun atenției în lumina experienței acumulate și a orientărilor date de cel de-al XI-lea Congres al partidului menționăm pe cele care privesc locul și rolul democrației socialiste în procesul general al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism: direcțiile de dezvoltare a democrației socialiste, logica sa „internă”, componentele, cadrul ei instituțional, valorile pe care le promovează, sfera ei de acțiune; relația dintre dezvoltarea democrației socialiste și afirmarea personalității; extensiunea pe care o capătă problematica democrației în activitatea pe plan internațional a partidului și statului nostru ș. a. m. d.

Asupra unora dintre aceste probleme vom încerca să ne oprim în cele ce urmează.

Dezvoltarea democrației socialiste — cerință obiectivă a edificării noii orinduirii

INSEMNĂTATEA relației dintre socialism și democrație a fost subliniată în repetate rânduri de fondatorii comunismului științific. „**Socialismul** — scria V. I. Lenin — **nu este posibil fără democrație sub două aspecte: proletariatul nu poate săvârși revoluția socialistă dacă nu se pregătește în vederea ei luptind pentru democrație; socialismul victorios nu-și poate consolida victoria și nu poate duce omnia spre dispariția treptată a statului fără a înlăunțați o democrație deplină**”³). Meritul partidului nostru constă în faptul că el examinează această relație în lumina realităților contemporane, cind există o experiență variată și considerabil diversificată în edificarea și organizarea noii orinduirii, cind pe plan mondial se desfășoară pe un front tot mai larg revoluția științifică și tehnică și se înregistrează mutații importante în favoarea socialismului, în condițiile în care teoria și practica democrației au fost și continuă să fie confruntate cu numeroase probleme noi. E necesară în aceste împrejurări o acțiune perspicace de analiză a noilor fenomene; de soluționare în mod creator, în spiritul concepției revoluționare a materialismului dialectic și istoric, a problemelor ce se ridică, de elaborare a formelor și modalităților celor mai adecvate condițiilor concrete. Este tocmai ceea ce întreprinde prin demersul său Partidul Comunist Român. Cu maturitate și cetezanță revoluționară Congresul al XI-lea cristalizează în problemele democrației numeroase aprecieri și con-

cluzii care răspund nu numai exigențelor și cerințelor propriei noastre dezvoltări, dar și unor comandamente mai largi ale teoriei și practicii revoluționare contemporane.

Astfel, Programul partidului dă un răspuns limpede, profund argumentat, interpretărilor ce tind să estompeze esența, trăsăturile proprii și superioritatea democrației socialiste față de democrația burgheză. **Superioritatea incontestabilă a democrației socialiste față de cea burgheză, se arată în Program, ține nu de aspectele formale, ci de însăși esența relațiilor ce caracterizează cele două tipuri calitativ deosebite de orinduirii. Existența claselor sociale cu poziții și interese opuse și antagoniste, a inegalităților economice, sociale și naționale face cu neputință în condițiile capitalismului realizarea unei democrații reale, în înțelesul deplin al cuvintului, pentru cei ce muncesc.**

Ca urmare, **condiția indispensabilă a unei democrații reale o constituie lichidarea inegalităților economice și sociale de clasă, înlăturarea exploataților, cucerirea puterii de către cei ce muncesc, instaurarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție, realizarea repartiției după principiul socialist. Numai pe această bază se creează condițiile necesare pentru ca oamenii muncii să poată beneficia cu adevărat de roadele muncii lor, de cuceririle progresului și civilizației, să se bucure de drepturi și libertăți garantate material, să se manifeste liber să-și poată valorifica neingrădit capacitățile creatoare în interesul lor și al societății. Superioritatea de esență a democrației socialiste rezidă astfel în faptul că oamenii muncii — organizați și conduși de forțe revoluționare proprii — dețin puterea politică, sînt proprietari — de tip socialist — ai mijloacelor de producție și bogățiilor țării, își făuresc, în mod conștient, sub conducerea partidului lor, viitorul socialist și comunism, în concordanță cu interesele și năzuințele lor vitale.**

Reliefind că, în ultimă instanță, **socialismul și democrația sînt de nedespărțit, concepția partidului nostru insistă asupra caracterului procesual, dinamic al acestei relații. Ea dezvoltă faptul că atât socialismul, ca orinduire, cît și democrația socialistă nu sînt entități statice, cu existențe paralele, ci realități în continuă mișcare și devenire care se întrepătrund și se intercondiționează. Experiența istorică atestă că socialismul — ca sistem complex de structuri și relații sociale calitativ diferite de cele ale orinduirilor anterioare — nu se poate constitui dintr-o dată în plinătatea valorilor și funcționalității sale specifice. E necesară o operă vastă, de durată, multilaterală de dezvoltare și perfecționare pe temelii noi a tuturor laturilor, a celor mai adînci resorturi ale vieții sociale. Modalitatea esențială de stimulare și impulsione a creației istorice a poporului în realizarea idealului comunist, democrația socialistă — necesitate obiectivă în edificarea noii orinduirii — nu este nici ea un dat automat al istoriei. Expresie a comunității intereselor fundamentale, a relațiilor de alianță și strînsă colaborare dintre clasele și grupurile sociale existente, a unității tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, democrația socialistă se afirmă și se dezvoltă — ca un ansamblu complex de valori profund umane, de instituții, reglementări și modalități proprii de funcționare a noii orinduirii — ca rezultat al acțiunii conștiente a partidului, e opera de creație a forțelor înaintate ale societății; ea poartă amprenta maturității tradițiilor și experienței politice a clasei muncitoare și celorlalte categorii de oameni ai muncii.**

Direcții de dezvoltare a democrației socialiste în actuala etapă

ÎN INDISOLUBILĂ legătură cu cerințele dezvoltării societății, democrația socialistă cunoaște — trebuie să cunoască — ea însăși, un proces de continuă devenire și adîncire, de îmbogățire a conținutului ei de valori, de extindere a sferei de aplicare de inovare și perfecționare a formelor și metodelor de conducere, a modalităților de participare a maselor la soluționarea problemelor pe care le ridică mersul înainte al societății.

Expresia cea mai puternică a demersului spre dezvoltarea vieții democratice a societății noastre o constituie, **indiscutabil, spiritul profund democratic care stă la baza funcționării și activității Partidului Comunist Român. Concretizare a principiului centralismului democratic, întreaga viață internă a partidului, metodele și stilul său de muncă, consecvența cu care stimulează inițiativa membrilor săi, constituie o strălucită prefigurare a adîncirii democratismului în întreaga complexitate de organisme și modalități de funcționare ale organismului nostru social.**

¹) Nicolae Ceaușescu. Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român. Editura politică, 1974, pag. 81.

²) Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism Editura politică, 1975, p. 130.

³) V. I. Lenin, Opere complete, vol. 30. Editura politică, București 1964, p. 130.

Frontul larg pe care îl angajează demersul partidului pentru dezvoltarea democrației socialiste reprezintă o importanță contribuție la îmbogățirea teoriei și practicii, a strategiei și tacticii de edificare a noii orînduirii. Acest demers dezvoltă valențe noi care îmbogățesc conținutul și sfera de cuprindere a conceptului de democrație socialistă. Ca o replică la punctele de vedere ce consideră că problematica democrației socialiste este epuizată de **deținerea puterii** — politice și economice — de către cei ce muncesc, în teoria și practica partidului nostru, mai ales după Congresul al IX-lea, s-a acordat o atenție deosebită **făuririi și perfecționării cadrului** adecvat funcționării democratice a societății, **instituționalizării** unor forme și modalități menite să asigure participarea reală și eficientă a oamenilor muncii la conducerea vieții sociale. Un accent deosebit s-a pus și se pune pe **perfecționarea întregului ansamblu de relații sociale, interumane, pe promovarea valorilor** profund umaniste, proprii noii orînduirii, ca cele ale eticii și echității socialiste, ale demnității umane, libertății și responsabilității sociale. Principiile proprii democrației socialiste, promovate cu fermitate în viața și munca partidului, au cunoscut și cunosc o continuă extensivitate în activitatea de stat, în viața și munca organizațiilor de masă și obștești, în domeniul activității economice și sociale, în viața spirituală a societății. Sub conducerea partidului democrația socialistă se afirmă tot mai puternic ca un principiu organizatoric și funcțional esențial al întregului nostru sistem social.

Lărgirea și perfecționarea formelor de participare și a controlului maselor în domeniul activității economico-sociale

ÎN LUMINA experienței parcurse și a direcțiilor de viitor stabilite de Programul partidului o semnificație deosebită capătă accentul ce se pune în actuala etapă pe dezvoltarea democrației în **sfera hotărâtoare** a vieții sociale, cea a făuririi bunurilor materiale și spirituale. Dezvoltarea democrației economice, muncitorești, crearea cadrului necesar pentru **participarea directă** a oamenilor muncii la actul decizional în sfera hotărâtoare a vieții economico-sociale reprezintă o trăsătură extrem de importantă a dialecticii procesului de adîncire a democrației noastre socialiste.

Proprietatea obștească asupra mijloacelor de producție se constituie și se dezvoltă ca o imensă coproprietate care implică obligația de a fi utilizată în interesul întregii colectivități, al societății. În dubla lor calitate de producători și proprietari, oamenii muncii poartă răspunderea în fața societății pentru felul cum sint utilizate fondurile materiale și financiare încredințate. Ei au îndatorirea de a se preocupa permanent de bunul mers al unităților în care lucrează. Prin însăși natura sa, proprietatea socialistă implică întregirea organică a celor ce muncesc în activitatea de organizare și conducere, participarea lor la luarea și aplicarea deciziilor, exercitarea unui control sistematic și exigent asupra modului cum sint duse la îndeplinire sarcinile de partid și de stat. Dimensiune esențială a democrației socialiste, participarea maselor la întreaga activitate de organizare și conducere a producției e menită să pună în valoare pe scară tot mai largă inițiativa, spiritul gospodăresc, să impulsioneze energiile și capacitățile de creație ale celor ce muncesc. Această latură capătă o însemnătate capitală în formarea și dezvoltarea de responsabilități noi, socialiste și comuniste, față de întreg ansamblul de probleme ce se referă la bunul mers al vieții economice și sociale, în dezvoltarea grijii tuturor cetățenilor pentru perfecționarea organizării și conducerii vieții sociale, pentru eficacitatea cit mai înaltă a întregii activități.

Acestei orientări cu profunde semnificații îi răspund formele și modalitățile variate create în ultimii ani. În rîndul acestora un loc însemnat ocupă **instituționalizarea adunărilor generale ale oamenilor muncii, respectiv cele ale membrilor cooperatori, forma prin care** cei ce muncesc participă nemijlocit la conducerea activității economico-sociale, la dezbaterile planurilor de dezvoltare economico-socială, la discutarea și soluționarea problemelor ce se referă la îndeplinirea acestor planuri, la exercitarea controlului asupra întregii activități. Adunărilor generale ale oamenilor muncii oferă un cadru adecvat pentru valorificarea inițiativei și înțelepciunii colective în soluționarea problemelor ce privesc accelerarea ritmurilor de dezvoltare, în mobilizarea și valorificarea cit mai deplină și rațională a resurselor materiale și umane. Pe aceeași linie se înscriu **consiliile și comitetele oamenilor muncii** cu rol deliberativ, **consiliile de control muncitoresc, comitetele pe probleme în întreprinderi, comisile de planificare economică și consiliile pe probleme de export la nivel județean.** Alcătuite din reprezentanți ai oamenilor muncii, ai sindicatelor și organizațiilor de partid și tineret, din cei mai buni specialiști, asemenea organisme variate ca preocupări și profil oferă cadrul pentru participarea eficientă a oamenilor muncii — direct sau prin reprezentanți — la activitatea de conducere, la adoptarea și aplicarea deciziilor.

Significații profunde, de ordin principial are, de asemenea, faptul că în țara noastră **a fost instituționalizat** în toate sectoarele principii conducerii colective, precum și practica ce a fost introdusă ca **hotărârile și legile mai importante să fie supuse dezbaterii publice** mai înainte ca ele să fie prezentate spre adoptare organelor competente, de partid sau de stat. **Dialogul larg cu masele cele mai largi, practicat sistematic de conducerea de partid, de secretarul ge-**

neral al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, înțînirile de lucru la fața locului, în județe, întreprinderi, comune, consfăturile și conferințele pe domenii de activitate (a cercetării științifice, cu activul de partid și de stat, din domeniul agriculturii, finanțelor, prețurilor și retribuiri muncii, cu cadre din învățămîntul superior, cu cei ce activează în domeniul cooperării internaționale și comerțului exterior etc.) se înscriu în practica generală a partidului de a se consulta cu masele, de a dezbate problemele fundamentale ale dezvoltării societății cu **toate** categoriile de oameni ai muncii, cu **întregul popor.**

Aceluiași scop îi sint subordonate asemenea măsuri ca cele ce privesc crearea unor organisme cu dublă natură, de partid și de stat, între care Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale care, pe o bază larg reprezentativă, să asigure dezbaterile și soluționarea marilor probleme ale evoluției societății noastre în unii următori și în perspectivă.

Nuile institutii ale democrației noastre socialiste, ca și ansamblul de principii ce le călăuzesc întăresc rolul conducător al clasei muncitoare în societate, asigură condiții tot mai bune pentru ca întregul popor să participe nemijlocit la conducerea vieții sociale și rezolvarea treburilor obștești. Ele conferă oamenilor muncii posibilități largi de a hotări direct — în dubla lor calitate de producători și stăpîni ai mijloacelor de producție, ai avuției sociale, — în problemele fundamentale ale conducerii, organizării și repartiției producției, ale gospodăririi întreprinderilor, ale înfăptuirii programului de dezvoltare a societății noastre socialiste. Practica arată că asemenea forme și modalități potentează contribuția maselor în elaborarea și înfăptuirea politicii partidului, fac ca această politică să se bucure de sprijinul unanim al poporului, să fie înfăptuită consecvent.

Democrația socialistă și afirmarea personalității umane

REALITATEA democrației socialiste nu poate fi judecată doar din punctul de vedere al cadrului instituționalizat; ea tine în mod esențial de asimilarea principiilor, valorilor și formelor democrației de către mase, de transformarea acestora într-un bun al vieții și practicii de fiecare zi. Privind lucrurile din acest punct de vedere este evident că ritmul de afirmare și eficiența democrației, valorificarea cit mai deplină a cadrului de participare instituționalizat se află într-o strînsă relație de intercondiționare cu gradul de pregătire și competență a oamenilor muncii, cu nivelul lor politic și ideologic, cu orizontul de cunoaștere. La rîndul său, prin experiențele și exigențele pe care le implică și prin mecanismul de funcționare, democrația socialistă constituie prin ea însăși un puternic factor de educație, impulsionează și contribuie la afirmarea personalității umane, la promovarea umanismului socialist. Din această perspectivă, întreaga activitate politică, educativă, de formare și întrunire a maselor se constituie ca o coordonată esențială a procesului dialectic de dezvoltare a democrației socialiste. În deplină concordanță cu adevărul că masele, oamenii muncii sint factorul fundamental al mersului înainte al societății, Programul partidului cere din partea fiecărui comunist a fiecărui constructor al socialismului să fie un explorator îndrăzneț al noului, să gîndească cutezător, pe baza experienței maselor, să manifeste fermitate în apărarea intereselor supreme ale poporului, să se manifeste ca luptător neînfricat pentru dreptate socială și națională, pentru înfăptuirea aspirațiilor de libertate și independență a tuturor națiunilor, pentru relații noi, democratice, de egalitate și respect între toate popoarele.

Constituind cadrul necesar, adecvat al edificării noii orînduirii, democrația socialistă este, totodată, condițională în afirmarea sa de nivelul dobîndit al producției de bunuri materiale și spirituale, de instruirea, experiența și conștiința maselor, de calitatea și eficiența muncii instituțiilor ce-i sint proprii, de rolul acestora în viața socială. Dezvoltarea ei se realizează în mod egal pentru toate naționalitățile conlocuitoare, în indisolubilă legătură cu dezvoltarea și perfecționarea întregului ansamblu al relațiilor sociale, cu ridicarea economică și socială a tuturor județelor și localităților, cu valorificarea cit mai judicioasă a resurselor umane și materiale ale țării. Politica de amplasare a unor noi obiective industriale în județele mai puțin dezvoltate va consolida baza economică pentru manifestarea egalității în drepturi a tuturor cetățenilor țării, va contribui la accelerarea progresului general al României socialiste.

Prefacerile fundamentale și ritmurile înalte de dezvoltare, proprii României socialiste în ansamblu, își găsesc intruchiparea în toate județele și orașele țării. În județele mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic ritmul creșterii economice, industriale este aici superior mediei pe țară. Capătă o înfățișare nouă orașele cu tradiție, apar și se dezvoltă noi centre urbane. Se desfașoară un proces larg de îmbunătățiri funciare, irigații, hidroameliorații, de săvilire a stîhnicilor revărsări de riuri. Se extinde rețeaua așezămintelor de cultură.

Orientînd într-o concepție unitară, cu responsabilitate și demnitate comunistă, efortul pentru dezvoltarea patriei cu preocuparea pentru înflorirea fiecărei localități, creșterea forțelor productive și grija peimanentă pentru om, politica partidului înscrie întreaga operă a poporului nostru de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism pe traiectoriile cele mai înaintate de progres și civilizație ale lumii contemporane.

prof. dr. Vasile NICHITA
Academia „Stefan Gheorghiu”

**ECONOMIE
NATIONALA**

ROLUL CHIMIEI ÎN VALORIFICAREA SUPERIOARĂ A MATERIILOR PRIME

REVOLUȚIA științifico-tehnică contemporană cuprinde în sfera ei interacțiunile dintre dezvoltarea științei și tehnologiei cu producția bunurilor materiale, cu consecințe asupra structurii economice și sociale. Așa, de exemplu, în timp ce în trecut unele zăcăminte sărace cu conținut redus de elemente utile erau considerate nerentabile, metodele avansate ale tehnologiei contemporane permit și exploatarea acestor zăcăminte, mai ales astăzi când, datorită exploatărilor intensificate, zăcămintele bogate în minereuri încep să se epuizeze.

Revoluția tehnologică modernă a realizat schimbări importante în procesele de fabricație a unor produse industriale în scopul creșterii eficienței lor economice. Prin evoluția care s-a realizat în problemele de tehnologie chimică s-a reușit în ulți-

mii ani să se asigure reînnoirea producției într-un timp mult mai scurt ca în trecut.

Problemele majore ce stau azi în fața omenirii în condițiile exploziei demografice și a diminuării treptate a resurselor naturale tradiționale, fac ca această importantă ramură industrială să joace un prim rol în cadrul revoluției științifice și tehnice contemporane

Rolul industriei chimice în dezvoltarea bazei materiale a societății, ca principală furnizoare de materii prime sintetice de substituție și de înlocuire a unor materii prime naturale, confirmă necesitatea dezvoltării activității de cercetare în domeniul chimiei, de diversificare a acesteia, de punere în valoare a resurselor naturale de materii prime, cum sunt țițeiul și gazele, în mod rațional și eficient.

Prioritate pentru petrochimie

REFERINDU-NE la faptul că România a ales calea unei valorificări intensive și superioare a resurselor sale naturale, avem în vedere în primul rând rolul preponderent al industriei chimice și posibilitățile acesteia de a prelucra și selecta într-un număr impresionant de componente, care devin materii prime pentru toate ramurile economiei, înobilind resursele naturale, ridicând gradul lor de utilitate și valorificare, durată de folosință și finetea produselor, determinând progresul tehnic în toate ramurile economiei.

Ținând seama de resursele de materii prime din țara noastră și de sarcinile ceasate industriei chimice în documentele de partid privind valorificarea superioară prin chimizare a materiilor prime naturale, planurile cincinale ale industriei chimice au avut în vedere în primul rând dezvoltarea acelor fabricații menite să asigure o valorificare eficientă a resurselor naturale, concomitent cu satisfacerea necesarului de produse chimice. Astfel, a fost creată și dezvoltată industria petrochimică pe bază de gaz metan și țiței. S-a înregistrat astfel o creștere a gradului de chimizare pentru gaz metan de la 8,3% în 1970 la 16% în 1975, iar pentru fracțiile petroliere lichide și gazeose o creștere de la 5,5% în 1970 la 8,5% în anul 1975.

Pentru perioada 1976—1980, se prevede dezvoltarea în continuare a proceselor bazate pe chimizarea resurselor naturale, astfel încât în 1980 gradul de chimizare să ajungă la 26% pentru gazul metan și 15,3% pentru fracțiile petroliere. Cifrele pot da numai o imagine generală asupra structurii producției, dar ceea ce este la fel de important este nivelul tehnic și noua orientare în domeniul producției de produse chimice.

Paralel cu sporirea cantității de gaz metan chimizat, s-a diversificat gama de produse obținute, a crescut gradul de industrializare și valorificare a acestei materii prime. Întreaga industrie a amoniacului s-a dezvoltat și se va dezvolta și în viitor pe baza cracării gazului metan pentru obținerea hidrogenului necesar fabricării amoniacului, de la care se pornește pentru obținerea îngrășămintelor cu azot (uree, azotat de amoniu, nitrocalcar, sulfat de amoniu etc.), precum și a

M. FLORESCU

altor produse cum sint: rășinile ureoformaldehidice, rășinile melaminice și altele. Din metanol, obținut prin sinteza metanolului, se obține aldehidă formică, care stă la baza obținerii unor produse ca: metil metacrilat, acid acetic, rășini fenol formaldehidice, poliformaldehidă și altele. Prin oxosinteză rezultă butanolul și octanolul, produse de bază pentru obținerea majorității plastifianților fabricați azi în țara noastră. Prin piroliză se obține acetilena, care stă la baza unei întregi game de produse valoroase ca: policlorura de vinil, poliacetat de vinil, fibre melana, tricloretileră. Prin fabricarea acidului cianhidric se obțin masele plastice și rășini sintetice de tipul poliacrilati, copolimeri, precum și o gamă largă de erbicide triazinice. Prin clorurarea metanolului se obțin: freonii, necesari industriei de frig și aerosoli, clorură de metil, cloroform și tetraclorură de carbon. Mai recent prin biosinteză fermentativă s-au obținut proteine furajere. Desigur, toată gama posibilităților de chimizare a metanolului nu poate fi epuizată aici. În tabelul nr. 7 se indică gradul de valorificare a metanolului, respectiv creșterea valorii produselor față de valoarea gazului metan folosit ca materie primă.

Valorificarea gazului metan

Tabelul nr. 7

	Gradul de valorificare
Gaz metan combustibil	1
Acid azotic	6,1 ori
Metanol	6,2 ori
Amoniac	7,6 ori
Îngrășămintă cu azot 100%	13,9 ori
Rășini ureoformaldehidice	23,3 ori
Poliacetat de vinil	27,0 ori

Importanța deosebită a metanolului pentru chimizare a determinat ca folosirea lui drept combustibil să devină din ce în ce mai limitată.

Colaborarea strânsă între industria petrolieră și industria chimică a constituit baza științifică și economică pentru completarea și înlocuirea treptată a materiilor prime clasice cu materii prime petroliere. Petro-

lul și derivatele sale constituie pentru industria chimică o sursă bogată și variată de materii prime, pentru obținerea unor produse noi sau superioare produselor naturale, cu domenii de utilizare practic nelimitate în condiții economice avantajoase.

Posibilitatea chimizării complete a unor produse petroliere, facilitată de revoluția științifico-tehnică ce s-a manifestat în mod deosebit în domeniul acestor tehnologii, a determinat ca pe plan mondial, cit și la noi în țară, petrochimia să cunoască un ritm accentuat de dezvoltare. Prin prelucrarea în cadrul instalațiilor de piroliză a unor produse petroliere, cu o utilizare în prezent limitată, cum sint fracțiile C₂-C₃ din gazele de sondă și rafinării, de hidrocarburi lichide și benzine, rezultate din rafinării, se asigură azi la noi în țară o largă bază de materii prime pentru marile platforme petrochimice de la Borzesti, Ploiești și Pitești.

Valorificarea țițeiului

Tabelul nr. 8

	Gradul de valorificare
Țitei	1
Fenol	10 ori
Octanol	12 ori
Butadienă	16 ori
Anhidridă maleică	16,5 ori
Dimetiltereftalat	17,6 ori
Acrilonitril	18,0 ori
Polietilenă	15—20 ori
Cauciuc CAROM	18—25 ori
Policlorură de vinil	18—21 ori
Glicerină	24—36 ori
Alcooli grași	28—37 ori
Cauciuc nitrilic	30,0 ori
Cauciuc butilic	34,0 ori
Polistiren și copolimeri ABS	40—45 ori
Rășini poliesterice	40—120 ori
Polipropilenă	70 ori
Fibre poliesterice	60—90 ori

Semnificativ și concludent este gradul de valorificare a țițeiului prin continuarea chimizării produselor rezultate din rafinării, când valoarea produselor chimice obținute crește pînă la 90 ori față de valoarea țițeiului (tabelul nr. 8).

Utilizarea materiilor prime petrochimice obținute din instalațiile de piroliză este orientată în câteva direcții principale: chi-

mizarea etilenei, chimizarea propilenei, chimizarea fracției C₄ și C₅, producerea aromateilor.

Chimizarea etilenei — criteriu de apreciere a nivelului de dezvoltare a chimiei moderne

CHIMIZAREA etilenei conduce la obținerea unei game foarte variate de produse necesare economiei naționale și ridicării nivelului de trai al populației, paralel cu creșterea gradului de valorificare.

Prin polimerizarea etilenei se obține polietilenă de mică și mare densitate, iar prin oxidare, etilenglicol, etanolamină, detergenți neionici și modificatori pentru fibre. De asemenea, prin diverse alte procedee chimice de hidratare, aditie, clorurare, alchilare și copolimerizare, rezultă o gamă de produse deosebit de importante pentru economia noastră națională, cum sînt: polistiren și copolimeri, policlorură de vinil, anhidridă acetică, solvenți clorurați, tripolimeri, alcool etilic etc.

În tabelul nr. 9 se prezintă creșterea valorii produselor raportată la valoarea etilenei consumată ca materie primă.

Valorificarea etilenei

Tabelul nr 9

	Gradul de valorificare
Etilenă	1
Polietilenă	2,7 ori
Produse prelucrate din polietilenă	3,7 ori
Oxid de etilenă	2,5 ori
Etilenglicol	2,9 ori
Policlorură de vinil	5,0 ori
Produse prelucrate din PVC	8,1 ori
Polistiren	9,2 ori
Produse prelucrate din polistiren	21,1 ori

Azi, etilena a devenit cea mai răspîndită și importantă materie primă petrochimică, din care se obțin două din cele trei termoplaste de mare tonaj, polietilenă și polistiren, alcoolul etilic sintetic și etilenglicolul, cu largă utilizare în industria materialelor plastice și rășinilor sintetice, destinate industriei constructoare de mașini, automobile, în special electrotehnică și electronică, în construcțiile de obiective sociale și industriale.

O altă materie petrochimică: propilena

CHIMIZAREA propilenei conduce, de asemenea, la obținerea unor produse deosebit de importante. Prin polimerizarea ei rezultă polipropilena și fibrele polipropilenice, iar prin oxosinteză, plastifianți. Prin amino-oxidare rezultă pe de o parte acrilonitrilul — intermediar de bază la fabricarea fibrelor polinitrilacrilice și a cauciucului nitrilic — iar, pe de altă parte, acidul cianhidric ce stă la baza fabricării erbidicului Pitezin, a stîplexului și a cianurii de sodiu, utilizată pentru metalizări și în industria auriferă. Prin clorurarea propilenei se obțin: solvenți clorurați și epichlorhidrina, intermediar în sinteza glicerinei, precum și a rășinilor epoxy.

Polistirenul și copolimerii AS și ABS, precum și rășinile alilice, poliesterii, poliuretanii și propilenglicolii reprezintă numai o parte din valoroasele produse obținute prin intermediul propilenei, gama posibilităților de chimizare a acesteia nepuținînd fi epuizată aici. Datele prezentate în tabelul nr. 10 sînt concludente pentru scuterea în evidență a eficienței valorificării superioare a propilenei.

Valorificarea propilenei

Tabelul nr. 10

	Gradul de valorificare
Propilenă	1
Polipropilena	6,5 ori
Fenol	9,5 ori
Acetonă	11,1 ori
Glicerină	10 ori
Fibră melana	13,0 ori
Confecții din fibră melana	165,0 ori

Compoziții cu patru carboni

FRACȚIILE C₄ rezultă atît din instalațiile de piroliză, cît și din instalațiile de prelucrare secundară din rafinării, îndeosebi de la cracarea catalitică și reformarea catalitică. Prelucrarea lor în industria chimică se face în vederea obținerii unor produse valoroase, din care cităm, în mod special, cauciucurile sintetice. Astfel, din n. și i. butan rezultă cauciucurile: butadien-stirenice, poli-butadienice și poli-izoprenice, precum și diverse latexuri. Prin intermediul butadienei se obțin cauciucurile nitrilice, precum și diverse cauciucuri speciale pe bază de butadienă. Din n. și i. butene se obțin metil-etilcetona, acidul metacrilic, acid butilic terțiar, poliizobutilenă și cauciucul butilic. Gradul de valorificare a unor fracții C₄ în cauciucuri sintetice și în continuare la anvelope și camere de aer este redat în tabelul nr. 11.

Valorificarea fracției C₄

Tabelul nr. 11

	Gradul de valorificare
Fracție C ₄ complexă de la piroliză	9,2 ori
Fracție n-butan	38,0 ori
Fracție i-butan	66,7 ori

Compoziții cu cinci carboni

DIN FRACȚIA C₅, rezultată din benzinele de piroliză, se obține prin separare și purificare izoprenul, care constituie materia primă pentru fabricarea cauciucului poliizoprenic, într-o instalație ce se va realiza pe baza unui proces tehnologic cercetat și experimentat în țară. Viitorul rezervă noi utilizări compozițiilor din această fracție, îndeosebi în cauciuc sintetic de tipul policloropentenic și rășinile sintetice piperilenice care vor înlocui colofonul în industria de hirtie.

Aromate

O VALORIFICARE avansată o cunosc și aromatele (benzenul, toluenul și xilenii) rezultați atît din instalațiile de piroliză, cît și din instalațiile de reformare catalitică din rafinării. Benzenul este utilizat în procesele de alchilare, la fabricarea unor insecticide și erbicide, a anhidridei maleice, a poliesterilor, a caprolactamei pentru fire și fibre sintetice tip Relon, precum și în sinteza altor produse.

Toluenul se folosește pentru fabricarea acidului benzoic, a toluendiizocianatului, la produsele intermediare pentru noua industrie a poliuretanilor cu implicații mari în industria textilă, pielăriei, a mobilei, și mai recent prin dezalchilarea catalitică, la obținerea benzului.

Ortoxilenul este întrebuintat la fabricarea anhidridei italice utilizată în industria

plastifianților: paraxilenul este utilizat pentru obținerea dimetiltereftalatului — intermediar la fabricarea firelor și fibrelor poliesterice.

Aromatele sînt din ce în ce mai solicitate pentru obținerea benzinelor cu cifre octanice ridicate fără plumb.

Microbiologia industrială

DISCIPLINA științifică a microbiologiei a dat naștere unui domeniu tehnologic nou care a luat azi o extindere deosebită, datorită în special deficitului mondial de proteine, care anul acesta este apreciat la circa 4 milioane tone, precum și aminoacizi. La noi în țară urmează să se producă, în viitorul apropiat, proteine pe bază de n-parafine, prin cooperare cu societatea japoneză DAINIPON de către societatea mixtă RONIPROT și se studiază, de asemenea, pentru viitor obținerea de drojdie pe bază de metanol și etanol. Un proces industrial de fabricare fermentativă a lizinei a fost realizat prin lucrările de cercetare ale Institutului chimico-farmaceutic din București.

Ridicarea gradului de valorificare a minereului

SAREA constituie azi o materie primă de bază în industria chimică modernă, rezervele de sare pe plan mondial și în special în țara noastră fiind practic inepuizabile. Folosirea acesteia în industria chimică, care acum citeva decenii se limita numai la obținerea produselor sodice, s-a extins considerabil o dată cu posibilitățile de valorificare a clorului, care, dintr-un deșeu incomod, a devenit azi o materie primă deosebit de valoroasă pentru obținerea unor mase plastice, insecticide, produse clorurate etc.

Datele referitoare la valorificarea celor citeva produse mai sus-menționate pot da numai o imagine generală asupra structurii producției, dar la fel de importante sînt nivelul tehnic și noua orientare în domeniul producției de produse chimice.

Preocupările specialiștilor din acest sector sînt îndreptate și în viitorul cîcinal spre dezvoltarea în continuare a proceselor bazate pe chimizarea resurselor naturale, spre perfecționarea tehnologiilor proprii sau a celor existente pe plan mondial și în special asupra aplicării izotopilor radioactivi și chimiei radiațiilor în industrie. În programul perioadei următoare sînt prevăzute studii referitoare la obținerea pămînturilor rare, prelucrarea concentratelor de pămînturi rare provenite din diferite materii prime și produse secundare, obținerea de oxizi puri ai pămînturilor rare (în amestec și separat), precum și obținerea de diferiți compuși puri ai pămînturilor rare, materiale speciale cu proprietăți deosebite pentru industria electrotehnică nucleară, semiconductori, televiziunea în culori, lasere, industria optică.

Prin chimizarea minereurilor se va urmări valorificarea tuturor substanțelor utile din acestea. Astfel, se prevede valorificarea complexă a piritei prin recuperarea cuprului și a unui minereu de fier cu un conținut ridicat din cenușile rezultate la fabricarea acidului sulfuric și prin recuperarea bismutului și seleniului din gaze. Se urmărește, de asemenea, valorificarea oxidului de magneziu, aluminei și nichelului din serpentine, precum și a potasiului din zăcămintele de la Tazlău.

În perioada 1976—1980 se vor aplica rezultatele lucrărilor de cercetare privind valorificarea sulfului din Căliman, prin construirea unei uzine de mare capacitate pentru obținerea acidului sulfuric.

Dar aceste valorificări de minereuri cu conținut așa-zis sărac nu constituie decât un început.

Valorificarea cât mai bună a materiilor prime este una din preocupările statului nostru și o sarcină permanentă a tuturor celor angajați în procesele de cercetare și producție. În domeniul industriei chimice însă, această problemă prezintă un caracter permanent și se impune cu și mai multă acuitate, mai ales după izbucnirea crizei petrolului, a urcării vertiginose a prețurilor.

Criza energetică, sau mai corect criza în sistemul de aprovizionare cu materii prime energetice și industriale, determină ca problema asigurării pe o perioadă de lungă durată a resurselor energetice și materiilor prime industriale să facă azi obiectul unor studii științifice, tehnice și economice de mare amploare.

Întrucât se tinde ca în viitoarele cincinale, produsele petroliere și gazele naturale să fie utilizate în exclusivitate în domeniul petrochimic, programul prioritar de cercetare, ca și totalitatea preocupărilor pentru asigurarea și reînnoirea surselor de energie cuprinde sarcini importante pentru industria chimică, chemată să participe și la rezolvarea problemelor legate de suplimentarea resurselor de energie.

Reciclarea și deșeurile - resurse importante de materii prime

CA URMARE, industria energetică urmează să apeleze la alte resurse de origine chimică, în afara celor folosite azi.

Acțiuni energetice au fost înregistrate în direcția rezolvării problemei reziduurilor și gunoaielor degradabile și nedegradabile, pentru care simpla depozitare sau incinerare nu mai poate constitui azi o soluție. Au fost obținute rezultate bune prin compostarea gunoaielor menajere în vederea folosirii lor ca îngrășământ sau pentru separarea unora dintre componente, cum sînt: uleiurile, solvenții, clorderivații, materialele plastice, în vederea returnării lor în circuitul industrial, sub formă de materii prime secundare.

Odată cu manifestările acute ale crizei de energie au fost impulsionate puternic cercetările legate de valorificarea deșeurilor de mase plastice ca sursă energetică. Se știe că aceasta permite recuperarea lor sub formă de abur sau energie electrică prin ardere, sau sub formă de combustibil gazos sau lichid și hidrocarburi (etilenă, metan etc.), ca produse secundare prin procedeele de piroliză. Potrivit primelor rezultate obținute în instalațiile experimentale, fiecare 5 tone de deșuri permit obținerea unei tone de combustibil, iar în cazul unor capacități de producție mari, procedeul de piroliză poate concura cu alte procedee de recuperare.

Pornind de la necesitatea utilizării complexe și eficiente a resurselor naturale, Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. prevăd pentru perioada 1976-1980 o valorificare intensă a deșeurilor, care au devenit o importantă sursă de materii prime industriale. O sarcină importantă constă în recuperarea pe scară largă a deșeurilor și altor materiale nefolosibile, majorându-se volumul acestor resurse în viitorul cincinal de 2,8 ori la anvelope reșapate, 2,2 ori la cauciuc regenerat, de peste 2-3 ori la materiale plastice.

Resurse chimice pentru producția energetică

REALIZAREA UNEI producții ieftine de hidrogen din apă creează mari pers-

pective ca acesta să devină combustibilul viitorului: el este totodată și un purtător de energie ușor de stocat, transportabil la distanțe și totodată reînnoibil, căci prin arderea lui se formează apa care reintră în ciclu.

Apa constituie o sursă practic inepuizabilă de hidrogen. Astfel, un km³ de ocean conține 113 mil. m³ hidrogen, echivalentul energetic al întregii producții de țigete a țărilor Golfului Persic pe un an.

Electroliza apei necesită însă surse de energie electrică care să fie la un preț redus. În acest sens se întreprind cercetări vaste pe plan mondial de a folosi centralele termonucleare pentru producerea pe viitor a energiei electrice necesare obținerii hidrogenului la un preț competitiv. În această situație hidrogenul va putea fi folosit și drept carburant pentru motoarele cu combustie internă, avînd o putere calorică de trei ori mai mare decât benzina, fiind în același timp un combustibil nepoluant.

Noi domenii de perspectivă

DE LA CHIMIE se așteaptă însă și alte mari realizări, cu repercusiuni asupra viitorului omenirii. În domeniul colaborării chimiei cu natura, au și fost făcuți primii pași prin asigurarea agenților nutritivi pentru piscicultura controlată, agricultura fără sol, obținerea hranei din alge sau transformarea unor hidrocarburi din gaze și petrol în proteine folosind microorganismele ca „forță de producție“.

Participarea industriei chimice la crearea noilor relații om-mediului de muncă și contribuția sa la producția materială și spirituală, determină ca ea să rămînă unul din factorii cei mai activi, nu numai în ridicarea nivelului, ci și în definirea calității vieții sub toate aspectele ei.

Dezvoltarea industrială a început cu cîteva secole în urmă cu prelucrarea mecanică a metalelor, lemnului, plantelor fibroase etc. și a continuat în secolele XIX și XX cu răspîndirea largă a prelucrării chimice a resurselor naturale și prin sinteză, prelucrarea atomică și moleculară, macromoleculară și biomoleculară. A doua parte a secolului XX a cunoscut o a treia fază a prelucrării tehnologice, cea electronică și fotonică. Aceasta a lărgit și mai mult căile de folosire a resurselor terrei și cosmice, pentru producția energetică și a bunurilor materiale. Limitarea dezvoltării la resursele naturale clasice a fost greșeala, îndeosebi a economiștilor americani Forrester și Meadows în elaborarea modelului lor global al sistemului lumea, cu toate că revoluția științifico-tehnică și consecințele imediate tehnologice, arătau deschiderea unor căi noi spre asigurarea producției bunurilor materiale și a condițiilor ecologice normale. Dar fundamental este și faptul că trăim epoca revoluțiilor sociale care vor schimba fața Terrei și a societății.

Realizarea unei politici economice de dezvoltare rațională implică necesitatea acordării unei atenții deosebite ramurilor care hotărîsc nivelul vieții materiale și spirituale a societății, eliminarea risipei individuale și sociale, păstrarea unui echilibru ecologic necesar vieții superioare, o exploatare rațională a resurselor naturale, miniere, energetice și biologice, desfășurarea largă a cercetării științifice și tehnologice.

Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român și Programul partidului sînt concepute în acest spirit, ceea ce va asigura înlăptuirea obiectivelor societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism.

CINCINALUL ÎNAINTE DE TERMEN!

DIN CRONICA ÎNTECERII

OAMENII muncii de pe întreg cuprinsul țării întîmpină ziua de 1 Mai cu avînt sporit în întrecerea socialistă, avînd drept scop realizarea planului cincinal înainte de termen.

DEPĂȘIREA SARCINILOR DE PLAN

● Combinatul siderurgic Hunedoara, căruia i s-a conferit titlul de Erou al Muncii Socialiste și medalia de aur „Secera și Ciocanul“ pentru ocuparea locului I în întrecerea pe 1974, continuă să obțină și în acest an importante depășiri ale sarcinilor de plan. Prin ridicarea indicilor de utilizare a agregatelor, pînă la 20 martie au fost obținute, peste prevederile de plan, 14 000 tone de oțel și 8 500 tone fontă.

● Întreprinderea electrocentrală Mintia-Deva a realizat de la începutul anului o producție suplimentară în valoare de peste 16 milioane lei. O contribuție deosebită în această privință a adus-o colectivul Centralei termoelectrice Mintia, care a furnizat pînă la 21 martie 42 milioane kWh energie electrică peste sarcinile de plan.

● Întreprinderea minieră Barza este a patra unitate productivă din cadrul Centralei minerurilor Deva care a anunțat pînă în prezent îndeplinirea înainte de termen a planului trimestrial. Calculele estimative arată că muncitorii, tehnicienii și inginerii întreprinderii amintite vor încheia activitatea pe primele 3 luni ale anului cu o producție suplimentară în valoare de peste 2 650 000 lei.

● Un număr de 18 întreprinderi și unități economice din județul Prahova au îndeplinit, cu o decadă mai devreme, planul pe primul trimestru al anului, urmînd ca la finele lunii martie să obțină un spor de producție evaluat la circa 90 milioane lei. Alte 30 de unități au cîștigat un avans de aproape un semestru în întrecerea pentru îndeplinirea înainte de termen a actualului cincinal.

● Lucrătorii întreprinderilor producătoare de materiale pentru construcții de la Buzău, Fieni, Nehoiu, Pucioasa, Rm. Sărat, Comarnic, Bucov și Găești au produs peste sarcinile de plan al perioadei 1 ianuarie - 21 martie cantități de ciment, cărămizi, prefabricate, cherestea din care se pot construi aproape 600 de apartamente, precum și tuburi din azbociment cu ajutorul cărora s-ar putea realiza rețele de aducție a apei pentru irigarea a circa 1 200 ha teren.

● Un număr de șapte unități din județul Alba au îndeplinit integral sarcinile de plan stabilite pe perioada 1971-1975. Primii pe județ care au raportat acest succes, muncitorii, tehnicienii și inginerii Uzinei de utilaj minier și reparații din Alba Iulia au realizat peste plan o producție globală în valoare de aproape 70 milioane lei, iar colectivul întreprinderii „Ardeleana“ din aceeași localitate va produce 680 000 perechi de încălțăminte peste prevederile cincinalului, pînă la finele anului 1975.

● 13 unități constructoare de mașini grele din județul Brașov, care aplică pe scară largă inițiativa „Micronul, gramul, secunda în slujba eficienței economice“, au obținut în primele luni ale acestui an economii de metal în valoare de circa 24 milioane lei. Mai mult de jumătate din volumul economiilor a fost realizat de constructorii de rulmenți și cei de autocamioane.

ACCELERAREA VITEZEI DE rotație A MIJLOACELOR CIRCULANTE

HOTĂRIRILE Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 19 martie a.c. adoptate în urma analizei rezultatelor obținute în anul 1974 privind realizarea normelor de consum la principalele produse și materii prime, materiale, combustibili și energie, utilizarea fondului de timp disponibil de lucru al mașinilor, utilajelor și instalațiilor din industrie, îndeplinirea planului de introducere a progresului tehnic constituie un imbold pentru oamenii muncii din toate unitățile economice în utilizarea cu eficiență sporită a mijloacelor materiale, de muncă și bănești pe care le au la dispoziție.

Unul din indicatorii sintetici cu o mare putere de exprimare a gradului de eficiență cu care sînt utilizate aceste mijloace îl constituie viteza de rotație a mijloacelor circulante. Iată de ce în ședința Consiliului de Miniștri din 22 III a.c. s-au adoptat măsuri concrete în îndeplinirea hotărîrilor mai sus-menționate, printre care amintim cele privind buna organizare a procesului de fabricație, realizarea ritmică a producției și folosirea intensivă a capacităților, îmbunătățirea calității produselor, asigurarea aprovizionării tehnico-materiale, încheierea contractelor economice etc., de care depinde în mod hotărîtor și accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante.

● Pe ansamblul industriei — creșterea numărului circuitelor economice

ÎN PERIOADA care a urmat după primul an din actualul cincinal, producția și mijloacele circulante din industrie au cunoscut o evoluție rapidă, care a ocazionat

Tabel nr. 1

Evoluția comparativă a producției și a mijloacelor circulante

Nr. crt.	Indicatori	- în procente -		
		În anii	Față de 1971	anul precedent
1. Producția marfă vîndută și încasată în prețuri de producție (exclusiv impozitul pe circulația mărfurilor, cașvine în acest preț)	1972	112,5		
	1973	127,6	113,6	
2. Valoarea medie anuală a mijloacelor circulante care se normează	1972	103,4		
	1973	117,9	113,9	
3. Valoarea medie anuală a mijloacelor circulante totale	1972	103,4		
	1973	118,4	114,9	

o circulație mare de valori materiale și bănești. După cum rezultă însă din tabelul nr. 1 volumul mijloacelor circulante a crescut totuși într-o măsură mai mică decît volumul producției. Dacă am transpune datele absolute, care se referă la indicatorii din tabel, în formula cea mai generală a vitezei de rotație (care are în vedere producția vîndută și încasată și totalitatea mijloacelor circulante) am putea constata că față de 1971 în 1972 și 1973, pe ansamblul industriei republicane, a avut loc o creștere a numărului circuitelor economice alît în cazul mijloacelor circulante care se normează, cît și în acela al mijloacelor circulante totale, ceea ce înseamnă în fapt că s-a redus timpul total de circulație a acestor mijloace în cadrul unui circuit. Evoluția vitezei de rotație față de 1971 (durata medie în zile a unui circuit) a mijloacelor circulante efectiv utilizate în 1972 și 1973 este redată în tabelul nr. 2

Deși datele respective nu pot fi considerate ca rigurose exacte (ținînd seama de

dificultățile ce intervin în calculele în care se operează cu date medii, pe ansamblul unei sfere largi din activitatea economică a țării), ele trebuie considerate ca expresii ale unor fenomene și tendințe certe deosebit de favorabile, care au avut loc pe ansamblul industriei republicane. În domeniul utilizării eficiente a mijloacelor circulante în acești ani ai planului cincinal. Aceasta rezultă și din calculul efectelor accelerării vitezei de rotație în 1972 și 1973 față de 1971 (tabelul nr. 3) concretizate în economisirea unor importante mijloace care astfel au putut fi introduse în circuite suplimentare, contribuind la lărgirea producției și sporirea acumulării bănești.

Totodată, adîncirea analizei pe anumite trepte ale ansamblului industriei republicane nu oferă în toate cazurile aceleași constatări pozitive. Sînt, de exemplu, unele subramuri industriale din cadrul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini Grele, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini și Electrotehnicii, Ministerul Minelor, Petrolului și Geologiei în care, pentru producția realizată, în anul 1972 s-a utilizat, în medie, un volum relativ sporit de mijloace circulante față de anul 1972. Aceasta a determinat o anumită încetinire a vitezei de rotație în 1973 față de 1972 pe ansamblul industriei republicane în special la mijloacele circulante care nu se normează.

● Reducerea cheltuielilor de producție — factor de dimensionare a necesarului de mijloace circulante

CONCLUZIILE enunțate în cele ce preced se bazează pe utilizarea formulei vitezei de rotație, care am considerat că satisface într-o mare măsură necesitățile de analiză, dată fiind sfera cuprinzătoare a indicatorilor introduși în calcule, cît și faptul că producția este evaluată în prețuri relativ stabile (prețurile de producție). Această nu înseamnă însă că producția astfel evaluată determină, în întregul său, volumul mijloacelor circulante utilizate. Necesarul de mijloace circulante este determinat de mai mulți factori, printre care, în primul

rînd, de volumul producției evaluată în preț de cost. În plus, cînd vorbim de costuri de producție ca bază de stabilire a volumului total al mijloacelor circulante normate, putem avea în vedere: producția globală: producția marfă fabricată; pro-

Tabel nr. 2

Numărul de zile ale unui circuit mediu al mijloacelor circulante

În anii	- în procente față de 1971 -	
	La mijloacele circulante care se normează	La mijloacele circulante totale
1972	92,7	93,8
1973	92,7	95,0

ducția marfă vîndută și încasată (în funcție de specificul subramurii industriale), iar în cazul normării necesarului de mijloace circulante pe fiecare element în parte, se au în vedere — printre altele — cheltuielile de producție pentru acel element. Determinat în acest fel cu ocazia planificării financiare, volumul total al mijloacelor circulante poate fi raportat la orice alte baze (indicatori) privind producția, sau resursele din care aceste mijloace se acoperă în funcție de natura analizelor ce se fac și de scopul urmărit prin acestea.

De exemplu dacă am raporta stocurile de materii prime și materiale la cheltuielile realizate la acest element, ar rezulta că în anii 1972 și 1973 viteza de rotație s-a menținut la același nivel pe total industrie: s-a accelerat în cazul unor ministere (Ministerul Energiei Electrice, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini-Unelte și Electrotehnicii) și s-a încetinit în cazul altora. Un asemenea mod de determinare a vitezei (pe elemente) permițe, de exemplu, să observăm că în anii analizați s-a încetinit viteza de rotație la producția neterminată ca urmare în special a creșterii ponderii produselor în industria constructoare de mașini cu ciclu lung de fabricație (turbine și cazane de abur de mare capacitate, nave de mare tonaj etc.), tot așa cum o analiză mai atentă

a încetării vitezei la acest element scoate în evidență și tendința necorectă a unor unități de a crește volumul producției neterminate pentru a realiza producția globală.

Reflecție a măsurilor adoptate de parți și de stat pentru perfecționarea continuă a mecanismului complex al economiei noastre socialiste, pentru creșterea eficienței economice în toate sectoarele de activitate, reducerea nivelului cheltuielilor de producție a avut în acești ani, alături de accelerarea vitezei de rotație, o puternică forță de influențare asupra volumului necesar de mijloace circulante utilizate. Conjugând datele din tabelul nr. 4 cu cele prezentate în tabelul nr. 5 și folosind formula vitezei de rotație a mijloacelor circulante utilizate pentru realizarea producției până în faza de vânzare și încasare calculele permit să se stabilească următoarea contribuție a celor doi factori la eliberarea de mijloace circulante în anii 1972 și 1973 față de 1971 (tabelul nr. 5).

Rezultă că alături de o contribuție crescândă a reducerii nivelului cheltuielilor de producție la îmbunătățirea utilizării eficiente a mijloacelor circulante, a avut loc o anumită diminuare a aportului vitezei de rotație.

Această situație este nu numai o urmare a faptului că nivelul cheltuielilor de producție s-a redus într-un ritm mai rapid decât acela al accelerării vitezei de rotație a mijloacelor circulante, ci și pentru că aceasta din urmă s-a încetinit în 1973 față de 1972. Dacă, de exemplu, s-ar fi menținut

compuneau din circa 49% materii și materiale, piese de schimb, combustibili, circa 32% producție neterminată și circa 19% produse finite. Cu toate că ponderea stocurilor pentru producție era relativ mare, este de menționat că ea se prezenta mai scăzută în comparație cu perioadele anterioare și chiar în comparație cu prevederile planului din acel an. De asemenea, o pondere mai redusă au prezentat stocurile de produse finite, fapt deosebit de pozitiv. În comparație, însă, cu normele și normativele stabilite structura arătată a prezentat unele probleme și anume: în totalul valorii stocurilor supranormative stocurile de produse finite, inclusiv cele facturate și neincasate, dețineau ponderea (situație apăsătoare ca urmare a unor probleme de defacere în special la produse din subramura industriei constructoare de mașini), urmînd în ordine stocurile pentru producție și apoi producția neterminată. Unele unități economice care dețineau stocuri supranormative de materiale aveau în același timp și importante obligații de plată neachitate, iar cele cu stocuri de produse finite (în care ponderea au deținut-o cele facturate și neincasate) aveau deci în evidență, debitori.

Disproporția arătată între ponderea care o dețineau diferitele elemente pentru producție în totalul stocurilor existente și ponderea pe care o dețineau în totalul stocurilor supranormative atestă concluzia că mijloacele circulante (deși constituie o avuție națională sub orice formă ar exista la un moment dat această avuție) se concretizau, la finele anului 1973, în prea mare măsură sub formă de stocuri și debitori. Din punctul de vedere al vitezei de rotație această situație este negativă, deoarece afectează capacitatea de plată imediată a unităților economice (caracterizată prin raportul dintre mijloacele bănești pe care le dețin și obligațiile lor de plată pe termen scurt), deși patrimoniul lor atesta o solvabilitate potențială mai mare.

Desigur, o accelerare a circulației banilor nu se realizează numai prin transformarea cit mai rapidă a stocurilor și creanțelor în forma funcțională de mijloace bănești: aceasta este foarte important pentru asigurarea capacității de plată a oricărei unități economice. Dar pentru accelerarea vitezei de rotație în ansamblu este necesar ca mijloacele bănești să fie și ele utilizate pentru a mijloci accelerarea mișcării valorilor materiale în procesele economice, pentru a impulsiona creșterea activității de producție. În acest punct al rotației mijloacelor circulante, viteza de rotație are o puternică tangență cu renabilitatea, în sensul că poate influența creșterea sau scăderea acesteia în funcție de gradul de rapiditate cu care se reiau și se desfășoară procesele economice.

● **Accelerarea vitezei de rotație — efect al unor măsuri tehnice și organizatorice**

SITUAȚIA arătată a vitezei de rotație pe ansamblul industriei republicane în anii 1972 și 1973 a avut loc în contextul mai multor factori, dintre care o influență evidentă au avut-o aceia care au precedat recalcularea normelor de stoc și a normativelor mijloacelor circulante din anul 1971, dintre care: avîntul înregistrat de industria noastră socialistă în cincinalul precedent, măsurile legitimate privind perfecționarea organizării și funcționării unităților economice, a relațiilor contractuale, a gospodăririi mijloacelor materiale și bănești, organizării și funcționării controlului financiar și altele.

Creșterile vertiginose ale producției în

CINCINALUL ÎNAINTE DE TERMEN!

DIN CRONICA ÎNTRECERII

REDUCEREA CONSUMULUI DE METAL

● Potrivit unor recente calcule, reducerea cu 1 la sută a consumului de metal în industria constructoare de mașini grele echivalează — la nivelul anului 1960 — cu o producție suplimentară de circa 32.000 tractoare sau 2.800 vagoane de călători. Acționînd în lumina unor asemenea considerente economice majore, în cursul anului trecut, colectivele marilor întreprinderi constructoare de mașini grele au economisit, printr-o judicioasă gospodărire a metalului, peste 15.000 tone de oțel și fontă, urmînd ea în acest an consumul să se diminueze cu 4,5 tone la fiecare 1 milion lei producție.

● Prin proiectarea unor produse și folosirea unor înlocuitori, constructorii de vagoane de la Întreprinderea „Meva” din municipiul Drobeta Turnu-Severin au redus consumul de metal cu 54 de tone. De asemenea, colectivul întreprinderii „Semănătoarea” din București, care a început să aplice norme îmbunătățite pentru consumul de metal și energie, și-a creat condiții ca în acest an din economiile de metal să poată fabrica mașini agricole în valoare de circa 18 milioane lei.

SCURTAREA TERMENULUI DE REALIZARE A INVESTIȚIILOR

● Cu zece zile înainte de încheierea primului trimestru, constructorii țirgovișteni au realizat în plus lucrări în valoare de 13 milioane lei, materializînd un volum de investiții cu 34 la sută mai mare decît cel realizat în perioada corespunzătoare a anului trecut. Cele mai însemnate rezultate au fost înregistrate pe șantierul Combinatului metalurgic din Tîrgoviste și al celui de lianți și azbociment de la Fieni.

● Lucrările de extindere și dezvoltare a întreprinderii mecanice din Suceava se află în avans față de grafice. Constructorii de pe acest important șantier s-au angajat ca pînă în luna august să pună în funcțiune primele capacități: atelierul de întreținere, atelierul de construcții metalice și secția de montaj, fapt ce va determina o sporire a volumului producției unității cu 41 la sută față de anul trecut.

● În orașul Intorsura Buzăului din județul Covasna s-a deschis un nou șantier. Aici, un colectiv al Trustului de construcții pentru economia forestieră și materiale de construcții din Brașov va înălța o modernă fabrică de mobilă. Noua unitate, care va intra în funcțiune în cursul anului viitor, va fi una din cele mai moderne unități cu acest profil din țară.

● Cu 30 de zile mai devreme au început lucrările de montaj la vîntoarea fabrică de tricotaje tip lină din orașul Rădăuți. Colectivul de montori s-a angajat să predea beneficiarilor noul obiectiv pînă la 1 mai, cu aproape două luni înainte de termenul prevăzut.

● Muncitorii, inginerii și tehnicienii șantierului nr. 12 Pitesti, care desfășoară o susținută activitate de construcții-montaj în cadrul noilor obiective prevăzute a fi puse în funcțiune pe platforma industriei petrochimice din partea de sud a orașului, au raportat îndeplinirea sarcinilor de plan pe întregul cincinal cu aproape 10 luni înainte de termen și cu 15 zile mai devreme decît se angajaseră inițial. Calculele estimative arată că pînă la finele anului în curs, colectivul șantierului amintit va finaliza suplimentar lucrări a căror valoare va depăși 62.000.000 lei.

Tabel nr. 5

Efectele accelerării vitezei de rotație a mijloacelor circulante

in anii

in procent din total			
1	2	3	4
1972	8,3	7,6	9,3
1973	7,4	7,1	8,8

x) Față de valoarea medie anuală a mijloacelor circulante în anii respectivi
 xx) Col. 2 x numărul de circuite realizat în anii respectivi
 Valoarea totală a producției marfă vîndută și încasată
 lxx) Rentabilitatea realizată la producția marfă totală x col. 3

nut viteza de rotație a mijloacelor circulante din anul 1972 față de costurile producției marfă vîndute și încasate realizate în 1973, eliberarea totală de mijloace circulante față de 1971 ar fi avut loc în proporție de circa 69 la sută pe seama accelerării vitezei de rotație și de circa 31 la sută pe seama reducerii nivelului cheltuielilor de producție și nu de 60 și respectiv 40% cît rezultă din tabelul nr. 5. Analizînd astfel situația mijloacelor circulante utilizate față de costurile de producție, putem concluziona că, în anul 1973, eforturile de reducere a nivelului cheltuielilor de producție n-au fost urmate și de măsuri corespunzătoare pentru corelarea stocurilor cu necesitățile reale, ceea ce a încetinit într-o măsură, viteza de rotație.

● **Măsuri pentru asigurarea capacității de plată a fiecărei unități economice**

LA O DIMENSIUNE mai amplă pot fi cercetate efectele încetirii pe ansamblul mijloacelor circulante a vitezei de rotație, dacă avem în vedere structura stocurilor. La finele anului 1973 stocurile existente se

perioada analizată s-au bazat pe o dinamică importantă a fondurilor fixe cu care a fost înzestrată industria (volumul acestora reprezintă 113% în 1971 : 125% în 1972 și 140% în 1973 față de anul 1970*); numărul întreprinderilor industriale republicane era în 1973 de 1183*) (chiar în condițiile perfecționărilor organizatorice cu-

culației monetare, se reflectă în întreaga activitate economică. Ca urmare, rezoluția Conferinței indică — pentru factorii de răspundere — sarcini concrete privind accelerarea vitezei de rotație a banilor, prevenirea formării unor imobilizări în stocuri peste necesar, încesarea creanțelor și a altor drepturi, achitarea la termen a obligațiilor față de buget, bănci și furnizori.

Desigur, recalculările periodice și îmbunătățirea criteriilor de normare la nivel de unitate economică au rol deosebit în dimensionarea necesarului de mijloace circulante și accelerarea vitezei de rotație. Dar sînt încă mulți alți factori de domeniile planificării și execuției care trebuie să fie avuți în vedere.

Asa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința sus-menționată, lichidarea fenomenului negativ al imobilizărilor se poate realiza în primul rînd prin activitatea de producție din fiecare unitate — pentru că imobilizările acolo se formează. „Putem evita imobilizările — spunea secretarul general al partidului — printr-o bună organizare și planificarea aprovizionării, printr-o evidență strictă a stocurilor, care trebuie refolosite rapid”.

● Dimensionare corectă a mijloacelor circulante

În scopul creșterii eficienței economice a utilizării mijloacelor circulante, considerăm că la nivel de întreprindere ar trebui reluată cu hotărîre analiza dimensionării în mod analitic, prin plan, în fiecare an, a mijloacelor circulante, bazată pe fundamentarea analitică a normelor de stoc.

Trebuie înțeles că nu numai metodologia de planificare financiară obligă la fundamentarea necesarului de mijloace circulante pe fiecare element în parte, precum și a normelor de stoc, ci însăși Legea finanțelor potrivit căreia „Necesarul de mijloace circulante la unitățile economice de stat se stabilește prin normative în funcție de specificul ramurii, pe baza indicatorilor de plan, a normelor de consum și de stoc, precum și a altor elemente de calcul, potrivit dispozițiilor legale... Criteriile de elaborare a normelor de stoc și a normativelor mijloacelor circulante se stabilesc de Consiliul de Miniștri”.

În condițiile fundamentării corecte a stocurilor normate de către unitățile economice, considerăm că ar putea fi avută în vedere și adoptarea unei metodologii care să permită îmbunătățirea mecanismului de corelare a prevederilor din balanțele materiale cu cele din planurile unităților economice. În acest scop se simte necesitatea trecerii la măsuri concrete de aplicare a unor propuneri care se discută de mai mult timp, în sensul că stocurile normate de materiale și produse finite, determinate la nivelul unităților economice în perioada de planificare, să fie centralizate anual la nivelul organelor centrale tutelare și să fie apoi transmise de acestea din urmă, spre analiză și aprobare, organele care au competențe de aprobare a balanțelor.

În scopul unei fundamentări mai judicioase la nivelul întreprinderilor a stocurilor normate și a normativelor mijloacelor circulante, trebuie urgentă definitivarea și aprobarea propunerilor de îmbunătățire în continuare a criteriilor de normare elaborate de mai multă vreme, pe baza cărora să se organizeze o nouă recalculare periodică a normelor de stoc și a normativelor mijloacelor circulante.

A acțiunea de recalculare a mijloacelor circulante la nivelul întreprinderilor trebuie desfășurată, după părerea noastră, cu antrenarea mai concretă a tuturor factorilor de care depinde aprovizionarea, producția și desfacerea: să fie precedată de o acțiune fermă de punere la punct, între furnizori și beneficiari, a tuturor prevederilor stocurilor și respectarea în execuție a normelor de stoc; să cuprindă și sfera normelor de consum cel puțin în ce privește materialele cu pondere în prețul de cost, în scopul stabilirii unor corelații cât mai corecte între normele de stoc, planul de aprovizionare și normele de consum; să se desfășoare într-o perioadă de timp suficientă pentru examinarea și soluționarea completă a problemelor.

Tabel nr.4

Dinamica producției realizate în preț de producție și în preț de cost

In ani	1971 = 100		Nivelul cheltuielilor
	In preț de producție	In preț de cost	
1972	112,2	110,5	98,2
1973	127,6	124,0	97,1

noscute, acest număr a crescut față de anii anteriori, în special în subramurile industriei constructoare de mașini; materialelor de construcție; exploatarea și prelucrarea lemnului, textilă etc.); productivitatea muncii a crescut în perioada 1971—1973 într-un ritm mediu anual de 7,1%; în structura costurilor de producție au avut loc modificări de ponderi ale diferitelor elemente ca urmare a perfecționării proceselor tehnologice, creșterii productivității muncii, reducerii consumurilor specifice, modificării structurii producției etc.

În aceste condiții era necesară o reverdere a criteriilor de normare a stocurilor și a mijloacelor circulante și o recalculare a acestora în unitățile economice. Această operațiune a avut loc în 1971 și a condus la stabilirea mai justă a stocurilor curente, de siguranță și de condiționare la materii prime și materiale, a stocurilor pentru producția neterminată și pentru produse finite, aducînd în același timp îmbunătățiri și în modul de finanțare a mijloacelor circulante și al așezării pe întreprindere a acestora. În acest fel, accelerarea vitezei de rotație în anul 1972, cînd de fapt s-au reflectat în plan și în realizări rezultatele acțiunii de recalculare din 1971, apare ca un efect direct al măsurilor de ordin economic și organizatoric luate în anii anteriori de partid și de stat pentru perfecționarea mecanismului economic al țării, măsuri care au stat la baza acelei recalculări. Desigur, aceasta explică într-o măsură și faptul că în anul 1973 au fost mai reduse (decît în anul 1972) posibilitățile de accelerare în continuare a vitezei de rotație, dar cele arătate mai sus în legătură cu efectele unei anumite încetiniri a vitezei de rotație și cu structura stocurilor supranormative de la finele anului 1973, dovedesc că în acest ultim an, după recalcularea din anul 1971, nu s-au luat toate măsurile corespunzătoare care să asigure încadrarea în viteza de rotație a mijloacelor circulante rezultată din recalculare și în acest fel s-au diminuat corespunzător în execuția planului unele din efectele pozitive ale recalculării mijloacelor circulante din 1971.

Stocurile supranormative din unele unități economice continuă să afecteze și în prezent viteza de rotație a mijloacelor circulante. În cuvîntarea rostită la Conferința cu activul de partid și de stat din domeniul finanțelor, preșterilor și retribuirii muncii, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arată: „Asistăm la o oarecare încetinire a vitezei de circulație, cînd normal, în condițiile ritmului înalt de dezvoltare economică a țării noastre, viteza de rotație ar trebui să fie mereu impulsivă. Acest aspect este determinat de imobilizările care au influențe negative asupra cir-

Tabel nr.5

Efectele reducerii nivelului cheltuielilor de producție și ale accelerării vitezei de rotație asupra creșterii eficienței utilizării mijloacelor circulante

- în procente față de total mijloace circulante eliberate -		1972	1973
Total eliberări de mijloace circulante			
din care pe seama:			
- reducerii nivelului cheltuielilor la loc de lei producție (circa)		21	40
- accelerării vitezei de rotație (circa)		79	60

Cu ocazia modificărilor de plan în cursul anului, propuse de întreprindere și centrale industriale, precum și a celor efectuate de ministere și centrale pe întreprindere, potrivit competențelor, unitatea socialistă care propune sau dispune modificarea de plan să fie obligată legal să prezinte și avizele furnizorilor și respectiv beneficiarilor din care să rezulte că sînt de acord cu modificarea corespunzătoare a contractelor economice încheiate cu unitatea la care urmează să se modifice planul.

La nivelul întreprinderilor ar trebui, după părerea noastră, ca nu numai organele financiare, ci și cele care se ocupă de aprovizionarea și desfacerea producției să răspundă direct de situația stocurilor, să fie efectiv atrase în raportarea concretă a acestei situații, iar fiecare pentru domeniul de care răspunde să prezinte, cu ocazia raportărilor, măsurile luate și măsurile de luat pentru evitarea stocurilor supranormative și valorificarea celor existente.

La nivel central există o asemenea răspundere conjugată a organelor care au sarcini în domeniul gospodăririi stocurilor și utilizării eficiente a mijloacelor circulante și acestea se realizează în special prin urmărirea în comun și analiza periodică a imobilizărilor financiare în mijloace circulante. În cadrul analizei imobilizărilor se realizează și analiza stocurilor supranormative. Dar la toate nivelurile — de la întreprindere și pînă la organele centrale — nu există în prezent un sistem de evidență și raportare a tuturor stocurilor supranormative: sînt încă neclarități în modul de determinare a acestora; sînt de părere că este insuficientă și incompletă metoda actuală de urmărire a stocurilor supranormative prin evidența și raportarea imobilizărilor financiare. Necesitățile de analiză și lichidare a stocurilor supranormative impun, după părerea noastră, o evidențiere și raportare atît fizică cît și valorică a acestora, în special la nivelul întreprinderilor.

Nicolae SĂVOIU
Ministerul Finanțelor

*Finale anilor. Anuarul statistic al R. S. România, 1974, pag. 53, 75.

CAMPANIA AGRICOLĂ

ÎN CE CONDIȚII SE DESFĂȘOARĂ?

ZILNIC se consemnează date și fapte din activitatea agricultorilor, se raportează ritmuri de lucru, se reevaluează prioritățile. Pentru desprinderea direcțiilor principale în care trebuie acționat în zilele următoare pe ogoare am adresat tovarășului dr. ing. Ștefan Apetroași, cercetător principal la Institutul de meteorologie și hidrologie – sectorul de agro-meteorologie – câteva întrebări. Modul de abordare a unor probleme actuale sînt de natură să intensifice eforturile pentru folosirea fiecărei ore de lucru, a fiecărei parcele pentru ca, în acest an în care sînt trasate sarcini importante agriculturii să se obțină producții maxime în toate unitățile, în toate județele și pe ansamblul agriculturii.

– Ce considerați că este esențial și, totodată, specific în actuala campanie agricolă?

– Sub mai multe aspecte, și îndeosebi al umidității și al condițiilor de lucru în cîmp, apreciez că actuala campanie agricolă dispune de condiții dintre cele mai favorabile. Personal apreciez că primăvara aceasta este cu mult mai favorabilă executării lucrărilor agricole decît multe alte primăveri anterioare. Odată cu această apreciere fac și precizarea că oricît de favorabile ar fi condițiile atmosferice și de umiditate ele nu se valorifică în mod automat, de la sine și că depinde de calitatea și operativita-

tea cu care se execută lucrările agricole pentru ca aceste condiții să fie fructificate integral.

– Condițiile favorabile de lucru caracterizează întregul teritoriu al țării sau numai anumite regiuni?

– Cu mici excepții acestea se întîlesc în toate zonele. Dacă analizăm pe harta alăturată rezervele de umiditate accesibile din stratul de sol 0–100 cm rezultă unele diferențieri care, acolo unde sînt: mai puțin favorabile (județele Tulcea și Constanța) pot fi suplinite prin punerea în funcțiune a sistemelor de irigație.

– Cum explicați existența acestor condiții?

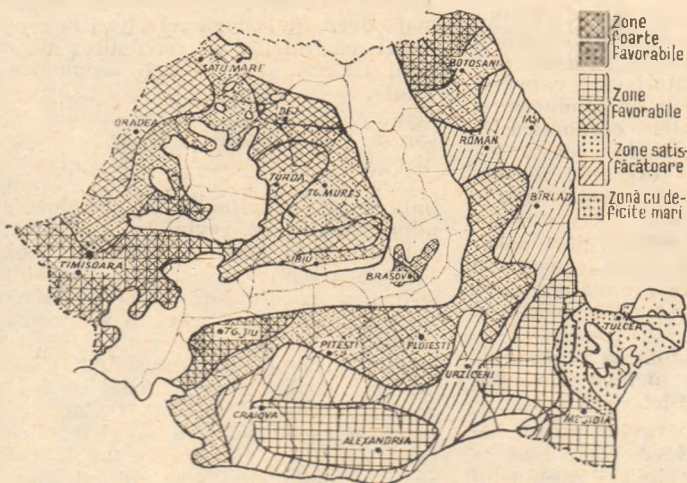
– Situația favorabilă de acum – în ciuda aspectului uscat al vremii din ultimul timp – se datorează condițiilor agrometeorologice din toamnă și iarnă, cînd s-au acumulat rezerve de umiditate accesibile plantelor în proporție de 70–100% din capacitatea pentru apă a solului în majoritatea zonelor. Aceasta a făcut ca în zonele cu exces normal de umiditate în alți ani să nu se înregistreze surplusuri de apă în această primăvară, fapt deosebit de favorabil pentru declanșarea simultană a campaniei, pe întreg teritoriul țării.

În Cîmpia Română însă, rezervele de apă sînt cuprinse între 50–70% din capacitate. Aceasta face să se înregistreze unele deficite de apă în estul Bărăganului și sud-vestul Munteniei, îndeosebi în județul Teleorman, ceea ce impune funcționarea, la întreaga capacitate, a sistemelor de irigații, care pot și trebuie să suplinească deficitul de apă. Precipitațiile căzute în ultimele zile au îmbunătățit în oarecare măsură gradul de aprovizionare cu apă a stratului superficial al solului.

– În concluzie, cum ați putea califica – în acest moment – actualul an agricol?

– Apreciez că ne putem aștepta la un an agricol bun. Confirmarea calificativului depinde de modul de organizare a muncii în aceste zile și de evoluția în continuare a condițiilor agrometeorologice. Activitatea pe ogoare în aceste zile impune, pe lîngă utilizarea completă a sistemelor de irigații și executarea grăpatului și discuitului ogoarelor de toamnă pentru menținerea apei în stratul de germinație al semințelor, urgentarea celorlalte lucrări, folosirea la întreaga capacitate a tractoarelor și mașinilor agricole, asigurarea celorlalte condiții pentru ca să se ia un start bun în acest an deosebit de important pentru îndeplinirea prevederilor actualului plan cincinal în agricultură.

Interviu realizat de Ion MANEA

COMENTARIU LA UN GRAFIC

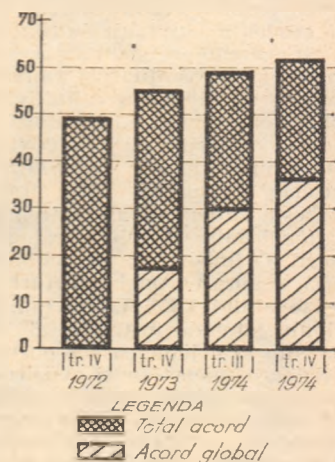
Retribuirea muncii în acord

Remunerația muncii în acord constituie una din formele care capătă o tot mai largă extindere, ea imbinînd interesele economiei naționale cu cele ale formațiilor de lucru și ale fiecărui lucrător. Realizările obținute de întreprinderi și centrale industriale demonstrează că acolo unde se aplică și se extinde munca în acord (mai ales acordul global) se obțin rezultate bune atît în ce privește îndeplinirea și depășirea productivității muncii planificate, cit și în ce privește creșterea cîștigului individual. În industria republicană se poate constata creșterea, în ultimii ani, a ponderii muncii în acord în volumul total de mun-

că prestată, de la 49,4% în trim. IV 1972 la 61% în trim. IV 1974, creștere care se regăsește la toate ministerele economice, în mod deosebit la M.M.P.G., M.E.E., M.I.M., M.I.U., M.I.Ch. O proporție ridicată a muncii în acord, la sfîrșitul anului trecut au înregistrat M.E.F.M.C. (72,5%), M.I.U. (71,8%), M.T.Te. (70,9%), M.I.C.M.G. (67,7%), M.I.C.M.U.E. (63,4%). Totodată, un impuls substanțial a căpătat acordul global, care numai în ultimul an a sporit de la 17,2% la 36,1% din volumul total al muncii în industria republicană. Preocuparea centrelor industriale și a întreprinderilor de a pune în valoare avantajele pe care le oferă organizarea muncii în acord a permis – alături de alte măsuri – ca în 1974 productivitatea muncii realizată pe un lucrător să fie mai mare cu 7% față de 1973. Creșteri de productivitate peste media pe total industrie republicană au obținut

în special ministerele cu pondere ridicată în ce privește munca în acord: M.I.U. (108%), M.I.C.M.G. (107,1%), M.I.M. (107,1%), M.E.F.M.C. (105,7%). Dacă s-ar fi dat pe tot parcursul anului 1974 atenția cuvenită promovării continue a muncii în acord (acolo unde condițiile o permit), s-ar fi evitat desigur situația de a se înregistra unele nerealizări ale planului de productivitate a muncii ca, de exemplu, la M.I.Ch. – 92,6% (ponderea acordului în trim. IV 1974 doar 27%, iar ponderea acordului global 18,8% față de 25,2% planificat) și la M.I.C.M.U.E. – 95,3% (ponderea acordului global în trim. IV 1974 a fost de 24,6% față de 28,8% planificat). Avînd în vedere sarcinile pe care le au ministerele, centralele și întreprinderile de a ridica în anul 1975 la cote mai ridicate productivitatea muncii, este necesar ca, în continuare, să se creeze condiții corespunzătoare

EXTINDEREA MUNCII ÎN ACORD ÎN INDUSTRIA REPUBLICANĂ

extinderii muncii în acord (și, îndeosebi, în acord global), pentru a utiliza și pe această cale mai deplin forța de muncă și utilajele din dotare, în scopul ridicării eficienței întregii activități economice.

CONDUCERE ORGANIZARE

ÎN NUMERELE 8 și 9 din 1975, revista noastră a publicat un articol privind aspectele metodologice ale cuantificării organizării producției și a muncii asupra rezultatelor activității unităților industriale. Astăzi, publicăm opinia unui cît specialist asupra problemei în discuție, rugînd în continuare cititorii să-și exprime părerea asupra acestui subiect.

ÎN LITERATURA de specialitate nivelul de organizare a activității de conducere se judecă frecvent prin prisma rapoartelor existente între diferitele categorii de personal: numărul personalului T.E.S.A. la 100 muncitori; numărul inginerilor și tehnicienilor la 100 muncitori; numărul de muncitori care revin la un maestru; raportul dintre personalul T.E.S.A. cu studii superioare și studii medii; ponderea personalului cu pregătire tehnică, cu pregătire economică și a personalului de altă specialitate în totalul personalului T.E.S.A.

Analiza acestor indicatori permite cunoașterea preocupărilor și a rezultatelor obținute pe linia asigurării unor raporturi raționale între diferitele categorii de personal prin îmbunătățirea structurii organizatorice. Aceste raporturi însă diferă în mod firesc de la o ramură la alta și chiar de la o întreprindere la alta în cadrul aceleiași ramuri, datorită unei multitudini de factori: particularitățile procesului de producție; gradul de înzestrare tehnică; gradul de mecanizare și automatizare a lucrărilor de evidență; volumul sarcinilor de asimilare de noi produse și de modernizare a celor aflate în fabricația curentă etc. Prin urmare, în compararea raporturilor existente între diferitele categorii de personal la diferite întreprinderi, este necesar să se țină seama de toți factorii amintiți.

Fără îndoială, raportul dintre diferitele categorii de personal T.E.S.A. și de muncitori constituie un barometru al gradului de organizare a conducerii întreprinderii. După părerea noastră însă el caracterizează eficiența activității de conducere numai dintr-un singur unghi de vedere, reflectă numai latura cantitativă a organizării conducerii nu și latura calitativă a acesteia. Ba, mai mult, indicatorii la care ne-am referit nu concretizează complet nici latura cantitativă a organizării conducerii. Este știut faptul că nu este suficientă asigurarea unui raport rațional între diferitele categorii de personal. O importanță deosebită o prezintă însă asigurarea unei structuri raționale a personalului T.E.S.A. din punct de vedere al nivelului de instruire, al specialității, precum și o judicioasă repartizare a inginerilor, tehnicienilor și maștrilor pe schimburi, aspecte care nu sînt cuprinse în sfera de caracterizare a indicatorilor referitori la raporturile existente între categoriile de personal. Practica arată că în condiții asemănătoare din punct de vedere al raportului dintre personalul T.E.S.A. și numărul muncitorilor, există diferențe uneori foarte mari între rezultatele economico-financiare ale activității diferitelor întreprinderi cu profil similar. Toate acestea a-

testă faptul că rezumarea la analiza raporturilor dintre diferitele categorii de personal înseamnă, de fapt, îngustarea noțiunii de eficiență a activității de conducere a întreprinderilor.

Posibilități de apreciere a eficienței conducerii

OPINIA noastră este că eficiența activității de conducere a întreprinderilor poate fi apreciată și caracterizată în mod sistematic, prin acei indicatori care exprimă raportul dintre cheltuielile de conducere și administrație și rezultatele economico-financiare ale întreprinderii. În această accepțiune, pentru analiza evoluției nivelului eficienței activității economice pot fi utilizați următorii indicatori:

1. Cheltuielile cu retribuirea personalului T.E.S.A. care revin la 1 000 lei producție globală, la 1 000 lei producție marfă sau la 1 000 lei producție marfă vîndută și încasată;

2. Cheltuielile cu retribuirea personalului T.E.S.A. care revine în medie la 1 000 lei beneficii sau la 1 000 lei venit net;

3. Producția medie ce revine pe un lucrător din aparatul T.E.S.A., calculată ca raport între producția globală, producția netă sau valoarea adăugată, obținute de unitatea respectivă, și numărul total al personalului T.E.S.A.;

4. Cheltuielile de conducere și administrație ce revin în medie la 1 000 lei producție globală, la 1 000 lei producție marfă sau la 1 000 lei producție-marfă vîndută și încasată. Considerăm că în componența cheltuielilor de conducere și administrație este necesar să se includă următoarele elemente de cheltuieli ocazionate de desfășurarea activității personalului T.E.S.A.: retribuțiile de bază și suplimentare și contribuțiile asupra retribuțiilor personalului T.E.S.A., folosit la nivelul întreprinderii, al secțiilor și atelierelor; cheltuielile pentru delegații în interes de serviciu; cheltuielile de transfer; cheltuielile de birou la nivelul întreprinderii și secțiilor de fabricație; cheltuielile pentru întreținerea și repararea fondurilor fixe și ale obiectelor de uz gospodăresc și administrativ; amortizarea fondurilor fixe destinate activității de conducere și administrație la nivelul unității și al secțiilor de fabricație; cheltuielile de laborator, cercetări, experimentări și inovații; cheltuielile pentru protecția muncii aferente personalului T.E.S.A.; cheltuieli pentru pregătirea și specializarea cadrelor din aparatul T.E.S.A. Din analizele efectuate la unele unități ale industriei constructoare de mașini rezultă că, în totalitatea lor, cheltuielile de

Cum măsurăm efectele organizării CUANTIFICAREA EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII DE CONDUCERE A UNITĂȚILOR INDUSTRIALE

conducere și administrație reprezintă cca. 90% și chiar mai mult, din cheltuielile generale ale întreprinderii, iar în total cheltuielilor comune ale secțiilor de fabricație cca. 30%.

5. Cheltuielile de conducere și administrație ce revin în medie la 1 000 lei beneficii sau la 1 000 lei venit net. Pentru a corespunde mai deplin realității, este necesar să se ia în calculul acestor indicatori volumul beneficiilor sau al venitului rezultat ca efort propriu.

În baza celor arătate mai sus, considerăm că indicatorii care privesc raportul dintre cheltuielile de conducere și administrație și rezultatele economice ale activității au o putere de sintetizare a eficienței activității de conducere mult mai mare decît indicatorii referitori la raportul dintre cheltuielile cu retribuirea personalului T.E.S.A. și rezultatele economice obținute. Această concluzie apare și mai evidentă dacă avem în vedere extinderea mecanizării și automatizării lucrărilor administrative și de calcul tehnico-economic.

Din complexul de indicatori amintiți, indicatorul „cheltuieli de conducere și administrație ce revin la 1 000 lei beneficii sau la 1 000 lei venit net”, exprimă, după opinia noastră, în mod sintetic, și în mai mare măsură eficiența activității de conducere, dacă avem în vedere că posibilitățile de finanțare a dezvoltării economiei naționale sînt indisolubil legate de volumul de beneficii și mai ales de volumul de venit net realizat. De aceea, considerăm ca în vederea sporirii eficienței activității de conducere, ar fi necesar să se acționeze concomitent în următoarele direcții: adoptarea unei structuri organizatorice adecvate cerințelor reale ale conducerii producției, ca număr de personal T.E.S.A., precum și asigurarea unei structuri a personalului T.E.S.A. pe specialități și grade de calificare corespunzătoare; ridicarea nivelului calitativ al muncii de conducere, concretizată în luarea cu maxim de operativitate a celor mai eficiente decizii privind organizarea producției, ridicarea nivelului tehnic al producției și adaptarea operativă a producției la nevoile beneficiarilor.

Alte considerații

DESIGUR că propunerile noastre nu ar fi complete dacă nu am ține cont de faptul că activitatea de conducere trebuie privită și pe plan social. Sub acest aspect, avem în vedere în principal preocupările conducerii întreprinderilor pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă, domeniu în care ele pot acționa în mod direct. Ca atare, indicatorii menționați pot fi completați și cu alți indicatori care să evidențieze preocupările conducerii de unități pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă, gradului de mecanizare și automatizare a proceselor de producție etc.

prof. univ. dr. Constantin ȘTEFAN
Academia „Ștefan Gheorghiu”

COORDONATE ACTUALE ALE PERFECTIONĂRII SISTEMULUI INFORMAȚIONAL ÎN AGRICULTURĂ

CREȘTEREA însemnată a volumului mijloacelor existente în patrimoniul întreprinderilor, complexitatea proceselor de producție, amploarea gradului de dependență între întreprinderi și ramuri, consecință a specializării și cooperării, determină o nouă orientare în metodele de conducere a proceselor de producție. În cadrul lor un loc important îl ocupă sistemul informațional, perfecționarea acestuia urmînd să se realizeze prin raționalizarea evidenței și introducerea prelucrării automate a datelor, pînă în 1980.

La consfătuirea cadrelor din domeniul finanțelor, preturilor și retribuiri muncii din toamna anului 1974, problema întăririi sistemului de evidență, ca factor esențial pentru gospodărirea rațională și eficientă a resurselor materiale, a fost pusă cu o deosebită acuitate.

Studiul, prezentat în continuare, bazat pe sarcinile trasate la consfătuirea amintită, tratează cîteva din modalitățile de îndeplinire a lor.

Simplificarea: domenii și mijloace

O PRIMĂ problemă care se ridică în procesul de perfecționare a sistemului informațional este aceea a **simplificării**. Se aduc numeroase critici, uneori întemeiate, sistemului greoi de evidență care se utilizează, volumului mare de muncă consumat pentru obținerea informațiilor etc. Observațiile sînt îndreptate aproape exclusiv asupra contabilității, ca sursă de bază a informațiilor.

Simplificarea sistemului informațional trebuie să afecteze însă toate etapele și acume: colectarea datelor cu ajutorul purtătorilor primari de informații, modalitățile de prelucrare și sistematizarea informațiilor, numărul și structura situațiilor, a rapoartelor de transmitere a informațiilor către cei ce urmează să le utilizeze etc. Iar aceasta trebuie făcută rațional, prin studierea aprofundată a situației reale din întreprinderi, pentru a nu genera consecințe negative. Or, simplificările operate în mai multe etape, pînă în prezent, s-au referit, în majoritatea cazurilor, la reducerea purtătorilor primari de informații în urma cărora se constată că:

- **simplificarea rațională a documentelor nu se poate face peste o anumită limită.** Culegerea informațiilor reprezintă etapa hotărîtoare pentru volumul și calitatea informațiilor finite. Nu se poate concepe existența unor informații de ieșire fără ca acestea să nu fi fost culese și supuse operațiilor de prelucrare. În principiu, toate operațiunile economice, provocate de mișcarea mijloacelor în cadrul procesului de producție trebuie să fie consemnate într-un document, care să le justifice existența și care, totodată, să cuprindă și o responsabilitate asupra cantității și exactității informației.

- **neînlocuirea corectă și la timp a documentelor** poate avea grave consecințe asupra modului de gestionare a bunurilor, putînd genera proasta gospodărire, lipsuri, sustrageri etc. Spre exemplu, în situația în care produsele recoltate nu sînt consemnate în acte în timpul și la locul recoltării, nu mai există o bază reală pentru cunoașterea exactă a volumului producției obținute și a utilizării ei ulterioare.

- în practica unităților agricole de stat s-au înțilnit situații de **reducere „ra-**

dicală” a numărului de documente. După reorganizarea întreprinderilor agricole de stat în anul 1967 au fost suprimate o serie de documente în care se reflectau mijloace materiale bănești. Astfel, n-au mai fost obligatorii: pontajul lucrărilor manuale, pontajul lucrărilor mecanizate, documentele privind evidența și mișcarea efectivelor de animale etc. În asemenea situații, se obțineau observații aproximative ceea ce nu mai conferea realitate și exactitate informațiilor rezultate, nu mai dădea posibilitatea gestionării normale a fondurilor materiale și bănești.

Răspunderea materială a conducătorilor diferitelor compartimente de activitate pentru bunurile pe care le gestionează a impus folosirea, în continuare, a unor documente scoase oficial din uz, care, însă, s-au dovedit a fi de mare importanță practică. S-a creat astfel situația de a nu se realiza o reducere efectivă a documentelor.

Din studiul modului de simplificare a sistemului informațional la nivelul unităților agricole, rezultă și alte aspecte, ca de pildă, volumul mare de muncă consumată pentru întocmirea de situații și rapoarte, pentru transmiterea informațiilor către organele tutelare și alte organisme, soliciitate frecvent. Or, nu se poate asigura o reducere a volumului de muncă solicitat de aceste lucrări dacă nu se stabilesc conținutul și frecvența raporturilor exterioare, care să fie riguros respectate.

Reglementările după reorganizare (1967) nu au fost însă respectate.

Depistarea și înlăturarea informațiilor paralele

ÎN EFORTURILE care se fac pentru simplificarea sistemului informațional o atenție deosebită trebuie acordată depistării și eliminării informațiilor paralele. În principiu, o informație trebuie să fie prezentată o singură dată, chiar dacă este utilizată în mai multe scopuri și de mai multe persoane. Paralelismele în evidență apar în toate etapele fluxului informațional, îndeosebi în etapa de prelucrare sau la nivelul diferitelor compartimente de activitate. În condițiile prelucrării manuale a datelor, informațiile paralele măresc considerabil volumul de muncă, în mod inutil. Cercetarea acestei probleme în unitățile agricole relevă numeroase asemenea

situații. Spre exemplu, urmărirea cheltuielilor de producție la nivelul fermelor din întreprinderile agricole de stat se efectuează prin patru prelucrări succesive.

Informații paralele se constată și la urmărirea produselor. Datele din documentele de recoltare și livrare suportă o primă prelucrare prin înregistrarea cantitativă și valorică în registrul de materiale. A doua prelucrare are loc în registrul pentru urmărirea planului de venituri și cheltuieli (partida producția și veniturile). Prin centralizare, datele sînt trecute în continuare în centralizatorul produselor pe luni și trimestre, ca și în situația recapitulativă pentru calcularea prețului de cost. În contabilitatea întreprinderii produsele sînt înregistrate în conturi analitice și sintetice.

Asemenea paralelisme apar și în sistemul informațional din cooperativele agricole de producție. Din exemplu, efectivele de animale se urmăreau pe specii și categorii de animale în registrul fermei, apoi într-un sistem de registre pentru fiecare specie și, în sfîrșit, în registre pentru evidența animalelor tinere și în conturile analitice. De la 1 ianuarie 1975 în cooperativele agricole de producție s-a procedat la o restructurare a evidenței operative în multiple scopuri: înlăturarea paralelismelor, mai buna sistematizare a informațiilor, economisirea de hîrtie etc. Pentru evidențierea efectivelor de animale, registrele utilizate pe specii (ovine, porcine, păsări etc.), au fost suprimate și înlocuite cu un singur registru, de urmărire a evoluției efectivelor de animale. Dacă se analizează însă conținutul acestui registru comparativ cu cel al fișelor analitice de conturi, pe specii și pe categorii de animale, se constată că și în urma acestei măsuri mai există informații reflectate de două ori. Intrările și ieșirile de animale în capete și greutate sînt detaliate în fișă, ceea ce determină o repetare a datelor din registrul amintit și o dimensiune a fișei mai mare decît ar fi necesar. Prelucrările repetate de informații se găsesc și în forma actuală a registrului fermei care are, în prezent, un conținut substanțial simplificat față de variantele anterioare. Partea a III-a a registrului „Realizarea lunară a producției și a cheltuielilor” centralizează informațiile din cele două părți destinate pentru evidența producției și a cheltuielilor. Lunar, totalul producție și al cheltuielilor se stabilesc aici și pot fi folosite în analize ca atare, fără transcrierea lor în altă partidă.

Posibilități de unificare a sistemului informațional

ORGANIZAREA sistemului informațional din întreprinderi este determinată de natura și profilul producției, de tehnologiile utilizate, de modul de organizare a producției, muncii și conducerii. Privite sub aceste aspecte între întreprinderile a-

conf. dr. Zamfira JALBA

gricole de stat și cooperativele agricole de producție se constată o mare asemănare. Diferențele care există, se referă la sursele de formare a mijloacelor, la repararea veniturilor și retribuirea muncii. Existența acestor deosebiri nu justifică însă diferențele care se constată în sistemul informațional din cele două categorii de unități agricole.

În ultimii ani, în literatura de specialitate și în preocupările celor care se ocupă cu reglementarea sistemului informațional din unitățile agricole, se conturează tot mai mult tendința de tratare unitară a problemelor. Un pas important în această direcție s-a realizat prin introducerea planului de conturi-cadru, elaborat pentru unitățile economice. Cu toate acestea, mai persistă deosebiri, în principal, sub următoarele aspecte: denumirea, conținutul și circuitul purtătorilor primari de informații; reflectarea operativă la nivelul fermelor și altor compartimente de activitate a bunurilor cu care sînt dotate și a indicatorilor necesari pentru cunoașterea și controlul activității desfășurate; forma de organizare a contabilității sintetice și analitice, stabilirea volumului și conținutului informațiilor obținute din conturi pentru mijloacele de producție, cheltuieli, venituri etc.

Purtătorii primari de informații utilizați la I.A.S. sînt diferiți de cei din C.A.P., ca denumire, număr, și circuit, cu toate că natura și volumul operațiunilor economice pe care le consemnează sînt identice. Aceste situații se întîlnesc la reflectarea produselor, a materialelor, a mișcării efectivelor de animale etc. Conducerea fermelor de producție și a altor compar-

timente de activitate necesită existența, la nivelul lor, a unor informații prin care să se urmărească cheltuielile, veniturile, producția etc.

În întreprinderile agricole de stat acești indicatori sînt reflectați în jurnalul pentru urmărirea planului de venituri și cheltuieli, iar la C.A.P. în registrul fermei. În mare, numărul și conținutul indicatorilor sînt asemănători. Concepția de urmărire, în special a cheltuielilor, este însă cu totul diferită. În I.A.S., primul obiectiv îl constituie natura acestora (materia retribuiții pe categorii etc.). În C.A.P., colectarea cheltuielilor se face pe obiecte de calculație, obținindu-se în final cheltuielile pe culturi, categorii de animale, ceea ce permite determinarea cu ușurință și a prețurilor de cost pe produs.

La nivelul fermelor, diferențele apar și în privința urmăririi produselor, a veniturilor, care, deși se fac în principal după aceleași criterii, cuprind și elemente diferite de la o întreprindere la alta.

Un alt domeniu important al sistemului informațional din întreprinderile agricole unde, cu toată alinierea la planul de conturi pentru unitățile economice, se mențin diferențe, îl reprezintă contabilitatea. Deosebirile afectează diferite aspecte ale contabilității cum sînt: forma de contabilitate, numărul și conținutul conturilor, organizarea contabilității analitice etc.

Prelucrarea datelor

MODERNIZAREA sistemului informațional presupune utilizarea prelucrării mecanizate și automatizate a datelor ca mijloc

important de reducere a volumului de muncă, pentru obținerea de informații complete, necesare controlului gestiunii, fundamentării și elaborării deciziilor. Cu toată gama variată a echipamentelor tehnice de calcul care există în prezent în țara noastră, totuși, în unitățile agricole prelucrarea datelor se face aproape exclusiv manual. În revistele de specialitate sînt publicate studii și încercări pentru prelucrarea mecanizată și automată a datelor în diferite compartimente de activitate. În prezent, Centrul informațional și de calcul al M.A.I.A.A. elaborează pentru Departamentul Agriculturii de Stat proiectul unui sistem integrat de prelucrare automată a datelor la I.A.S. Mogoșoaia, care urmează să se generalizeze și la celelalte întreprinderi agricole de stat.

Pînă la introducerea acestui proiect, a cărui elaborare va dura mai mulți ani, este necesar însă să se treacă la prelucrarea mecanizată și automatizată a unor evidențe care necesită un volum ridicat de muncă, cum sînt, de exemplu, cele privind: exploatarea tractoarelor și a mașinilor agricole, a mijloacelor de transport, evidența muncii și a retribuiției etc. Prin prelucrarea datelor cu ajutorul echipamentelor tehnice s-ar putea obține informații operative privind consumul combustibililor și lubrefianților repartizați pe tractor, volumul lucrărilor executate, repartiții, retribuiții etc.

Introducerea prelucrării parțiale a datelor are și un important aspect psihologic, pentru acomodarea treptată a econo-

(Continuare în pag. 15)

Pregătiri pentru cel de-al 3-lea Congres mondial de sisteme generale și cibernetică

INTRE 25—29 august 1975 va avea loc la București o manifestare științifică internațională care va reuni un mare număr de oameni de știință din domeniile sistemelor generale și ciberneticii. Aria problemelor ce vor fi abordate, deosebit de vastă, a impus organizarea desfășurării congresului pe cele 7 secțiuni prezentate mai jos. În cele ce urmează, dorim să punem la dispoziția cititorilor unele amănunte pe care le considerăm interesante, legate de acțiunile prilejuite de congres.

S-a anunțat pînă în prezent că vor participa cu lucrări peste 300 de oameni de știință, cercetători în domeniile amintite, din care circa 200 din străinătate, reprezentînd un număr de 40 de țări. Cele mai multe lucrări anunțate din străinătate sînt din Anglia, S.U.A., U.R.S.S., Ungaria Franța, Italia — între 15 și 30 lucrări.

Dintre secțiunile cele mai solicitate pentru prezentarea de lucrări, menționăm cibernetica economică (56), sisteme și modele cibernetice (52), inteligența artificială (51). Aceste lucrări vor fi prezentate de-a lungul a 5 ședințe rezervate pentru fiecare secțiune și, de asemenea, se preconizează o întîlnire a specialiștilor în cadrul unei mese rotunde și a unui forum deschis, în cadrul cărora să se facă un larg schimb de idei.

Pentru a ilustra problematica congresului dăm cîteva titluri care credem că suscită un interes deosebit, fără însă a epuiza lista lucrărilor ce vor fi prezentate în cadrul secțiunilor.

CIBERNETICA SISTEMELOR ECONOMICE: Considerații asupra modelului ci-

bernetic al noii ordini economice internaționale (România); Legătura directă și inversă în dinamica inflației (S.U.A.); Sistemul informațional al planificării într-o concepție cibernetică (România); Interdependența factorilor economici și noneconomici, măsurabili și nemăsurabili, în analiza dezvoltării (Iugoslavia); Modelarea creșterii economice în concepția teoriei sistemelor cibernetice (România); Modele de legătură inversă a politicilor de prețuri în competiția monopolistă (R.F.G.); Analiza sistemică a afacerilor sociale și procesul de coordonare cu autoconducere (Iugoslavia); Modelarea structurală — un ajutor pentru studiul cibernetice al evoluțiilor și al conflictelor într-un sistem complex (Franța).

SISTEME ȘI METODE CIBERNETICE: Feed-Back liniar cu intîrziere în problema timpului minim (România); Folosirea modelelor neclasice în problema determinării stării sistemului real bazat pe datele de măsurare (U.R.S.S.); Sisteme și societăți (România); Modelarea micro, macro, meso și multi (Suedia); Rezultate în teoria sistemelor fuzzy (România); Sinteza sistemelor multivariabile în cascadă; Proprietăți algebrice și mecanice ale sistemelor și modelelor cibernetice (Belgia); Pentru o abordare semiotică a ciberneticii (România); Despre aplicarea teoriei alocării fuzzy asupra modelării procesului de cercetare a cancerului (S.U.A.).

CIBERNETICA INDUSTRIALĂ: Modelul sistemului energetic în industria

chimică (România); Procedul optimizării adaptice pentru sistemele semnalelor de grafic printr-o modelare multibenzi (S.U.A.); Concepția de realizare a sistemelor de conducere optimală cu calculatorul electronic a unui proces tehnologic cu flux continuu (România); O abordare privind sintezele unor sisteme ierarhice complexe (Bulgaria); Sistem cibernetic pentru conducerea sistemelor de producție (România); Abordarea sistemică a administrării stocurilor (Ungaria); Unele aspecte ale identificării experimentale a sistemului de reglare a tensiunii unui grup generator de mare putere (România); Procese de decizie Markov sensibile la risc cu observarea probabilistică a stării (România).

CIBERNETICA ȘI MEDIUL INCONJURĂTOR: Cibernetica și mediul inconjurator (România); Exploatarea mediului inconjurator (Polonia); Cibernetica proceselor de hidroameliorație și modele de simulare (România); Simularea pe calculator a unui model al omului și a mediului său inconjurator (S.U.A.).

COMUNICAȚIE, ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI INFORMATICĂ: Sistem educațional integrat pentru pregătirea specialiștilor în cibernetica economică și informatică (România); Reglarea cibernetică a pregătirii (Italia); Despre modelul unui sistem informatic pentru conducerea producției într-o întreprindere constructoare de mașini (România). Spre o formalizare a ciberneticii educației (Canada); Sisteme informatice utilizate pentru prognoza vînzărilor de mărfuri în profil teritorial (România); O abordare cibernetică a prelucrării informa-

ing. C. BILCIU

(Continuare în pagina 32)

Sorginta dificultăților

PE UN PLAN GENERAL, se cunosc trei tipuri de contradicții care fac ca metodele cantitative să nu poată oferi satisfacție totală în cunoașterea fenomenelor economice: 1) contradicția dintre esențial și fenomenologic, ceea ce înseamnă că datele pe care le cercetăm, exacte și corecte fiind, pot să reflecte aspecte de suprafață, neesențiale, nelegate de structura, de esența fenomenului; 2) contradicția dintre cauzal și stocastic, în sensul că deducem cauzalitatea din ipoteze probabilistice și 3) contradicția dintre rațional și empiric, relevantă adesea prin constatarea că rezultatele metodei deductive vin în contradicție cu constatările cercetărilor empirice, cunoscut fiind că realitatea este totdeauna mai bogată decât logica.

Primatul analizei calitative față de analiza cantitativă, ca o garanție a elaborării unor modele care să ofere cât mai mare fidelitate în cunoașterea fenomenelor economice, este unanim afirmat. Sau, într-o exprimare plastică, orice fenomen economic înainte de a fi prins în lanțul matematic, trebuie să fie prins în lanțul logic. Evident însă că, procesul modelării este complex și dificil, esențele nelăsându-se descoperite cu ușurință, abstractizarea neputând fi dublată de experiențe care să permită desprinderea acțiunii izolate a anumitor factori, ca în domeniul științelor naturii.

Intervine apoi caracterul dinamic al factorilor, care sub impulsul unor fenomene naturale, demografice, tehnice, sociale, economice și politice schimbă datele problemei, provoacă mutații calitative, structurale, ceea ce complică modelarea.

Lumea contemporană este confruntată cu probleme majore, care pun tot mai accentuat sub semnul întrebării sensul creșterii economice, factorii și limitele ei. Potrivit opiniei membrilor Clubului de la Roma¹⁾ sînt cinci factori fundamentali care determină și, în final, limitează creșterea economică: populația, producția agricolă, resursele naturale, producția industrială și poluarea. În contingență cu oricare din factorii menționați, la o scară mai largă sau mai restrînsă, au apărut contradicții profunde, care polarizează atenția atât a specialiștilor, cât și a factorilor de decizie mai ales în privința angajării viitorului în procesul creșterii economice.

Mai este de adăugat și faptul că orice metodă oferită de econometrie are limitele ei. Orice metodă cantitativă are o anumită putere cognitivă limitată. A depăși aceste limite, în procesul de pătrundere de la o esență mai puțin profundă către alta mai profundă, implică fie completarea cercetării cu alte metode cantitative, fie, acolo unde acestea nu mai pot fi utilizate, apelarea la metode pur raționale sau intuitive. Este semnificativ în acest sens aprecierea lui Norbert Weiner: „...în absența unor metode standard de calcul sigure, rolul judecății experților în aprecierea factorilor sociologici, antropologici și economici este atât de mare, încît un novice care încă nu a acumulat uriașă experiență însușită de către experți, nu are ce face în acest domeniu”²⁾

În lumina acestor succinte considerații, urmărind opiniile exprimate în literatura mondială de specialitate, dar, mai cu seamă, teoria și practica economică din țara noastră, sugerăm revederea unor modele după care judecăm și decidem în probleme de creștere economică și implicit de eficiență economică.

Într-o formă sintetică, principalele idei pe care le supunem atenției sînt următoarele:

— modelele sintetice tradiționale nu dau satisfacție din punctul de vedere al urmării fenomenelor reale care se petrec în economie;

— factorii care se găsesc pe diverse trepte ale descompunerii pot avea o influență importantă sau decisivă și trebuie puși în evidență (avem în vedere nu numai factorii economici sau materiali — cum sînt denumiți uneori — ci și factorii extraeconomici, cum sînt cei culturali, sociali, psihologici etc.);

— factorii legați de revoluția tehnico-științifică au implicații multiple și puternice, care se cer a fi reliefate;

RECONSIDERAREA UNOR MODELE DE ANALIZĂ A CREȘTERII

— factorul uman, ca factor decisiv al procesului de producție, este util a fi tratat multidimensional (bio-psiho-sociologic);

— caracterul limitat al resurselor a luat forme noi, care impun studierea efectelor descrescînde multiple;

— necesitatea protejării omului și mediului implică includerea factorilor poluanți în calculele de creștere și eficiență economică;

— dimensiunile economiei unei țări mici sau mijlocii (cum este și țara noastră) impun abordarea eficienței în corelație cu capacitatea de absorbție a pieței interne și posibilitățile de plasare pe piața externă.

Considerații succinte pe probleme

1. LITERATURA economică mondială oferă în prezent o multitudine de modele ale creșterii economice. Multe opinii sînt în favoarea unor modele cu un număr restrîns de factori. Gîndirea economică a fost mult timp dominată de ecuația Cobb-Douglas, considerat primul model macraeconomic din istorie, în care apar doi factori ai creșterii venitului național: forța de muncă și capitalul. Funcția Cobb-Douglas a fost ulterior îmbunătățită și completată.

Cunoscutul economist englez N. Kaldor (expert al O.C.D.E.) aprecia ca factori esențiali ai creșterii economice: creșterea ocupației, creșterea investițiilor și a producției de bunuri de investiții și creșterea producției de export.³⁾ Se constată omiterea unor factori calitativi, cum ar fi creșterea productivității muncii sau creșterea eficienței economice a investițiilor, ca factori direcți.

Șirul exemplelor poate fi continuat, dar ceea ce dorim să punem în evidență este faptul că asemenea modele sintetice, care nu pun suficient în evidență factorii intensivi ai creșterii și care nu sesizează anumite fenomene ale realității contemporane, cum ar fi influența progresului tehnic sau a poluării, nu pot da satisfacție.

Primul raport al Clubului de la Roma, publicat în anul 1972 sub titlul „Limitele creșterii”, cunoscut și sub numele de „raportul Meadows”, cuprinde un model mondial al creșterii cu 84 variabile, pe baza cărora s-au alcătuit 480 de ecuații. Cu toată extinderea considerabilă a factorilor incluși în model, concluziile stabilite au generat numeroase controverse, sesizîndu-se o serie de slăbiciuni ale ipotezelor folosite de autori.

În anul 1974 apare raportul Mesarović-Pestel⁴⁾, care caută să înlăture o serie de insuficiențe ale raportului precedent, revîndu-se ideea dezvoltării prin creștere organică, ceea ce înseamnă că lumea nu mai este privită ca o sumă incoerentă de unități, ci ca un organism. Este de menționat că modelul utilizat a necesitat soluționarea a peste 100 000 de ecuații. Numărul mare de ecuații utilizate nu înseamnă însă implicit și reflectarea nealterată a realității. Premisele modelării sînt hotărîtoare. Proiectul Mesarović-Pestel i se impută, de plidă, ca principal inconvenient, faptul că proiectează creșterea pe termen lung cu criteriile lumii de astăzi.⁵⁾

2. Desfășurarea analizei în profunzime poate reliefa pe diferite trepte factori cu pondere sau de mare însemnătate în perspectivă. Economistul american E. Denison stabilește 31 de factori ai creșterii venitului național în S.U.A., sesizînd și ponderile lor. Ceea ce a avut mare răsunet este faptul că în fruntea listei factorilor enumerați sînt trecute învățămîntul și inovațiile tehnologice pentru perioada actuală, spre deosebire de trecut, cînd peste 50% din creșterea economică a S.U.A. se explica prin creșterea forței de muncă și a capitalurilor investite.⁶⁾ Denison atrage atenția asupra faptului că nu poate fi considerată o explicație suficientă faptul că productivitatea muncii crește, ci este important să se descopere și să se măsoare influențele factorilor care determină însăși productivitatea.

În general, se constată că pe o scară tot mai largă se afirmă rolul foarte important pe care îl au asupra creșterii economice o serie de factori indirecti, cum sînt: îmbogățirea științei și

învățămîntului, nivelul de știință de carte și cultură a populației, introducerea de date noi în domeniul tehnologiei etc.

3. Reflectarea progresului tehnic în modelele creșterii economice este una din problemele cu mai mare audiență la economiștii contemporani. Se pot distinge două maniere de abordare: a) sesizarea ca factor independent și cuantificarea influenței sale și b) interpretarea influenței progresului tehnic ca factor indirect cuprins în capitalul fix, de exemplu.

Opinia noastră este de a îndrepta cercetările către studiul complex, multilateral al progresului tehnic și spre poziționarea sa ca factor independent al creșterii economice.

4. Deși teoretic este recunoscut ca factor decisiv, factorul uman este fie omis din modele, fie tratat unilateral. Teoria factorilor de producție a lui J.B. Say — natură, capital și muncă — a fost frecvent criticată ca inadmisibil de restrictivă. Pe de altă parte s-a scos în evidență faptul că pune accentul pe factorul capital, omițînd că și capitalul este un produs al muncii. Chiar în cazul luării în considerație a factorului uman, accentul cade pe latura cantitativă, omițîndu-se aspectele de calitate privind instruirea, gradul de cultură, educație etc.

Anul trecut, în cadrul unui simpozion ținut la Institutul de igienă din București pe tema „Om — alimentație — sănătate — muncă — productivitate” s-a afirmat cam așa: există trei categorii de factori care acționează asupra productivității muncii: factori tehnici și tehnologici, factori organizatorici și alți factori. Primele două grupe dau 86%, din sporul productivității. Restul nu ne interesează. Nu putem împărțasi un asemenea punct de vedere, care omite factorul esențial — forța de muncă — judecat sub două aspecte: a) rolul său în obținerea unui anumit nivel tehnic, tehnologic și organizatoric și b) dimensiunile calitative ale forței de muncă.

Cu privire la dimensiunile calitative ale forței de muncă avem în vedere factorii care determină capacitatea de muncă și care se pot grupa astfel: a) factori biologici, b) factori de alimentație, c) factori psihologici, d) factori fizico-chimici (poluanți) și e) factori sociali. Ultima grupă poate fi dezmembrată, scoțînd în evidență factorii legați de organizarea muncii, de nivelul profesional, de nivelul cultural.

Fiecare din grupele de factori menționați poate fi detaliată cu scopul de a pune în lumină factorii cu acțiune dominantă sau cu tendință de creștere pe o anumită treaptă a descompunerii factoriale.

Sînt de dată relativ recentă încercările pe tema cuantificării contribuției unor factori ca învățămînt, știință, tehnologie, reducerea timpului de lucru, organizarea muncii, modificarea structurii pe vîrste, sexe, condiții sociale etc. la creșterea productivității muncii. Cu ocazia unei discuții pe tema productivității muncii¹⁾ am subliniat că schimbările streturale privind producția și timpul cheltuit nu sînt abordate și nu sînt cuantificate, deși au un rol important în dinamica productivității muncii.

Grupa factorilor psihologici ocupă încă o pondere relativ redusă în preocupările teoretice și mai ales practice, deși influențele lor sînt importante. Un experiment într-o întreprindere din R.F.G. a scos în evidență o amplitudine a variației în productivitatea muncii de 34 de puncte pe seama climatului psihologic între personalul de conducere și cel de execuție la nivelul unei secții.

În același sens se pot face considerații largi cu privire la factorii sociologici. Se poate aminti faptul că nu sînt puse în modele și nu sînt cunoscute influențele ale unor variabile ca: nivelul de cultură, de educație, de folosire a timpului liber etc.

5. Caracterul limitat al resurselor are implicații multiple în alcătuirea modelelor în economie. Cu privire la resursele de forță de muncă s-au construit modele în care, de pildă, creșterea venitului național este analizată în două variante: a) resursele de forță de muncă sînt nelimitate și b) resursele de forță de muncă sînt limitate.²⁾

Cu privire la resursele materiale, mai puțin sînt analizate și reflectate în modele consecințele epuizării resurselor. Apreciez

¹⁾ Vezi: Donella H. Meadows, Dennis L. Meadows ș.a. — The limits to growth, Universe Books, New York, 1972.

²⁾ Norbert Wiener, Cibernetică, Ed. Științifică, București 1966, p. 51.

³⁾ Vezi: Notes et études documentaires nr. 3546, Paris 17 decembrie 1966.

⁴⁾ În legătură cu cele două rapoarte ale Clubului de la Roma vezi: Dr. Maria D. Popescu, Clubul de la Roma, Revista Economică, nr. 27 1974.

⁵⁾ Vezi: Dr. M. Botez, Creșterea organică, conștiința planetară și dilemele dezvoltării, Revista Economică, nr. 28, 1974.

⁶⁾ Edward F. Dennison, The Sources of Economic Growth in the United States and the Alternatives Before Us, Supplementary Paper nr. 13 published by Committee for Economic Development, Washington, January, 1962.

⁷⁾ Vezi: „Contribuții la dezbaterile problemelor teoretice ale economiei socialiste”, vol. 2, Editura politică, 1971 București, p. 457—460.

ca unul din marile merite ale celor două rapoarte ale Clubului de la Roma, la care am făcut referire anterior, faptul că în modelele creșterii economice se analizează pe larg corolația dintre ritmul creșterii și caracterul limitat al resurselor. Stadiul în care ne aflăm, în care foamea de materii prime este accelerată de un șir de factori, între care revoluția tehnico-științifică se află pe primul loc, impune o gospodărire parcimonioasă a materiilor prime nerecuperabile și, implicit, alcătuirea modelelor de eficiență economică cu restricții în acest sens. Inevitabil, accentul cade, în aceste condiții, pe valorificarea superioară a resurselor materiale, printr-o serie de căi cum sînt: adîncirea gradului de prelucrare, o proiectare mai bună a produselor, reutilizarea deșeurilor etc.

De la țară la țară intervin aspecte specifice legate de resursele de care dispun, dar intervin și probleme de ordin general desprinse din contextul mondial al utilizării resurselor. Este cazul recent al resurselor energetice, care în mod pregnant a pus probleme multiple ale eficienței, ale creșterii economice.

Faptul că în industria minieră, de pildă, sîntem obligați să exploatăm zăcăminte mai sărace în conținut util trebuie avut în vedere în calculele de eficiență nu numai pentru ramura dată, ci și pentru cele conexe.

Schimbările fundamentale care au loc pe glob în dinamica prețurilor materiilor prime față de dinamica prețurilor produselor manufacturate afectează substanțial calculele de eficiență economică. Asemenea variabile se impun a fi avute în vedere ca tendințe în calculele de prognoză.

6. Problema factorilor poluanți a fost neglijată timp îndelungat. Abia cînd deteriorarea mediului a atins un stadiu îngrijorător în unele țări, s-au întreprins măsuri energice împotriva poluării mediului. În multe calcule de creștere economică factorii poluanți nu sînt prezenți, ceea ce nu mai poate fi acceptat. Progresul tehnic trebuie văzut dialectic, cu reversul său, al apariției factorilor de poluare și acționat de pe poziția intereselor generale ale societății, care solicită măsuri de protecție a omului și mediului. Este implicată deci ideea includerii în modelele de eficiență și a costurilor „antipoluare” pentru păstrarea echilibrului ecologic. Oricît de costisitoare poate apărea „antipoluarea” nu trebuie cedat pentru avantaje momentane, creînd daune greu recuperabile sau irecuperabile în viitor.

Efectele activităților poluante pot fi foarte îndepărtate în spațiu și în timp și, în consecință, și în calculele de eficiență economică a măsurilor de combatere a poluării urmează să se ia în calcul atît factorii de timp, cît și cei de spațiu. Este suficient să amintim că, deși Groenlanda se găsește la o mare distanță de orice sursă de poluare atmosferică cu plumb, față de anul 1940 cantitatea de plumb acumulată în gheturile din această zonă a crescut cu 300% pe an.³⁾

7. Dimensiunile economiei unei țări, impun parametri și analize specifice în alcătuirea modelelor de eficiență economică. Îmbinarea criteriilor politice, economice și sociale se cristalizează în modelele de creștere economică și de eficiență economică.

Partidul și statul nostru au legat în mod firesc progresul economic și social al țării de industrializare, concepută în sensul dezvoltării prioritare a ramurilor de bază, purtătoare de progres tehnic. Totodată, avîndu-se în vedere cerințele eficienței economice în contextul revoluției științifico-tehnice a fost lasat cîmp larg cooperării internaționale prin specializarea de produs, pe tipo-dimensiuni.

Dimensiunile economiei țării noastre impun ca în modelele de eficiență să intră studiul pieței interne în prezent și în perspectivă și posibilitățile de plasare pe piața externă în condițiile în care seriile de fabricație dictate de criteriul eficienței depășesc capacitatea de absorbție a pieței interne. Chiar dacă asigurarea competitivității pe piața internațională implică diversificarea largă a producției și implicit serii mici, se pune problema tipizării pe piese, proiectarea nu de produse individuale, ci de serii unitare și familii de produse.

Cîteva referiri la implicațiile de ordin practic

LA SCARĂ MICRO sau macroeconomică, ante sau post factum, modelele de creștere economică și de eficiență economică, deliberat sau nu, sînt nelipsite în luarea deciziilor. Fenomene care își fac simțite prezența în economie ca abateri de la cerințele creșterii economice, ale progresului rapid, ne obligă să reflectăm și să acționăm.

O serie de insuficiențe ca: neutilizarea unor capacități de producție, imobilizări în stocuri de materiale sau produse, dificultăți în desfacerea unor produse pe piața internă sau internațională, insuficiența satisfacerii cererii pentru unele produse sau servicii, lipsa de rentabilitate a unor produse sau unități, lipsa de eficiență sau eficiența redusă a unor produse în comerțul exterior, risipa de resurse materiale și financiare ș.a.

ne atrag atenția asupra necesității de a fundamenta pe plan teoretic și de a aplica practic modele de creștere economică și de eficiență economică cât mai riguroase.

Supunem atenției numai câteva exemple pe care le considerăm suficient de convingătoare. În cursul anului 1973, la inventarierea efectuată la întreprinderi aparținând la 11 ministere industriale s-au constatat spații construite neutilizate de peste 200 mii m.p., care urmează a primi o utilizare productivă până la finele acestui plan cincinal.

Imobilizările de investiții (cheltuieli aferente investițiilor nepuse în funcțiune, utilaje în stoc, stocuri de materiale și alte elemente materiale) au reprezentat la sfârșitul anului 1973 peste 22% din valoarea investițiilor realizate în anul respectiv, iar pentru anul 1974 s-au prelininat la 26,8%. Față de anul 1970, procentul imobilizărilor a crescut.

Un accent deosebit se impune în activitatea de fundamentare a deciziilor pe calcul economic, ceea ce vizează în mod deosebit politica de investiții, de asimilare de produse noi, de extindere de capacități.

În anul 1973 Banca de Investiții a restituit sau a cerut completări la 13,6% din numărul total al documentațiilor prezentate pentru insuficiențe ale analizei eficienței economice a investițiilor. Între deficiențele mai frecvente se constată: neabordarea laturilor economice fundamentale ale investițiilor propuse, nu se acordă atenție suficientă analizei asigurării cu materii prime și materiale, studierii pieței interne pentru desfacerea producției, eficienței la export în cazul unei producții care excede cerințelor interne, nu se pornește de la gradul de folosire a capacităților existente.

Cu privire la studiul complex al factorilor în procesul creșterii economice este de subliniat că în politica sa partidul și statul nostru au urmărit atât valorificarea eficientă a resurselor naturale și umane, cât și rezolvarea unor probleme social-culturale. La amplasarea unor obiective economice s-au îmbinat criteriile de eficiență economică, care joacă un rol primordial, cu politica de ridicare a județelor și orașelor mai puțin dezvoltate. Ca exemplu, putem menționa că Uzina de alumina de la Tulcea ar fi putut fi amplasată în alte localități din țară, unde din punct de vedere economic s-ar fi putut realiza investiția cu o cheltuială mai redusă pe unitatea de capacitate și s-ar fi recuperat într-un termen mai scurt din venitul net total. S-a ales acest amplasament, având în vedere, pe lângă criteriile de eficiență economică, și necesitatea dezvoltării județului Tulcea, care este unul din cele 13 județe al căror potențial economic este sub media pe țară. Situații similare justifică amplasarea altor obiective industriale ca: Fabrica de rulmenți Alexandria, Filatura de fire și sfori Cristurul Secuiesc, Tăbăcăria minerală Corabia ș.a.

Recunoașterea importanței problemei poluării în țara noastră este atestată de recenta legiferare a protecției mediului înconjurător. În documentațiile tehnico-economice ale fiecărei investiții se cere prevederea cheltuielilor necesare pentru realizarea instalațiilor antipoluante sau pentru modificarea unor tehnologii învechite care nu țin seama de aceste măsuri, cu tehnologii noi nepoluante. De exemplu, la Combinatul chimic Victoria a fost recent elaborată o documentație privind „Extinderea epurării biologice și neutralizarea acidului”, în valoare de 40 mil. lei. De asemenea, la întreprinderea chimică „Carbo-sin” Copșa Mică s-a avizat majorarea valorii investiției „Dezvoltarea producției de negru de fum etapa I-a” ca urmare a modificării tehnologiei de granulare a negrului de fum de la procedeul uscat la procedeul umed, ceea ce aduce, pe lângă o creștere a producției, și o îmbunătățire a condițiilor de protecție a mediului înconjurător.

După opinia noastră se impune o îmbunătățire substanțială a calculului de eficiență economică care să stea la baza deciziilor privind investițiile în unități noi, extinderi de capacități, dimensionarea întreprinderilor, asimilarea de produse noi, având în vedere:

— elaborarea unor modele complexe, care să nu omită factorii esențiali ai creșterii economice (factorul uman văzut multidimensional, progresul tehnico-stiințific, știința și învățămîntul etc.);

— luarea în calcul a caracterului limitat al resurselor, judecat la scară națională și în context mondial;

— includerea studiilor privind factorii poluanți însoțitori ai investițiilor și stabilirea costului măsurilor antipoluante;

— incorporarea de studii de marketing al pieței interne și internaționale;

— elaborarea și aprobarea de indicatori normați de eficiență economică a investițiilor în toate ramurile și subramurile economice naționale.

Ideile expuse în acest studiu nu reprezintă decît puncte de pornire, o incitare la cercetări. Nu avem certitudinea că viitorul ne va confirma pe deplin, dar avem sentimentul că am contribuit la stîrnirea gândirii în căutarea de soluții pentru probleme pregnante cu care sîntem confrunțați.

prof. dr. Alexandru GHEORGHIU

¹⁾ Vezi, de exemplu, M. Kalecki, Schiță a teoriei creșterii economice socialiste, Editura științifică, București, 1972.

²⁾ C.C. Patterson and J.D. Slavia, „Lead in the Modern Environment” Scientist and Citizen, April 1968, p. 66, citat după Donella H. Meadows ș.a. The limits to growth”. Universe Books, New York, 1972.

Sistemul informațional in agricultură

(Urmare din pag. 12)

mistilor cu alte mijloace de obținere a informațiilor, provocînd astfel unele mutații în mentalitatea și preocupările lor, pentru pregătirea condițiilor de trecere la prelucrarea automată, integrată.

După opinia noastră, problemele tehnice solicitate de elaborarea proiectelor de prelucrare a datelor cu echipamente tehnice, cu toate dificultățile care există, sînt mai ușor de rezolvat decît cele impuse de implementarea lor în producție. În primul caz, proiectele sînt elaborate de o echipă restrînsă de oameni, cu o pregătire similară sau complementară, care se pot pune mai ușor de acord. În al doilea caz, este vorba de mentalitatea a sute și mii de oameni cu pregătire diferită, care urmează să se convingă pe parcurs de superioritatea noilor procedee de obținere a informațiilor.

Un alt aspect, vizează creșterea volumului de lucrări, care ar duce la utilizarea completă, în trei schimburi, a echipamentelor tehnice existente în dotarea centrelor de calcul sau altor unități. Dacă se are în vedere costul ridicat al tehnicii de calcul, vom vedea că utilizarea completă a capacității de lucru constituie unul din

mijloacele importante pentru reducerea costurilor unitare ceea ce ar micșora, în final, sumele plătite de beneficiari pentru prelucrarea datelor.

O nouă optică în utilizarea informațiilor

INFORMAȚIILE sînt rezultatul unor eforturi susținute care se cer depuse pe întreg parcursul fluxului informațional. Culegerea informațiilor brute are loc la locul și în măsura în care se desfășoară procesele de producție, de către cei care conduc nemijlocit această activitate. Pur-tătorii primari de informații rezultați sînt înaintați, la date fixe, pentru a fi prelucrați în vederea obținerii de informații finite.

Contabilitatea, ca tehnică de reflectare sistematizată a întregii activități economice din întreprinderi și instituții, presupune rigoare și disciplină.

Culegerea informațiilor concomitent cu producerea operațiunilor economice, în-scrierea lor în documente fixate anticipat ca avînd un conținut dat, înaintarea la date fixe pentru prelucrare, sînt rigori la care nu se încadrează întotdeauna cu ușurință cei cărora le revin aceste obligații. Fără aceste eforturi și fără disciplină nu se pot obține informații de calitate și la timp pentru a fi utilizate în procesul decizional.

O altă carență care există în acest domeniu o constituie și utilizarea incomple-

tă a informațiilor în procesul de conducere. Desigur că informațiile sînt utilizate, cu precădere, pentru controlul gestiunii bunurilor materiale din patrimoniul întreprinderii. O altă utilizare a informațiilor o constituie întocmirea dărilor de seamă și a altor rapoarte și informări care sînt întocmite și înaintate la anumite perioade organelor tutelare. Fără a minimaliza rolul informațiilor în această direcție, importanța lor trebuie însă deplasată, cu precădere, în procesul de conducere a întreprinderii, a compartimentelor de activitate pentru fundamentarea deciziilor curente și de perspectivă luate la aceste niveluri. Acest deziderat nu se poate realiza însă de la sine și cu ușurință. Printre elementele care pot conduce la aceasta sînt: o mai temeinică pregătire a conducătorilor în probleme de conducere, organizare și sisteme informaționale și, totodată, acordarea unor competențe largite în conducerea curentă și de perspectivă a unităților.

O mutație trebuie să aibă loc și în privința gradului de operativitate a informațiilor contabile (sînt formulate uneori obiecții privind caracterul lor tardiv). Printr-o organizare rațională, îmbinată cu prelucrarea datelor cu ajutorul echipamentelor tehnice, informațiile trebuie să se obțină pe întregul parcurs al desfășurării proceselor de producție, pentru a semnala în timp util toate dereglările care se produc față de prevederile programelor stabilite.

CONCEPTUL DE SISTEM ȘI MECANISM ECONOMIC ÎN TEORIA MARXIST-LENINISTĂ (II)

Particularitățile colaborării economice în cadrul C.A.E.R.

ÎN LITERATURA economică marxistă se discută din ce în ce mai mult despre conținutul și trăsăturile mecanismului economic al colaborării și cooperării economice dintre țările membre C.A.E.R. Fenomen normal, întrucât în ceea ce privește conținutul acestor categorii, cel puțin din punct de vedere teoretic, opiniile, deși convergente într-o bună măsură, diferă mai ales în domeniul sferei de cuprindere. Țara noastră, după cum se știe, participă activ la activitatea C.A.E.R., și-a adus contribuția la perfecționarea întregului sistem al organizării și funcționării colaborării economice.

Prima problemă care se pune este: dacă există un sistem de organizare și coordonare al C.A.E.R. ca organism economic internațional? Fără îndoială că da. El decurge, atât din statutul acestei organizații, cât și din Programul complex, sau alte reglementări adoptate în comun de țările membre. Acest sistem funcționează așa cum rezultă din Programul complex, „pe baza respectării suveranității de stat, independenței și intereselor naționale, neamestecului în treburile interne ale țărilor, egalității depline în drepturi, avantajului reciproc și întraajutorării tovarășești”. Totodată, se precizează că „integrarea economică socialistă se desfășoară pe baza liberului consimțământ deplin și nu este însoțită de crearea de organe supra-naționale, nu afectează problemele planificării interne, ale activității financiare și de gestiune economică a organizațiilor”. Acestea sînt, de fapt, elementele fundamentale ale sistemului de organizare a activității C.A.E.R. De aici decurg și particularitățile sistemului de organizare și conducere a activității C.A.E.R. față de sistemele naționale, legăturile dintre acestea. Iată unele dintre ele:

a. — deși economia națională este un component al economiei mondiale, o celulă a acesteia, principiul subordonării părților față de întreg nu mai funcționează. De această dată, părțile sînt total autonome;

b. — principiile centralismului democratic, care constituie temelia oricărui sistem național de organizare și conducere pe bază de plan a economiei, nu mai sînt valabile la nivelul unui sistem mondial, al unui organism economic internațional;

c. — conducerea în cadrul unui organism economic internațional îmbracă forma coordonării planificate a economiilor naționale, pe baza liberului consimțământ;

d. — convergența de interese dintre economiile naționale, constituie elementul decisiv în determinarea unei țări să participe la orice formă de colaborare și cooperare economică internațională sau de integrare.

Deci o țară sau alta participă la o formă sau alta de colaborare numai în măsura în care aceasta corespunde și intereselor sale naționale. De aceea, pentru a se lua hotărâri unanime este necesar să se asigure o convergență de interese între toate țările membre. C.A.E.R.-ul, prin statut, a pus aceste principii la baza organizării și funcționării sale.

Prin ce se caracterizează sistemul de organizare al C.A.E.R. și subsistemele sale — instituțional, funcțional și mecanismul economic?

Subsistemul instituțional se referă la structura organizatorică a C.A.E.R. la organizațiile și organismele sale, prin intermediul cărora se realizează Programul complex. Subsistemul funcțional cuprinde modalitățile de luare a deciziilor, sistemul de lucru etc., atât al C.A.E.R., ca organizație economică internațională, cât și ale organismelor sale. Cadrul instituțional și funcțional al colaborării economice în C.A.E.R. este un proces conștient și planic reglementat de partidele comuniste și muncitorești din țările respective. Mecanismul economic al colaborării și cooperării în cadrul C.A.E.R. are ca sferă formele și metodele de coordonare a planurilor de dezvoltare a economiilor naționale, pirghiile economice utilizate în practica relațiilor economice internaționale, modalitățile de utilizare a unor legi și categorii economice pentru impulsivizarea relațiilor economice internaționale dintre țările membre. Pe baza Programului complex, se află în plin proces de perfecționare mecanismul colaborării economice care să corespundă într-o măsură tot mai mare stadiului atins în dezvoltarea economiilor naționale ale țărilor membre, precum și complexității și diversificării cooperării economice dintre țările membre ale C.A.E.R.

În această concepție, mecanismul economic cuprinde numai o latură a sistemului de organizare și coordonare, o parte dintr-un întreg. Pe această bază, considerăm că mecanismul economic internațional al C.A.E.R. nu se confundă cu sistemul de organizare și conducere al activității C.A.E.R. Nu pot fi incluse struc-

turele organizatorice și reglementările juridice într-un concept economic. Această înseamnă că mecanismul economic internațional nu este legat și într-o mare măsură dependent de celelalte elemente ale sistemului. De fapt, subsistemul instituțional și cel funcțional constituie cadrul în care acționează mecanismul economic. În același timp, mecanismul economic, este elementul dinamic, care pune în mișcare întregul sistem. De modul de funcționare și folosire a acestuia depinde eficiența sistemului în ansamblul său.

Această delimitare clară între compartimentele sistemului de organizare și conducere a activității C.A.E.R. prezintă avantajele pentru cercetarea economică, pentru practică. De aici și concluzia că analiza perfecționării sistemului de organizare și conducere a colaborării și cooperării economice, nu trebuie făcută în general, după criterii globale, ci diferențiat, acordind prioritate acelor componente sau elemente ale acestora care, fie că sînt depășite de stadiul colaborării economice și în acest caz exercită rolul de frînă, fie că formula adoptată într-un domeniu sau altul nu este cea mai potrivită pentru scopul urmărit, fie că sînt elemente încă neutilizate, nevalorificate în practică.

Perfecționarea activității C. A. E. R. în lumina prevederilor „Programului complex”

C.A.E.R.-ul dispune de un subsistem instituțional și funcțional corespunzător și trebuie subliniat că în această direcție nici pe departe nu au fost epuizate posibilitățile care se desprind din Programul complex și alte documente convenite în comun.

Statutul C.A.E.R. și Programul complex, oferă pentru o perioadă îndelungată de timp, cadrul favorabil intensificării relațiilor de colaborare și cooperare dintre țările membre, adaptării sistemului de organizare și coordonare a activității acestui organism sau a unor componente ale acestora la cerințele noii etape pe care o va parcurge colaborarea economică. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., în cuvîntarea rostită la încheierea lucrărilor consfățuirii cu activul de partid și de stat din domeniul comerțului exterior și al cooperării

economice „Ținând seama de rolul important pe care îl are activitatea C.A.E.R. pentru realizarea unei colaborări trainice și de lungă durată, este necesar să se acționeze și în continuare pentru perfecționarea activității organelor sale, pentru soluționarea în comun a unor probleme de importanță hotărâtoare privind asigurarea progresului economico-social și dezvoltarea pe calea socialismului și comunismului a fiecărei țări”.

În ceea ce privește însă mecanismul economic, există mari rezerve pentru perfecționarea sa, pentru creșterea aportului său la intensificarea și impulsivitatea colaborării și cooperării economice. O serie de elemente importante, ale mecanismului economic din cadrul C.A.E.R. sunt insuficient elaborate. Avem în vedere necesitatea perfecționării formelor și metodelor de coordonare a planurilor, utilizarea pe scară mai largă a pirghiilor valorice, perfecționarea mecanismului de reglementare a problemelor valutare și soluționarea lor în vederea trecerii la convertibilitatea valutei naționale, așezarea pe baze științifice a prețurilor, folosirea legilor și categoriilor economice pentru fundamentarea unor propuneri în cadrul C.A.E.R. etc. Aici există un câmp nelimitat de investigație, în care cercetarea economică este chemată să-și aducă din plin contribuția.

La prima vedere s-ar părea că participarea unei țări la o organizație economică regională cu caracter integraționist presupune și o aliniere a sistemului de organizare și conducere al economiei naționale a țărilor membre. În realitate aceasta nu constituie o condiție pentru realizarea unui program multinațional de colaborare și cooperare economică. Valabilitatea acestei aprecieri este confirmată de situația concretă existentă în toate organizațiile regionale de colaborare și cooperare economică.

Aceasta este numai o latură a problemei. Totodată, o anumită apropiere a sistemelor de organizare și conducere a economiei naționale, care decurge din natura și esența comună a relațiilor socialiste de producție, așa cum este cazul din cadrul C.A.E.R.-ului, facilitează colaborarea și cooperarea economică, creează mediul propice pentru așezarea relațiilor economice dintre țările membre pe baza principiului schimbului echivalent, al echității și avantajului reciproc.

Se știe că sistemul de organizare și conducere al unei economii naționale este dependent de o serie de factori: natura relațiilor de producție, stadiul dezvoltării forțelor de producție, complexitatea economiei naționale, mărimea teritoriului, numărul populației, gradul de participare la diviziunea internațională a muncii etc.

Trebuie să precizăm că sistemele de organizare și conducere din țările membre C.A.E.R. sunt în linia generale convergente. Deci, există o serie de trăsături co-

mune însă și particularități decurgând din specificul național care nu afectează extinderea colaborării și cooperării multilaterale. Analizând necesitatea apropierii, în continuare, a sistemelor naționale de organizare și conducere, luând în considerare numai cerințele integrării socialiste, înseamnă a subaprecia ceilalți factori, care au o importanță hotărâtoare în stabilirea direcțiilor de perfecționare a oricărui sistem național de organizare.

În abordarea problemei apropierii sistemelor de organizare și conducere a economiilor naționale ale țărilor membre ale C.A.E.R. nu trebuie pierdut din vedere faptul că, colaborarea și cooperarea economică din cadrul acestei organizații reprezintă nu numai unul din fluxurile circuitului economic mondial, ci și că fiecare țară membră participă tot mai activ la diviziunea internațională a muncii, își extinde continuu relațiile economice pe multiple planuri cu celelalte țări socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu statele capitaliste industrializate. Aceasta este o tendință de durată. Or, o apropiere mai accentuată a sistemelor naționale de organizare și conducere, față de cea existentă în prezent, luând în considerare numai cerințele colaborării în cadrul C.A.E.R., ar face acest sistem inadecvat pentru colaborarea și cooperarea economică cu restul lumii. O astfel de orientare ar fi valabilă numai în condițiile în care țările membre și-ar propune transformarea C.A.E.R. într-un organism economic închis, renunțarea treptată la participarea la celelalte fluxuri ale economiei mondiale. Dar o asemenea concepție este străină politicii economice în domeniul relațiilor economice externe ale țărilor membre ale C.A.E.R., conținutului și spiritului Programului complex.

Problema care se pune, după opinia noastră, constă în aceea ca fiecare țară socialistă să-și perfecționeze continuu sistemul național de organizare și conducere, mecanismul economic, formele concrete de organizare și conducere, creînd astfel cadrul favorabil dezvoltării eficiente a economiei naționale și a relațiilor economice cu celelalte state ale lumii.

În ceea ce privește relația dintre mecanismul economic național și cel internațional, trebuie precizat că mecanismul economic național, care acționează în fiecare țară, rămâne factorul prim, determinant. Această cerință decurge în mod obiectiv din esența monopolului comerțului exterior. În toate cazurile, dreptul suprem de decizie aparține forurilor supreme de partid și de stat din fiecare țară, care sînt în măsură să stabilească direcțiile de dezvoltare economică ale țării socialiste respective, să hotărască asupra oricărui act de participare la orice formă de colaborare economică internațională.

Aceasta nu înseamnă că mecanismul economic internațional nu are nici o influență asupra celui național. Fiecare țară în dimensionarea, modelarea, perfecțio-

narea mecanismului economic național ține seama și de cerințele colaborării și cooperării economice internaționale, de angajamentele asumate privind participarea la fluxurile circuitului economic mondial. Totodată, avînd în vedere intensificarea interdependențelor dintre economiile naționale, între sistemele naționale de organizare și conducere, și cele internaționale, există influențe reciproce, adaptări liber consimțite.

Avînd în vedere importanța perfecționării mecanismului economic convenit între țările C.A.E.R., precum și sarcinile economice de importanță majoră pentru țările membre, care stau în fața acestei organizații în condițiile crizei energetice și de materii prime, se impune ca și cercetarea economică să acorde prioritate analizei acelor elemente ale mecanismului economic, menite să contribuie la soluționarea unor probleme încă nerezolvate.

Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R. „Dezvoltarea activității C.A.E.R. trebuie să urmărească realizarea unor raporturi juste, echitabile în domeniul prețurilor, ținîndu-se seama de legile obiective economice, de tendințele mondiale, combătîndu-se în același timp cu fermitate fenomenele speculative care duc la creșterea și fluctuația prețurilor materiilor prime și produselor industriale, în fapt, la dezorganizarea activității economice, cu grave consecințe pentru fiecare țară. Se impune să se acorde o atenție sporită agriculturii, asigurării unor prețuri corespunzătoare, mai avantajoase pentru produsele agricole. Este necesară accentuarea caracterului democratic al activității C.A.E.R. astfel încît acestea să ofere și din acest punct de vedere un exemplu de relații noi, să contribuie la realizarea unei noi ordini economice internaționale”.

Fundamentînd și în viitor colaborarea economică și tehnico-științifică pe principiile marxist-leniniste ale internaționalismului socialist, statornicite în relațiile dintre țările socialiste și asigurînd o largă și fructuoasă conlucrare tovarășească, în spiritul stimei și încrederii reciproce, țările socialiste vor oferi un model înaintat de relații economice internaționale și vor demonstra superioritatea socialismului și în domeniul relațiilor economice internaționale. Promovarea unei astfel de diviziuni internaționale a muncii și a unui asemenea mecanism economic internațional, care să creeze cadrul necesar lichidării decalajelor economice, extinderea și generalizarea noilor principii, relații economice internaționale la scara întregii economii mondiale, reprezintă un imperativ al vremii, o cerință a stimulării colaborării și cooperării internaționale, o condiție a unei conviețuiri pașnice și trainice între toate popoarele lumii.

Prof univ. dr. Mihai PĂRĂLUȚĂ

ORIZONTUL ANULUI 2000 ÎN CERCETAREA UNOR OAMENI DE ȘTIINȚĂ OCCIDENTALI

POATE NICIODATĂ ca pînă acum considerațiile prospective cu privire la viitorul lumii, și în special al Europei occidentale nu au întrunit o atît de largă audiență și totodată nu au suscitât atît de vehemente controverse. Culegerea de studii **Europa anului 2000**, realizată sub egida Fundației europene a culturii, cu participarea unor nume prestigioase de savanți, economiști, filozofi, viitorologi, demografi, esești ca J. Tinbergen, laureat al Premiului Nobel 1969, Raghavan Iyer, Bertrand de Jouvenel, Pierre Piganiol, Denis de Rougemont, Jean Fourastié, Nora Federici, Holger Hyden ș.a., încearcă să schițeze „portretul robot” al unei Europe de care ne desparte numai un sfert de secol, definind partea ce revine factorilor ineluctabili și cea care aparține componenței subiective a opțiunii umane. De la început trebuie arătat că în timpul investigației majorității autorilor nu intră problematica întregii Europe, ci numai a celei occidentale, ceea ce are drept consecință flagrantă trunchiere a valorii concluziilor unor astfel de studii.

„Pasivul” progresului tehnic poate fi remediat

Momentul actual poate părea deosebit de rău ales pentru a extrage, din aparențele destul de haotice ale prezentului lumii occidentale, viziunea arhitectonică a viitorului său. Deși cartea a fost scrisă în 1972, deci înainte ca simptomele grave ale noii faze a crizei lumii capitaliste să se fi impus cu evidentă întregii opinii publice mondiale, o mare parte dintre cei ce iscălesc contribuțiile la această lucrare, presimt cu luciditate zguduiri apropiate și le intuiesc cauzele. Pentru R. Iyer, egoismul celor incapabili de a reflecta serios asupra marilor probleme politice care cer soluții radicale la scară mondială, rezis-

tența lor surdă la logica unei democratizări fără precedent a relațiilor între națiuni, mutațiile în rîndurile unei părți din tineret care refuză instituțiile și întreg trecutul istoric, neliniștea profundă de care sînt cuprinși mulți din intelectualii din Occident constituie obstacole în exercitarea puterii vizionare, a imaginației creatoare asupra viitorului.

A devenit loc comun în Occident constatarea stării de nemulțumire și angoasă latentă și difuză privind perspectivele individului, familiei, societății, moralei și, în fine, a omenirii în ansamblu. Omul modern, care a trecut într-o perioadă scurtă de la mediul natural la mediul tehnic, care este încă dominat de reflexele paleocerebrului, este surprins și deseori traumatizat de un ambiant în rapidă evoluție. Mediul tehnic, speranță a secolului XIX și

chiar a primei jumătăți a secolului XX, constituit ca spațiu cotidian artificial pentru a fi mai bine adaptat nevoilor și aspirațiilor omului, a permis desigur multiplicarea nivelului de trai și a duratei de viață. Dar, dacă în această privință speranțele au depășit previziunile cele mai optimiste, de unde provine deziluzia? În viziunea unor cercetători occidentali mediului tehnic nu îi recunosc decît rareori meritele, el este în schimb considerat marele responsabil pentru toate defectele vieții moderne, defecte care în mod obiectiv nu sînt de loc puține.

Unul din telurile cărții este tocmai cel de a trece în revistă acest pasiv al progresului tehnic și a cerceta modalitățile de a-l remedia. Conștiința că prin aceleași metode prin care au fost corectate lipsurile mediului natural, omul poate interveni și asupra mediului tehnic pentru perfecționarea sa treptată, aduce în multe din pagini o notă de optimism. Rămîn însă motive de neliniște și, în primul rînd, faptul că această tehnico-structură a devenit atît de complexă, cu atît de multiple implicații și interdependențe, încît nu este ușor să fie înțeleasă pe deplin și deci dominată de om. Opțiunile sînt deci foarte dificile în lumea capitalistă actuală, căci a trecut timpul cînd omul nu avea de luat în considerare decît consecințele imediate ale actelor sale. Astăzi, orice decizie are, pe lângă efectele previzibile cunoscute de știință, și alte implicații (pe care J. Fourastié le numește „invitații neașteptate”), efecte de a doua și a treia generație. În condițiile complexității lumii moderne occidentale orice decizie are inevitabil și efecte nebanuite sau considerate negliabile în momentul adopției ei, dar care cu timpul

Sistematizarea orașelor — în perspectiva viitorului și a responsabilității sociale

PUBLICĂM în cele ce urmează scrisoarea primită de la un cititor al „Revistei economice”, întrucît ea exprimă interesul și spiritul de responsabilitate socială nu numai ale autorului, ci ale unui număr mare de cetățeni ai Capitalei, și nu numai al Capitalei, față de orașul în care trăiesc, față de condițiile de viață pe care le vor avea în viitorul mai apropiat și mai îndepărtat. Sînt cunoscute eforturile mari pe care statul nostru socialist le face pentru îmbunătățirea nivelului de trai al poporului, grija deosebită pe care Partidul o acordă ansamblului problemelor legate de satisfacerea cerințelor umane, și în care armonizarea mediului construit cu exigențele materiale și spirituale ale omului ocupă un loc primordial.

În acest cadru supunem întrebările puse de autorul scrisorii discuției specialiștilor în urbanizare și sistematizarea orașelor, precum și a tuturor celor ce doresc să-și spună cuvîntul.

SÎNT unul dintre cititorii revistei dv. în care apare cu regularitate rubrica „Omul-Tehnica-Mediul”. Presupunînd că problemele legate de sistematizarea orașului, cu toate implicațiile ei privind sănătatea omului, condițiile de viață și de muncă pe care le creează, soluțiile tehnice folosite și eficiența acestor soluții pe plan economic și social, fac obiectul acestei rubrici, pentru unele nelămuriri ale mele — care poate sînt și ale altora — m-am gîndit să

mă adresez dv., cu rugămintea ca, după analiza lor, să-mi comunicați rațiunea care stă la baza unor proiecte și care motivează realizarea lor.

Din schița de sistematizare a orașului București, amendată la ultimul proiect privind crearea unei legături între garile C.F. (Nord, București măruri, 16 Februarie), cu zonele industriale și cu zona de sud a orașului, rezultă că se va construi o arteră cu cîte patru fire și o linie de tram-

vai pe fiecare sens, și care va urma traseul: Bd. Titulescu — Piața Victoriei — Bd. Ilie Pintilie — Șos. Ștefan cel Mare — Șos. Mihai Bravu.

O astfel de arteră, neobișnuită în inima orașului, ridică mai multe probleme și tot atîtea întrebări.

1. Ținînd seama de faptul că în afară de întreg transportul greu-industrial, pe această cale se va face și transportul în comun (foarte intens) cu tramvaiele și autovehiculele, precum și transporturile cu autoturismele pe cele 10 fire de cale, prima problemă care se ridică este aceea a poluării toxice și sonore.

Ce fel de influențe se vor exercita asupra oamenilor ce vor trebui să locuiască în vecinătatea acestei artere? Ce mediu de viață va constitui această super-arteră pentru omul care lucrează opt ore într-un mediu adeseori poluat de zgomot și de trepidațiile mașinilor și uneltelor de lucru, în aerul birourilor și în mirosul uleiurilor și gazelor rezultate din procesul de producție?

2. Preocuparea înlăturării nocivității provocată de zgomot, gaze și fum, a făcut ca în întreaga lume astfel de artere să fie scoase din orașe și construite la periferia lor.

S-a avut în vedere că pe majoritatea parcursului această nouă arteră va fi distanțată cu numai 400—500 m de cartierul parcurilor și numai cu 1—1,5 km de cen-

se pot dovedi majore, uneori capitale pentru umanitate și deseori dramatice. Exemplul primului raport al Clubului de la Roma arată că sînt mulți cei care, afectați în sensibilitatea și imaginația lor creatoare de dezacordurile și lacunele în procesul de adaptare al societății, nu văd decît soluții catastrofice ale viitorului. Nu este însă acesta și punctul de vedere al autorilor acestei lucrări, care înclină a considera că nu sînt suficiente motive de descurajare. De ce? În primul rînd, puțini sînt cei decîși să aștepte pasivi un cataclism și marea majoritate a oamenilor posedă suficientă dorință de viață pentru a prefera efortul în locul atoniei. În al doilea rînd, răul poate fi atenuat, iar reflexiunea prospectivă poate contribui la găsirea soluțiilor. Demersul prospectiv este astăzi indispensabil pentru oricine dorește să trăiască marea aventură a timpurilor moderne, în el se intersectează fantezia cu realitatea, gîndirea cu acțiunea, modul de a trăi cu sensul de a trăi.

După R. Iyer „a avea o viziune a viitorului înseamnă a te agăța de convingerea că, dacă problemele ni se pun, avem energia și voința de a le veni la capăt. A lua ca obiectiv anul 2000, înseamnă a face un act de credință în generația care ne urmează, mai mult chiar decît în a noastră”.

„Limbajul orelor” și semnificația sa

CU TOATĂ limitarea geografică și de aici și în ceea ce privește domeniul propus de autorii analizei previzionale, cartea abundă în notații și idei pertinente, uneori frizînd paradoxul, alteori desfășurînd raționamentul pînă la ultimele sale consecințe. Într-un capitol intitulat „Limbajul orelor”, Bertrand de Jouvenel demonstrează, în stilul său scilicitor, că dacă este natural ca astăzi expresia edificiului social să fie unanim acreditată în limbaj monetar, moneda fiind instrumentul coerent de măsură al obiectelor și serviciilor, în viitor acest sistem de reprezentare s-ar putea dovedi insuficient.

Timpul, măsurarea lui, conținutul orelor des-

tinute muncii și al celor neutilizate pentru lucru, va căpăta o importanță din ce în ce mai mare. Limbajul orelor se va impune, căci previziunile economice de lungă durată se bazează în esență pe ipotezele creșterii conținutului orei medii lucrate, iar această creștere are drept condiție necesară o schimbare continuă a modurilor de utilizare a timpului lucrat.

B. de Jouvenel face un calcul simplu: ponderea populației active în totalul populației țărilor europene membre ale O.C.D.E. este de circa 40%. Cei ce formează populația activă lucrează în medie 2200 de ore pe an, ceea ce conduce la un număr de 880 ore, lucrate pe locuitor și pe an, pentru crearea produsului național global. Un an de viață are 8760 ore. Deci raportul dintre timpul lucrat și timpul trăit este, pentru ansamblul populației acestor țări, de 1 la 10. Aceasta reflectă imensa importanță a creșterii „fertilității” orei de muncă, ceea ce face pe economiști să precadă la anatomia comparativă a muncii naționale, la scoaterea în evidență a diferențelor între repartizarea cheltuielilor de muncă între o țară și alta, disecție care trece de la macroscopic la microscopic, de la națiune la oțelării sau birou. Timpul de muncă este, după B. de Jouvenel, cea parte a vieții cedată organizatorilor muncii. Dar cine ar putea pretinde că o civilizație se făurește doar în orele în care populația își utilizează timpul de lucru, iar nu prin plenitudinea orelor trăite, care nu pot fi privite numai ca ore de consum?

De aici interesul cu care cercetătorii (economisti, sociologi, psihologi etc) se apleacă asupra analizei tendințelor ce își fac loc în utilizarea „loisir”-ului. B. de Jouvenel nu cade însă în eroarea celor care, extrapolînd tendințele de creștere a timpului liber, văd în aceasta adevărată împlinire a visurilor individului, considerînd că timpul respectiv i-or permite să se perfecționeze autoeducîndu-se. Omul nu se realizează prin lecții, ci prin acțiune, iar sentimentul de a se dezvolta, de „a se utiliza pe sine”, nu numai de a fi utilizat este cel care îl atașează pe om de munca sa.

Dar aceasta nu poate fi, la scară de masă, decît rezultatul unor schimbări social-istorice radicale. În procesul de trecere de la socialism la comunism munca va deveni tot mai mult, pentru fiecare, după cum se arată în Programul Partidului Comunist Român „nu numai un mijloc de asigurare a existenței, ci o necesitate vitală, organică, o condiție a împlinirii umane, o sursă de satisfacție și bucurie”. Este revine în socialism organizatorilor de activități de a face ca acest sentiment să fie împărțit de cît mai mulți, de a contribui ca munca să fie considerată satisfacție și mîndrie. Este tendința anilor ce vor veni, iar creșterea continuă a consumului de bunuri nu va fi suficientă pentru un astfel de sentiment.

Pentru o civilizație bogată în cunoștințe

ANUL 2000 va reprezenta indubitabil și o creștere considerabilă a volumului cunoștințelor științifice. P. Piganol calculează că producția mondială de documente publicate este de circa 10 milioane pe an, adică 260 miliarde caractere imprimate. O selecție, nu prea severă, poate reține din această masă o mică parte, conținînd cunoștințe demne de atenție. Dacă acestea sînt reduse la informații rezumate, volumul se mai împarte cu 50, rezultînd obligația de a citi circa 5 milioane de caractere anual numai în rezumate. Iar în acest număr nu sînt incluse informațiile de brevet care și ele se ridică la cîteva milioane pe an. Care sînt consecințele creșterii ineluctabile, în ritm probabil accelerat, a volumului de cunoștințe pînă la sfîrșitul secolului?

Dinamica științei, în condițiile unei mai bune exploatare a rezultatelor obținute, se răsfrînge sub mai multe aspecte asupra oamenilor de știință. În primul rînd, pentru cercetător se dovedește tot mai mult o necesitate de a economisi timpul, de a se organiza mai bine pentru a obține cît mai devreme rezul-

Radu NEGRU

(Continuare în pag. 22)

trul orașului și că nu numai cei care locuiesc astăzi în sutele și miile în mîile de apartamente situate de-a lungul acestei artere vor fi loviți de primejdiile nocivității fizice și psihice pe care le naște circulația grea și intensă viitoare, ci chiar cei din Piața Romană, Șosca, Dorobanți, regiunea cinematografului Patria, Universitate etc.?

3. Care va fi eficiența economică a acestei opere? Am parcurs traseul noii artere, de la Bd. N. Titulescu și pînă la Piața Muncii și am notat clădirile cu 4—8 nivele care ar urma să fie demolate pentru obținerea lățimii necesare celor 10 fire de cale. Rezultatul statistic al înregistrării este următorul: 42 imobile din care:

20 imobile cu 4 nivele, 14 imobile cu 5 nivele, 3 imobile cu 6 nivele, 2 imobile cu 7 nivele, 3 imobile cu 8 nivele.

Deosebit de acestea, pentru a asigura continuitatea egală a arterei, vor trebui dărîmate o serie de instituții sociale și întreprinderii ca: Spitalul de copii, Teatrul „Ion Vășilescu”, Biofarm, întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918” precum și numeroase vaduri comerciale cu tradiție, depozite, farmacii etc.

Toate imobilele de mai sus se prezintă în stare foarte bună, rezistente, bine întreținute, cu o linie modernă, unele chiar elegante, păstrîndu-și toată funcționalitatea. Sînt sigur că unele dintre ele pot fi cu ușurință supraetajate cu două sau chiar trei etaje, dacă nevoile de încadrare, mo-

dernizare sau folosirea optimă a spațiului o cer.

Nu am reținut și nu am menționat imobilele cu două și trei nivele, foarte multe dintre ele bune, trainice, frumoase. Demolarea tuturor acestor clădiri, despăgubirile care urmează să fie plătite proprietarilor, debarasarea terenurilor și transportul rămășițelor imobilelor dărîmate implică muncă, cheltuieli considerabile și timp — care se măsoară tot în bani. Dacă acestor cheltuieli de muncă, timp și bani li se adaugă nevoia ca tuturor celor demolați să li se asigure locuințe noi, se naște întrebarea dacă din punct de vedere economic (atît din punct de vedere al cheltuielilor cît și din cel al economisirii de spațiu) noua cale, în forma în care s-a proiectat, este eficient economic.

Sînt cunoscute indicațiile înțelepte ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., care atrăgea atenția „asupra necesității ca acele construcții vechi care își mai păstrează caracteristicile funcționale să fie menținute și încadrate armonios, prin soluții arhitecturale corespunzătoare, în noile ansambluri urbanistice” (din Cuvîntarea ținută cu prilejul vizitării expoziției de la Sala Polivalentă la 23 oct. 1974, publicată în „Știința” din 24 oct. 1974).

4. O altă întrebare care trebuie neapărat pusă este, dacă clădirile rămase (și vor rămîne blocurile noi cu 6, 8 și 10 etaje) sînt

astfel construite încît să reziste trepidățiilor circulației grele și intense pe cele 10 fire?

Cunosc cazul unor străzi, destul de largi, supuse în ultimul timp unor astfel de sarcini, unde peretii imobilelor au început să crape și unde au trebuit luate măsuri pentru abaterea unei părți din transporturi pe alte străzi.

5. O arteră întretăiată (numai pînă la Piața Muncii) de 15 intersecții foarte active (în medie una la fiecare 300 metri), cu stopuri, și în plus de către Piața Victoriei, cu tot traficul ei, poate întreține un flux convenabil, optim, al mijloacelor de transport? Nu vor interveni mari întîrzieri, întreruperi, stagnări?

Comparat cu un flux continuu, pe o rută continuă de la marginea orașului, nu ar rezulta — în perspectivă — așa cum se face întotdeauna socotelile chibzuite, o mare economie de timp, de combustibil, de uzură a mijloacelor de transport și deci o mare eficiență economică?

Nu știu care au fost calculele care au stat la baza noului proiect. Poate că nu s-au luat în considerație toate datele problemei care să coreleze criteriul economic, argumentul eficiență și grija pentru om. Poate că prin dezbaterile problemei în rubrica ce mi-a dat ideea observațiilor mele, s-ar putea contribui la îmbunătățirea acestui proiect.

prof. Nicolae POPESCU

BRONISLAW Minc este o prezență permanentă pentru cititorul literaturii economice poloneze, iar schimburile de vederi personale stăruie timp îndelungat pentru că profesorul de la „Szkoła-główna”) are în orice clipă un argument pro sau contra punctului de vedere al interlocutorului, menținând în permanență o tensiune intelectuală prietenească.

În timpul discuțiilor publice din țara sa adoptă o poziție iucidă: fie că este vorba de epistemologie, fie de problemele funcționării economiei socialiste sau de capitalism, o erudiție largă și experiența de viață îi sugerează probabil că în focul polemicii se pot naște idei, dar maturizarea acestora necesită îndelungi reflecții imbinat cu frecventarea cărților și cercetarea statisticilor. Profesează însă convingerea că numai confruntările de idei pot scoate la iveală adevărurile științifice. Evident că problemele economice ale socialismului nu pot fi rezumate într-o broșură. Ele sînt atît de complicate încît nici strădania unui singur om nici o dezbateră improvizată nu pot să ne ducă la capetele firelor.

În timpul vizitei la București, pe care a făcut-o cu ani în urmă în țara noastră, m-am bucu-

Bronislaw Minc și inflația

rat de privilegiul de a petrece multe ore împreună. Era veșnic frământat de probleme, nu îmi dădeam seama niciodată dacă, privind prin fereastra automobilului, vedea peisajul sau se gîndea la cine știe ce idee științifică. În fiecare seară își nota scrupulos gîndurile adunate peste zi. Este de o spontaneitate neobișnuită. Anticipează mereu gîndurile interlocutorului, se mișcă cu ușurință într-o arie tematică vastă. De altfel, scrie nu numai economie, ci de multe ori trece

hotarele propriei sale profesii, făcînd incursiuni în domenii conexe.

În lucrările sale, fiind la curent cu operele a numeroși economiști occidentali, analizează critic și combate tezele șubrede ale acestora, admițînd însă ceea ce izvorăște din cunoașterea faptelor și din raționamentul riguros. Face acest lucru dintr-un punct de vedere marxist, întemeindu-se pe cunoașterea profundă a operei clasice științei economice a clasei muncitoare.

De curînd am răsfoit din nou una din cărțile sale, intitulată „Probleme și direcții ale dezvoltării economiei politice”⁽²⁾. Această carte abordează foarte multe probleme, dar printre altele autorul ei se oprește asupra gîndirii monetare occidentale contemporane. Iată o observație care ni se pare deosebit de actuală: „Inflația are o influență dublă asupra creșterii economice (în capitalism, n.n. I.L.) Pe de o parte, mărînd profiturile capitaliștilor, ea stimulează creșterea economică. Pe de altă parte, caracterul ei cronic duce la accentuarea ei continuă și la scăderea puterii de cumpărare reală a populației, devenind astfel un factor al așa-numitei recesiuni. Prelungirea inflației poate să silensească statele capitaliste la adoptarea unor măsuri deflaționiste de politică economică, care,

la înfrîngerea lor, au efecte negative asupra ritmului de creștere economică” (p. 258—259).

Fără îndoială că actuala criză care a cuprins majoritatea țărilor capitaliste dezvoltate este un fenomen extrem de complex și studiul ei necesită eforturi mari. Totuși teza de mai sus, enunțată cu mulți ani înainte, poate să contribuie la elucidarea concomitenței inflației și recesiunii, caracteristică crizei actuale. Este tot atît de adevărat că nici măsurile deflaționiste nu ar putea rezolva problemele, așa cum a indicat profesorul polonez, deși credința că inflația și creșterea economică s-ar putea echilibra reciproc prin manevre de politică economică căpătase mulți adepți printre economiștii occidentali.

Cît privește explicarea propriu-zisă a inflației, Minc susține următorul punct de vedere: „Cauza adevărată a inflației din țările capitaliste nu este nici gradul înalt de ocupare a forței de muncă, nici creșterea salariilor, ci sînt disproporțiile economiei capitaliste. Aceste disproporții constau în faptul că, date fiind capacitățile de producție, nu sînt suficient utilizate posibilitățile de producere a bunurilor de consum. Aceasta, la rîndul său, se explică prin faptul că profiturile brute de monopol și maximizarea sumei profitului brut nu pot fi

CRONICĂ

ȘTIINȚIFICĂ

Invitație la dialog

INTR-O recentă lucrare se remarca, pe bună dreptate, faptul că foarte mulți autori din diferite școli deplîng efectele negative ale specializării, demonstrează caracterul direct proporțional al specializării și al vulnerabilității și explică marile catastrofe ale istoriei sau ale biologiei prin caracterul adînc specializat, adaptat dar neadaptabil al speciilor sau societăților. Un strigăt în favoarea cunoașterii globale și integrate opusă punctelor de vedere sectoriale și fragmentate se aude în nenumărate scrieri critice, filozofice sau științifice. Cunoașterea globală și integrată este cu atît mai necesară în abordarea problemelor viitorului.

În cadrul preocupărilor multilaterale care există în țara noastră în domeniul prognozei dezvoltării economico-sociale, se

înscrie și activitatea desfășurată de seminarul științific de prognoză economico-socială înființat de Catedra de cibernetică economică din cadrul A.S.E., sub conducerea științifică a acad. prof. Manea Mănescu. Pentru o examinare și cunoaștere multilaterală a fenomenelor economice, în cadrul seminarului se desfășoară un dialog fructuos între economiști, matematicieni și statisticieni, în scopul elaborării unui sistem de modele de prognoză a creșterii economiei românești, care să caracterizeze spațiul economic național și traiectoriile de desăvîrșire a societății socialiste multilateral dezvoltate și ale trecerii la societatea comunistă.

Faptul că încă de la înființarea sa, în cadrul seminarului științific activează, pe lîngă cadre didactice și cercetători de la Catedra de cibernetică economică sau de la alte catedre din cadrul A.S.E., o serie de specialiști de înaltă calificare și cu multă experiență practică din cadrul C.S.P., D.C.S., M.F., C.N.S.T., din cadrul altor ministere economice, al centralelor, precum și cercetători și cadre didactice de la Universitatea București, Institutul central de cercetări economice, Institutul de matematică, Institutul central de informatică ș.a., permite o abor-

dare interdisciplinară a complexului de probleme pe care le ridică prognoza economico-socială.

Seminarul beneficiază în activitatea sa de modelele, metodele și tehnicile puse la punct de cibernetică economică, domeniu în care școala românească are o tradiție de aproape două decenii. Menținerea unei legături permanente cu reprezentanții ai școlii matematice românești permite o avansare mai rapidă în ceea ce privește învingerea unor greutăți legate de tehnica matematică, algoritmele și programele necesare soluționării modelelor elaborate ș.a.

Simpla enunțare a unor teme abordate în cadrul seminarului relevă diversitatea și multitudinea preocupărilor, dimensiunile și continuitatea eforturilor dedicate conceperii unor modele macro și microeconomice originale: „Un model de prognoză a creșterii economice cu luarea în considerare a activității de comerț exterior” (M. Altăr — A.S.E.) — „Un model multisectorial de creștere economică” (I. Muntean — C.S.P.) — „Model unisectorial de prognoză macroeconomică” (V. Topală și colectiv de la C.S.P.) — „Modele de prognoză a dezvoltării economico-sociale a bazinului Mureș” (T. Nict — I.P.T. Tg. Mureș și un

colectiv de la Catedra de cibernetică). — „Un model dinamic de prognoză în profil teritorial” (A. Halanay, M. Altăr, C. Arsene, R. Stro).

Ilustrativă pentru stringența necesității conlucrării dintre economiști, teoreticieni și practicieni, statisticieni și matematicieni, a fost și recenta discuție pe tema: „Probleme privind identificarea funcțiilor de producție macroeconomică pentru economia românească”. Această temă necesită discuții teoretice, de principiu asupra concepției generale a modelului, opțiuni asupra categoriilor și indicatorilor cu care se lucrează. Dialogul în care s-au antrenat prestigioși matematicieni, statisticieni și economiști din organismele de sinteză și de la catedre, cercetători științifici, promite să contribuie la găsirea unui mijloc de comunicare și conlucrare interdisciplinară deosebit de fructuos atît pentru progresul teoriei economice cît și pentru practică. Sublinierea remarcabilei activități a acestui seminar științific, organizat de Catedra de cibernetică economică a A.S.E., reprezintă o invitație la extinderea dialogului și participarea mai amplă a economiștilor la această utilă activitate științifică.

„R. E.”

realizată decît în condițiile unor prețuri ridicate, inflaționiste și concomitent cu modificări în repartiția venitului național care determină asemenea prețuri. Dacă producția de bunuri de consum ar crește pe baza unui grad mai înalt de utilizare a posibilităților de producție, prețurile ar trebui să fie mai scăzute și suma profitului ar fi mai mică" (p. 265—266).

Cît ne privește, credem că în concomitența inflației cu creșterea economică trebuie luate în considerare unele decalaje de timp dintre creșterea producției de bunuri de consum și procesul investițional. Creșterea economică este însoțită de o vie activitate de investiții. În perioada de construcție și montaj se plătesc salarii pentru cei ce participă la procesul investițional. Dar acestor salarii nu le corespunde încă o creștere corespunzătoare a producției de bunuri de consum care să absoarbă puterea de cumpărare generată de procesul investițional. Acest decalaj fundamental este accentuat de faptul că salariile încorporate în mijloacele de producție care urmează să fie instalate nu au nici ele încă un corespondent în oferta de bunuri de consum.

Desigur că acțiunea acestor decalaje de timp generatoare de inflație poate fi compensată prin

diferiți factori care iau naștere în complexitatea legăturilor economice. Căci, dacă acțiunea lor s-ar desfășura în formă „pură”, aritmetică, nu ar exista posibilitatea unor inflații moderate, „lente”, „controlate” etc. Creșterea productivității muncii în producția de bunuri de consum, creșterea eficienței echipamentului productiv în raport cu costul său, creșterea rolului serviciilor care necesită investiții minime sînt probabil factori moderatori ai „inflației de decalaj”, care de altfel nu era cunoscută în forma ei „benignă” decît în țările capitaliste dezvoltate.

Combinăția actuală dintre recesiune și inflație complică și mai mult posibilitățile de explicație. În efortul de elucidare trebuie atrasă și luarea în considerare a ceea ce în mod curent se numește revoluția științifică și tehnică. Competiția tehnologică a generat în proporții mari o nouă categorie de cheltuieli anticipative cu efect mult întîrziat: cheltuielile de cercetare și dezvoltare. Unele dintre acestea, cum sînt cheltuielile pentru explorarea cosmosului, nu ai nici un corespondent în crearea de bunuri de consum. Salariile plătite în această activitate nu au nici un corespondent, deocamdată nici măcar întîrziat, în producția de bunuri și servicii de

consum. De altfel, progresul tehnic contemporan, intens și multilateral, provoacă probabil neconcordanțe economice greu de identificate și de urmărit în economia capitalistă. Este probabil nevoie de un aparat conceptual și metodologic nou, adecvat noii situații.

În legătură cu progresul tehnic trebuie menționat că Bronislaw Minc nu consideră că progresul tehnic ar fi factor de creștere economică și cu atît mai puțin factorul principal. După el progresul tehnic este determinat de stimulente economice. În alt loc el s-a pronunțat în mod categoric în sensul că progresul tehnic nu ar fi, prin el însuși, factor de creștere economică¹⁾. În cartea pe care o avem în față, autorul scrie cu mai multă prudență: „Analiza factorilor de creștere nu poate accepta inovațiile ca singura sursă de creștere. Această analiză trebuie să fie considerabil mai multilaterală. Ea trebuie să țină seama în primul rînd de influența relațiilor economice asupra întregului proces de reproducție lărgită și, în plus, să cuprindă întregul proces al progresului tehnico-economic, a cărui parte componentă sînt inovațiile” (p. 153).

Într-o prezentare scurtă, ca cea de față nu se pot nici măcar enumera temele pe care le-a o-

bordat economistul polonez. Am amintit totuși cea mai recentă participare a sa la dezbaterile unor probleme de bază ale metodologiei marxiste a științelor sociale²⁾.

Asistăm la o dezvoltare intensă a cercetărilor economice. Cît privește cercetarea problemelor economiei socialiste, cărora Minc le acordă partea mai mare a energiei sale investigatoare, studiile se extind și se aprofundază în toate țările socialiste. În Polonia în ultimii ani a avut loc o accelerare a creșterii care a generat probleme noi, pe care mulți dintre economiștii teoreticieni și practicieni polonezi mai tineri încearcă să le abordeze cu o competență la originea căreia stau probabil învățăminte dobîndite la cursurile profesurii sau citite din cărțile și studiile sale.

Ihor LEMNIJ

¹⁾ Szkola główna planowana i statystyki. principală instituție de învățămînt superior economic din Polonia.

²⁾ Bronislaw Minc, Problemy i kierunki rozwoju ekonomii politycznej, Warszawa 1967, 419 p.

³⁾ Bronislaw Minc, Postep ekonomiczny, Warszawa 1967.

⁴⁾ Bronislaw Minc, O marksistowskiej metodologii nauki społecznych, Nowe drogi 1/1975.

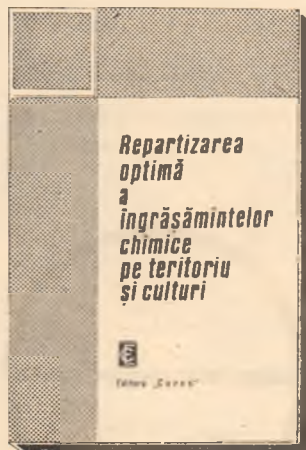
Fundamentarea procesului de fertilizare a agriculturii pe teritoriu

VALOAREA concepției care stă la baza lucrării Repartizarea optimă a îngrășămintelor chimice pe teritoriu și culturi, de N. Brașoveanu, N. Bogdan, I. Bilaus (Editura Ceres, București, 1974, 172 p.) constă în modul complex de tratare a problemei chimizării în contextul acțiunii factorilor naturali, economici și sociali.

O primă teză se referă la faptul că obiectul procesului de modelare și optimizare a repartizării îngrășămintelor chimice trebuie să-l constituie combinațiile zonale optime ale mijloacelor de intensificare și nu îngrășămintele chimice considerate singular, așa cum se procedează curent în activitatea practică și se preconizează adesea în literatura de specialitate. În acest sens, cuantificarea efectului diferențiat pe teritoriu al îngrășămintelor chimice în cadrul combinațiilor zonale optime ale factorilor de producție pe teritoriu și culturi prezintă un interes practic deosebit.

Totodată, în ce privește criteriul de apreciere a aportului îngrășămintelor sintem de acord cu principiul susținut în lucrare,

privit căruia eficiența acestor mijloace de intensificare nu trebuie privită prin prisma indicatorilor valorici — al căror nivel este influențat în mare măsură de prețurile în vigoare —

cît mai ales din punct de vedere al masei de valori de întrebuințare.

Aplicabilitatea practică a lucrării are la bază fundamentarea modelului de optimizare a repartizării îngrășămintelor chimice, a balanței acestor mijloace la nivel macro și microeconomic, care stabilește necesarul de îngrășăminte chimice pe feluri de îngrășăminte și în diferite combinații optime cu alți factori de intensificare pe 13 zone agro-

geografice și pe județe, la principalele culturi, într-o perspectivă mai îndepărtată. În acest scop se dovedesc deosebit de utile cartogramele necesarului și sortimentului de îngrășăminte.

prof. dr. doc.
D. DAVIDESCU

Membru corespondent al Academiei R.S.R.

● **CARTEA** Social efficiency: A concise introduction to welfare economics (Eficiența socială: O introducere succintă în economia bunăstării), The Macmillan Press Ltd., London, 1974, 152 p., de profesorul Peter Bohm de la Universitatea din Stockholm, este, în contextul actual din țările capitaliste, o apariție cel puțin inoportună. P. B. o recomandă ca o prezentare scurtă a elementelor principale ale teoriei creșterii economice în condițiile atenuării diferențelor sociale. Mai precis, autorul își propune să trateze (1) cum, și în ce sens, poate fi obținută eficiența socială într-o „conomie de piață perfectă”, (2) cum pot fi corectate imperfecțiunile lumii reale printr-o „politică de alocare”; (3) ce relații există între eficiență și politica economică în vederea stabilizării și distribuirii veniturilor și (4) în ce constă criteriul costuri-beneficii pentru investiții publice și alte măsuri guvernamentale specifice. Cartea are, drept premisă, o economie

capitalistă, ceea ce, evident, subminează orice efort de atenuare a inegalităților — oricare ar fi metodologia de analiză folosită.

Prognoză a economiei S.U.A. în 1975

PROFESORUL John A. Cochran publică în buletinul Universității de stat din Arizona, ARIZONA BUSINESS, apărut la sfîrșitul anului trecut, o prognoză a economiei S.U.A. în anul curent. Prognoza, sub titlul National Economic Forecast for 1975 (Prognoză a economiei naționale pentru anul 1975), consemnează faptul că S.U.A. se află în prezent într-un declin economic sever, care a început în mod lin cam la sfîrșitul anului 1973, dar care a luat o alură abruptă în ultimul timp. După J.A.C., se așteaptă în 1975 o scădere a producției reale de 3—4% în raport cu nivelul ei din 1974. Punctul cel mai scăzut al declinului ar urma să fie atins în trimestrul al treilea al acestui an, după care ar urma creșteri bruște ale produsului real, cu o rămînere în urmă a ocupării forței de muncă din cauza creșterilor substanțiale ale productivității muncii. Rata inflației ar urma să scadă ușor: de la 12 la sută la prețurile bunurilor de consum la circa 7—8 la sută în trimestrul al treilea sau al patrulea.

ORIZONTUL ANULUI 2000

(Urmare din pag. 19)

tatele. Apoi opțiunile prioritare în alegerea strategiei cercetării se impun ca urmare a acumulării cunoștințelor. Se dovedesc indispenabile condițiile de conjunctură care definesc axele activității, evaluează pe cele ce merită un efort sporit, fac inventarul problemelor rămase fără răspuns și al celor care ar trebui puse. Necesitatea opțiunilor în domeniul imens al științei atrage după sine în toate țările dialogul între omul de știință și autoritatea politică, pentru ca aceasta să fie informată de posibilitățile ce se creează și pentru a-și acorda sprijinul desfășurării acelor cercetări a căror amploare este de neconceput fără participarea statului.

O concluzie se impune cu evidență: civilizația modernă este enorm de bogată în cunoștințe, dar fiecare individ nu are acces decât la o fracțiune infimă din acestea. O civilizație extraordinară de savantă global, face ca disparitatea între ceea ce știe colectivitatea și fiecare din membrii săi să se agraveze probabil cu timpul. Trebuie dusă cu perseverență, afirmă P. Pignon, o politică de organizare, îmbunătățire și utilizare a cunoștințelor noastre. Iarși nu putem să nu ne amintim că Programul partidului nostru prevede în această privință ca soluții asigurarea unui profil larg al învățămîntului general, policalificarea și reciclarea periodică. Este evident rolul uriaș pe care viitorul îl rezervă învățămîntului, formației indivizilor, atât celei inițiale, cit și celei permanente. Căci de pe acum a devenit iluzoriu, dată fiind imensitatea cunoștințelor, a crede că la sfîrșitul studiilor, se poate sista învățătura. La orice vîrstă, fără a înceta exercitarea meseriei

sale, omul trebuie să continue să se cultive în domeniile spre care îl conduce curiozitatea sau a căror înțelegere i se pare utilă. Se conturează două misiuni ale educației permanente: pe de o parte, deschiderea continuă, de-a lungul întregii vieți, de noi capitale ale cunoașterii pentru a nu rămîne limitat, străin civilizației sale; pe de altă parte, stăpînirea unor noi instrumente, îmbunătățite de cunoaștere, fie pentru creșterea eficienței muncii, prin reciclare, fie prin schimbarea a însăși muncii, prin reconversie.

Experiența arată că „omul de studii” este supus unei reciclări permanente și, în mod necesar, rămîne în contact permanent cu progresul ideilor. În schimb „omul de acțiune” riscă ca, din lipsă de timp, să nu-și poată însuși viziuni mai largi. Viitorul va trebui să împletească perioadele de studiu cu cele de acțiune, iar posturile de răspundere să fie ocupate de oameni stăpînind bine atât studiul cit și acțiunea. Apare noțiunea de carieră ciclică în cadrul instituției sau întreprinderii (2-3 cicluri în cadrul unei vieți active), avînd drept consecințe: creșterea rolului direcției (serviciului) de personal în selectarea colaboratorilor și în organizarea reciclării lor, legarea nivelului de retribuție mai puțin de funcție și mai mult de calitățile individului.

Analiza tendințelor prezentului, alternînd cu considerente de natură intuitivă, îi permit savantului olandez J. Tinbergen să formuleze opinii prospective, în majoritate credibile cu privire la piața forței de muncă, ca de exemplu creșterea numărului cadrelor didactice și al cercetătorilor științifici; limitarea la nivelul actual a numărului de ani consacrați școlarizării și dezvoltarea puternică a formării personalului în cursul activității, prin reciclare periodică, importanța crescîndă a sectorului terțiar al economiei, concomitent cu creșterea ponderii industriilor „chrematice” (adică mari consumatoare de cercetare științifică), în

dauna celor „ergotice” ș.a.m.d. Tinbergen consideră că o Europă occidentală de 400 milioane de locuitori în anul 2000 (ceea ce ar reprezenta o creștere de 60 milioane față de nivelul anului 1965) va consta dintr-o populație activă de 160 milioane locuitori, din care 120 milioane cu calificare de gr. 1 (studii secundare neterminate), 21 milioane cu calificare de gradul 2 (studii universitare neterminate), 19 milioane cu calificare de gradul 3 (studii universitare terminate). De asemenea, forța de muncă în sectorul primar al economiei va scădea de la 21 ml. la 8 ml. în cel secundar va crește de la 57 la 69 ml., iar în cel terțiar va crește de la 62 la 83 ml.

★

SECOLUL nostru se poate spune că este cel al Casandrelor. De la Jules Verne și H. G. Wells, de la Aldous Huxley și K. Capek la H. Kahn și G. Orwell, la A. Clark și H. Marcuse, se trece cu ușurință de la science-fiction la social-fiction, viziunile de vis și de coșmar întrepătrunzîndu-se și înlăunțindu-se. Este simpatomatic că o carte, la întocmirea căreia au participat unii din cei care peste puțin timp au criticat cu temeinicie concluziile primului raport al Clubului de la Roma, degajă totuși o impresie de neliniște, nesiguranță, în fața problemelor pe care următorii ani le ridică, întocmai unor stînci uriașe, în fața societății capitaliste. Cît de mare este contrastul dintre acesta și sentimentul pe care îl încerca Condorcet atunci cînd scria în „Schiață a unui tablou istoric al progresului spiritului uman”. „Speranțele noastre asupra stării viitoare a speciei umane se pot reduce la aceste trei puncte importante: distrugerea inegalității între națiuni, progresul egalității în interiorul aceluiași popor și, în fine, perfecționarea reală a omului”. Aceste cuvinte, scrise acum aproape 200 de ani, le recepționăm ca deosebit de actuale, cu corespondențe în însuși Programul partidului nostru, impregnate de o profundă, neclintită încredere în viitorul omului și omenirii.

NOTE DE LECTURĂ

STRUCTURI ECONOMICE ÎN AMERICA LATINĂ

ANALIZîND structurile economice ale unei zone întinse din America Latină, despre care s-a scris încă puțin în țara noastră, prof. dr. C. Mecu realizează practic în cartea sa, recent apărută, un compendiu al problematicii creșterii economice în țările în curs de dezvoltare din această zonă. În ultimii ani, așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R., „s-au dezvoltat puternic relațiile țării noastre cu un număr mare de țări din America Latină, de care ne leagă tradiții istorice, puternice afinități de origine și cultură latină”. Ca atare, se poate aprecia că lucrarea satisface o cerință de strictă actualitate, vizînd o sferă largă de cititori: cadre didactice și studenți din învățămîntul economic, economiști și alți specialiști din unități cu activitate de export-import etc.

Concepția autorului cu privire

la „structurile social-economice” îi permite să sistematizeze materialul documentar și să-l interpreteze de o manieră interesantă, care-l ferește în mare măsură de o prezentare descriptivă. El realizează o lucrare cu profunde preocupări de analiză, de interpretare a fenomenelor, oferind totodată un bogat material informativ cu privire la economia și gîndirea economică contemporană din zona analizată, selectat cu grijă și cu competență.

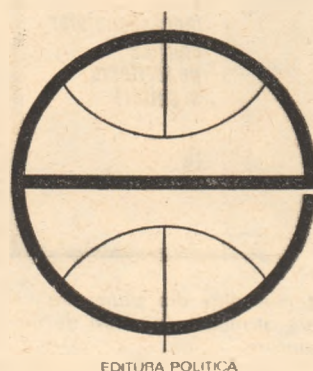
Bogata problematică a lucrării reliefează caracteristici de bază ale economiei unor țări din America Latină sub aspectul nivelului, al structurilor interne, al dinamicii industriilor și altor ramuri economice. Analizele cantitative sînt însoțite de interpretări judicioase, nuanțate, care pun în evidență profunda cunoaștere a realităților economice și social-politice ale întinsei zone analizate.

Autorul acordă, pe bună drep-

ECONOMIA MONDIALĂ | ECONOMIA MONDIALĂ

CONSTANTIN MECU

Structuri economice în America Latină

tate, un loc însemnat relațiilor economice externe sub multiplele lor aspecte, comerț exterior, integrare economică latino-americană, investiții străine de capital etc.

Ultima parte a lucrării evi-

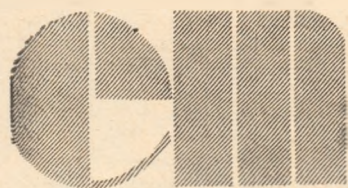
dențiază criza structurilor economice tradiționale și prezintă și unele puncte de vedere proprii referitoare la imperati-vele progresului economic și social.

Meritorie este preocuparea autorului ca, în această sinteză a structurilor economice ale unei largi zone, să evidențieze particularitățile, fenomenele specifice diferitelor țări sau grupe de țări. Analizînd fenomenele creșterii economice în contextul lor social-politic, dr. C. Mecu selectează o serie de concepții și teorii cu privire la zona analizată și unele de largă referință și pentru alte țări în curs de dezvoltare, punîndu-și în valoare totodată propriile concepții.

Interesante sînt și cu un grad ridicat de funcționalitate analizele efectuate de autor cu privire la perspectiva dezvoltării colaborării economice a României cu țările Americii Latine. Cu o finută științifică remarcabilă, lucrarea: „Structuri economice în America Latină” constituie o reușită a autorului, precum și a Editurii Politice.

prof. dr. Alexandru PUIU

ECONOMIE MONDIALA

ÎN ACTUALITATE

O. N. U. D. I.: NECESITATEA ACCELERĂRII INDUSTRIALIZĂRII

IN CADRUL Conferinței generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială, de la Lima, participarea delegației țării noastre s-a situat pe o poziție principială și activă caracteristică întregii noastre politici externe.

Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu adresat Conferinței ONUDI a relevat încă o dată că „prin natura și caracterul lor, marile probleme ale lumii contemporane nu mai pot fi dezbătute și rezolvate într-un cadru îngust, limitat, ci reclamă în mod imperios un dialog continuu și o conlucrare activă între toate statele, indiferent de mărime, nivel de dezvoltare, apartenență geografică sau sistem social-economic, luarea în considerare a intereselor fiecărei țări”. În cazul concret al problemei dezvoltării industriale, numai pe o astfel de bază poate ONUDI să contribuie la eliminarea decalajelor economice și tehnologice dintre state, la progresul mai rapid al țărilor rămase în urmă.

UN punct esențial comun dezbaterilor de la Lima este afirmarea solemnă de către țările în curs de dezvoltare a convingerii lor ferme că industriei îi revine rolul de instrument dinamic al creșterii, indispensabil pentru dezvoltarea lor economică și socială accelerată, îndeosebi a celor mai puțin dezvoltate dintre ele. Totodată este exprimată hotărârea fermă de a promova dezvoltarea industrială, în vederea modernizării economiei și a eliminării tuturor formelor de dominare politică și de exploatare social-economică a țărilor respective.

Repartizarea geografică actuală extrem de inegală, inechitabilă, a activităților industriale în lume a constituit unul din punctele de plecare și un imbold în vederea organizării Conferinței mondiale pentru industrializare. Cele peste 100 de țări nesocialiste în curs de dezvoltare, cu o populație de circa 2 miliarde de oameni, dețin mai puțin de 7% din producția mondială a industriei prelucrătoare. Pe bună dreptate această stare de lucruri este resimțită de țările „lumii a treia” ca intolerabilă în condițiile contemporane, ca depășită în lumina modificărilor pe care le-au cunoscut în deceniile recente raporturile de forțe în lume. Economia mondială capitalistă nu se mai caracterizează astăzi printr-o dependență unilaterală a țărilor în curs de dezvoltare de țările dezvoltate, ci tot mai mult prin interdependența celor două grupe de țări. În asemenea condiții este de neconceput ca primul grup să rămână doar un furnizor de materii prime în cadrul economiei mondiale, iar cel de-al doilea un furnizor de articole industriale. Încercări de a prelungi artificial existența unei astfel de diviziuni internaționale a muncii, istoricește perimată, ar constitui un pericol nu numai pentru stabilitatea economică a înșeși țărilor capitaliste dezvoltate, dar și pentru echilibrul politic al lumii nesocialiste. Grava criză prin care trec actualmente economia și finanțele capitaliste își are una din surse tocmai în dezechilibrele generate de prelungirea în timp a fenomenului de subdezvoltare, de tendința de agravare a acestuia, de întârzierile în acțiunea necesară de reducere a decalajelor.

La Conferința ONUDI de la Lima s-a cristalizat de aceea, în mod perfect logic, ideea că se impune să se traducă în practică neîntârziat măsurile pentru sporirea ponderii țărilor în curs de dezvoltare în producția industrială mondială. În următorii 25 de ani, adică pînă în anul 2000, acțiunile respective ar urma să ducă la mărirea ponderii menționate la acel puțin 25%. Merită subliniată

precizarea inclusă în proiectul de la Alger al Declarației, în sensul că va trebui să se depună eforturi pentru ca creșterea industrială menită să sporească ponderea țărilor în curs de dezvoltare la 25% să fie repartizată cît mai echitabil cu puțință între aceste țări.

Din punctul de vedere al ritmurilor de creștere ale industriei prelucrătoare în țările „lumii a treia”, va fi evident necesar să se depășească parametrii respectivi recomandați prin Strategia internațională pentru cel de-al doilea Deceniu al dezvoltării (1970-1980). Se știe că în forma actuală, Strategia internațională a dezvoltării preconizează o creștere medie anuală a industriei prelucrătoare cu 8% în țările în curs de dezvoltare. Înfăptuirea obiectivului ca aceste țări să ajungă la capătul următorului sfert de veac la o pondere de 25% în producția industrială mondială va necesita un ritm mediu anual de creștere de 10% pe ansamblul „lumii a treia”.

UNUL din documentele supuse dezbaterilor Conferinței de la Lima (I.D./Conf. 3/19), elaborat în comun de Secretariatul UNCTAD și de Secretariatul ONUDI, aduce unele precizări cu privire la condițiile necesare în vederea atingerii obiectivului cantitativ menționat. Se subliniază îndeosebi că este indispensabil, pe de o parte, să se accelereze în țările în curs de dezvoltare creșterea producției de articole industriale destinate pieței lor interne, pentru ridicarea nivelului de trai al maselor populației, iar pe de altă parte, să se sporească participarea lor la comerțul mondial cu articole industriale, în special la livrările destinate țărilor dezvoltate. În legătură cu acest al doilea aspect, experții apreciază că pentru realizarea ritmului de creștere mediu anual de 10% în industria prelucrătoare a țărilor în curs de dezvoltare, va fi necesar ca livrările lor de produse ale acestei industrii către țările dezvoltate să crească în medie pe an cu 12%, alături de sporirea substanțială a schimburilor corespunzătoare între înșeși țările „lumii a treia”.

Dezbaterile de la Lima au accentuat viguros necesitatea vitală a suveranității permanente și a controlului efectiv al țărilor în curs de dezvoltare asupra resurselor lor naturale, importanța utilizării depline a potențialului lor uman, a ridicării nivelului general de cultură și civilizație, a sporirii puterii lor colective de negociere în raporturile cu țările dezvoltate. Acestea, la rîndul lor, sînt chemate să procedeze la un examen obiectiv și critic al politicilor lor actuale, astfel încît să ducă la eliminarea sau reducerea obstacolelor tarifare și netarifare din calea importurilor lor din țările în curs de dezvoltare, la transferul de capacități de producție în aceste țări, la furnizarea unei asistențe fără condiții pentru ridicarea lor industrială și general-economică, la abolirea oricăror măsuri discriminatorii față de ele. S-a subliniat în mod deosebit că, pentru crearea noilor ordini economice internaționale și pentru realizarea obiectivelor formulate de către Conferința mondială pentru industrializare, este necesar ca țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare să edifice un sistem de negocieri și consultații permanente.

Dezbaterile de la Lima au reafirmat că industrializarea este cheia de boltă a dezvoltării economice contemporane. ONUDI este chemată să joace un rol important în traducerea în fapt a acestei cerințe, în asigurarea dezvoltării pe baze noi a relațiilor economice dintre state în vederea unei noi repartizări mai echitabile, a activităților industriale în lume, în interesul tuturor națiunilor.

I. PĂDUREANU

Resursele energetice mondiale: PREZENT ȘI PERSPECTIVĂ (I)

IN CONDIȚIILE civilizației moderne, energia devenind un factor vital al dezvoltării economice, s-a ajuns să se pună pe plan mondial problema dacă în perspectivă resursele energetice ale globului vor putea face față unei cereri care crește exponențial. În cele ce urmează se încearcă schițarea unei imagini succinte, dar cuprinzătoare

asupra evoluției necesarului de energie, precum și asupra dinamicii potențialului de resurse energetice existente pe glob, cu luarea în considerare a perspectivelor atragerii în circuitul economic a unor noi purtători de energie primară, a dezvoltării cercetării științifice și tehnologice în acest domeniu.

Consum în evoluție și înnoire

O TRECERE în revistă a statisticilor și prognozelor evidențiază că se prevăd creșteri rapide ale consumului de resurse energetice. Pe întreaga lume consumul a evoluat de la 1,5 mlrd. tone combustibil exprimat în echivalent carbune (t.e.c.) în 1925, la 7,2 mlrd. t.e.c. în 1970 și va spori la 27—30 mlrd. t.e.c. în anul 2000. Deși s-au produs anumite modificări în ce privește poziția unor țări și regiuni în consumul energetic mondial, ca, de exemplu, scăderea ponderii Americii de Nord și a Europei Occidentale de la 85,2 % în 1925 la 56,0 % în 1970 sau creșterea ponderii țărilor socialiste de la 7 % la 28,7 %, totuși în toate regiunile lumii a avut loc o creștere însemnată a consumului de resurse energetice (global și pe locuitor). Primul loc în consumul de energie pe locuitor îl dețineau în 1970 S.U.A. — cu 11 144 kg echivalent carbune; în țările capitaliste din Europa, consumul se ridică în același an la 3 784 kg. Pe ultimele locuri se mențin țările din Africa și țările nesocialiste din Asia, cu un consum energetic pe locuitor sub 312 kg e.c. (unele chiar sub 50 kg.).

Un alt aspect al problemei îl constituie faptul că sporirea consumului de energie s-a realizat până în prezent indiferent dacă țările respective dispun sau nu de resurse energetice proprii. De exemplu, cu toate că țările capitaliste din Europa dețin numai 1,8 % din rezervele energetice mondiale, ponderea lor în consumul energetic total este de 19,4 %; există și situații inverse — o serie de țări din Africa de Nord și Orientul Mijlociu, deși dispun de importante resurse energetice, au totuși un nivel al consumului de energie foarte scăzut.

În privința legăturii dintre nivelul de dezvoltare economică, pe de o parte, și nivelul consumului, eficiența acestuia, pe de altă parte, datele statistice existente evidențiază următoarele tendințe importante:

a) **cu cât nivelul de dezvoltare economică (exprimat prin produsul național brut pe locuitor) este mai înalt, cu atât consumul de energie este mai mare, și invers;**

b) **totodată, pe măsura trecerii economiilor naționale spre nivele mai înalte de dezvoltare, eficiența consumului energetic sporește.** Astfel, dacă se raportează creșterea procentuală a consumului de energie la creșterea procentuală a produsului național brut pe regiuni ale globului, rezultă că — în deceniul trecut — la un spor de 1 % al P.N.B. a revenit în America de Nord o creștere a consumului energetic de 0,84 %, în Europa Occidentală — de 0,92 %, în țările socialiste europene — de 1,23 %, iar în țările nesocialiste din Asia — de 1,32 %.

Potrivit prognozelor referitoare la dezvoltarea economică a lumii până în anul 2000 și ținând seama de cerințele obiective ale expansiunii mai rapide a economiei țărilor în curs de dezvoltare, reiese că **rolul consumului energetic în dezvoltarea economiei mondiale va trebui să sporească.** Aceasta, în vederea lichidării decalajelor mari care există astăzi între diferitele țări: conform statisticilor O.N.U. regiunile în curs de dezvoltare, care cuprind peste 72 % din populația globului, consumă numai 18 % din producția mondială de energie, în timp ce regiunile dezvoltate, care numără 28 % din populația globului, consumă 82 % din producția respectivă.

Întrebarea care se pune este: vor fi rezervele de resurse energetice clasice în măsură să facă față cererilor tot mai mari de energie? Dintr-un calcul simplificat rezultă dificultatea deosebită a găsirii unor răspunsuri în condițiile în care problema resurselor energetice se judecă în termenii săi tradiționali. De pildă, în ipoteza în care nivelul consumului de energie pe locuitor din țările în curs de dezvoltare din Asia, Africa, America Latină și Oceania s-ar ridica la nivelul celui realizat în S.U.A., ar însemna ca rezervele mondiale sigure de petrol cunoscute astăzi, să fie epuizate în circa 3—4 ani, iar dacă consumul din regiunile în curs de dezvoltare s-ar ridica la nivelul celui realizat în Europa Occidentală, rezervele mondiale sigure pe petrol s-ar epuiza în circa 10 ani. Preziviții puțin optimiste găsim și în unele studii elaborate pe această temă de experți occidentali.

Este evident că resursele minerale existente pe glob nu sînt infinite. Totuși, **resursele de combustibili și alte minerale**

utile nu sînt încă explorate suficient pentru a se putea trage concluzii definitive asupra mărimii lor.

În primul rînd, nu există tehnici adecvate pentru măsurarea precisă a volumului rezervelor și sîntem foarte departe de a fi epuizat cercetarea subsolului planetei noastre. De exemplu, grosimea scoarței terestre variază între 40 și 65 km. Cu toate acestea, tehnica actuală nu permite exploatarea în mine la adîncimi prea mari, iar forajul pentru descoperirea și extracția unor zăcăminte de țife și gaze nu depășește, de regulă, adîncimea de 10—11 km. Rare sînt situațiile cînd s-au făcut exploatare la asemenea adîncimi, fie că în condițiile tehnice și economice de astăzi ele sînt prea costisitoare, fie că rezervele comerciale cunoscute sînt suficiente pentru moment sau pentru perspectiva imediată. Există regiuni ale globului foarte puțin explorate (unele în proporție de numai 5—10 %), așa încît ne aflăm încă departe de a ști cu adevărat ce bogății ascunde subsolul, în special cel al mării și oceanelor.

În al doilea rînd, structurile energetice sînt într-o continuă și profundă modificare și înnoire, odată cu progresul economic și tehnico-științific, realizat de omenire. De exemplu, acum un secol resursele energetice ușor accesibile, cuprinse în inventarul energetic obișnuit, erau compuse din carbune, turbă, lemn, forța animalelor și a omului, precum și alte forme de energie proprii economiei tradiționale. Formele de energie utilizate astăzi pe scară largă (petrolul, gazele naturale, uraniul) nu făceau parte, în mod obișnuit, din resursele mondiale energetice. Pentru viitorul previzibil se poate aprecia că inventarul energetic se va modifica substanțial, îmbogățindu-se cu noi resurse, cele clasice modificîndu-și — firește — substanțial ponderea. Schimbarea contribuției diferitelor resurse energetice la balanța mondială a energiei este ilustrată în tabelul nr. 1. (Cele două variante de prognoză iau în considerare ritmuri diferite de creștere a consumului de energie nucleară).

Potrivit estimărilor, energia nucleară, absentă din balanța energetică pînă în deceniul trecut, va deveni în anul 2000 cea mai importantă sursă (33,3—40 %). Celelalte surse de energie noi (șisturile bituminoase, nisipurile asfaltice, energia geotermică, solară etc.) vor căpăta importanță abia după anul 2000. Totodată, după aprecierile specialiștilor în secolul următor în balanța energetică vor fi incluse energia mareelor și cea eoliană, cea rezultînd din fuziunea nucleară, din diferențele de temperatură ale diferitelor straturi ale apei oceanelor, căldura crustei terestre etc.

Tabelul nr. 1

	Consumul în consumul mondial de energie		2000 (prognoză)	
	1925	1970	varianta I	varianta II
Carbune	82,9	30,6	17,4	15,7
Petrol	13,3	46,4	30,0	27,0
Gaze naturale	3,1	17,4	15,2	13,7
Energie nucleară	-	2,0	33,3	40,0
Energie hidroelectrică	0,7	3,6	3,0	2,6
Alte surse energetice	-	-	1,1	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Surse: Joel Darmstadter și colaboratori, Energy in the World Economy, The Johns Hopkins Press, 1971; U.N., Basic Products and Energy, ECAD.(XI)/R.3, 21 dec. 1973.

Rezerve „clasice” și „neclasice”

POTRIVIT estimărilor O.N.U., în 1973 **cărbunele reprezintă 93 %*, petrolul 4.4 % și gazele naturale 2.6 % din totalul rezervelor mondiale de combustibili fosili „clasici”¹⁾.**

Dacă în ultimii 30 de ani creșterea producției de cărbune a fost frinată de sporierea competitivității petrolului și gazelor naturale (datorită prețului scăzut al acestora, metodelor convenabile de transport la mari distanțe, precum și calităților lor tehnologice în utilizarea la consumator), în perspectiva următoarelor decenii se creează condiții economice și tehnice adecvate ca acesta să redevină unul din principalii combustibili fosili. Ceea ce va fi posibil și datorită rezervelor foarte mari de cărbune, existente în lume. Într-adevăr, potrivit unor evaluări publicate, rezervele mondiale totale variază de la 5 000 mld t.e.c. la 15 180 mld t.e.c. Conform acestor date, cărbunele va rămâne una din principalele resurse energetice pentru încă circa trei secole și jumătate, și chiar mai mult. Deși rezerve de cărbune se găsesc în mai multe țări, comparativ cu petrolul și gazele naturale, totuși — potrivit datelor O.N.U. — un număr restrins de țări dețin o pondere foarte mare în rezervele totale mondiale: U.R.S.S. — 62.66 %, S.U.A. — 17.07 %, R.P. Chineză — 11.46 %, R.F.G. — 1.49 %, Australia — 1.25 %, India — 1.22 %, Canada — 0.96 %, R.S.A. — 0.82 %, Polonia — 0.68 %, Cehoslovacia — 0.24 %, Anglia — 0.17 % etc.²⁾

Se consideră că, în viitor, cărbunele va deveni competitiv în raport cu petrolul, însă în următoarele condiții: a) scăderea costurilor de extracție a cărbunelui; b) scăderea costului transportului cărbunelui la distanțe mari, folosindu-se trenuri de mare viteză și capacitate, mijloace de transport maritime de mare capacitate, conducte cu diametru mare; c) înlocuirea extracției cărbunelui după metode miniere tradiționale, prin gazeificarea lui subterană; d) transformarea cărbunilor în combustibili lichizi, la prețuri comparabile, cu ale petrolului.

Informațiile privind rezervele mondiale de petrol și gaze naturale sînt deosebit de contradictorii, întrucît aprecierile sînt făcute în perioade diferite de timp, nu au

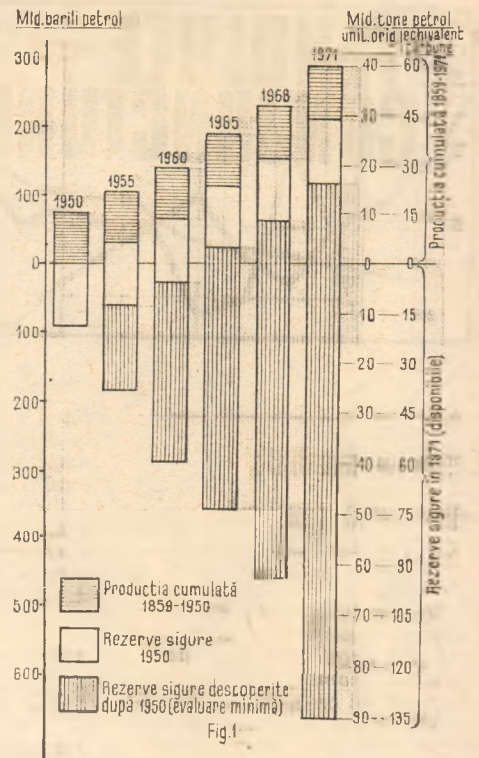
la bază criteriile sau definiții unitare și, în cele mai multe cazuri, constituie secrete comerciale sau strategice. Rezervele mondiale sigure de petrol, menționate în publicațiile O.N.U. sau în alte studii, sînt estimate la 91—240 mld t.e.c., iar cele de gaze naturale la 50—67 mld t.e.c. Într-un studiu publicat în S.U.A. în 1965 se apreciază că totalul rezervelor mondiale (sigure + probabile + posibile) de petrol și gaze naturale însumează 2 100 mld t.e.c.

Rezervele cunoscute de petrol și gaze au un grad relativ ridicat de concentrare pe glob. După un studiu efectuat de O.N.U. în 1973, printre țările cu cele mai mari rezerve sigure de petrol se numără Arabia Saudită (20.5 % din totalul rezervelor sigure mondiale), U.R.S.S. (11.4 %), Kuwait (9.9 %), Iran (9.7 %), Algeria (6.6 %), S.U.A. (5.4 %), Libia (4.7 %), Irak (4.3 %) etc., iar printre țările cu cele mai mari rezerve sigure de gaze naturale se numără U.R.S.S. (33.6 %), S.U.A. (14.4 %), Iran (10.6 %), Algeria (5.5 %) ș.a.

În ultimele decenii, cu toată creșterea importanță a extracției, rezervele de petrol și de gaze au sporit totuși mult. Astfel, în timp ce în 1952 rezervele sigure de petrol erau evaluate de experții O.N.U. la 13.3 mld. t. în 1973 acestea au ajuns la 90.29 mld. t. deci o majorare de 6.8 ori. În Orientul Mijlociu rezervele sigure au crescut de peste 6 ori, iar în regiuni ca Marea Nordului, Alaska, Siberia, America Latină etc. au fost puse în evidență noi zăcăminte de exploatare. O imagine de ansamblu asupra ordinului de mărime și a felului cum a evoluat raportul dintre rezerve și extracție ne oferă diagrama evoluției rezervelor sigure de petrol comparativ cu cantitatea extrasă, cumulată începînd de la mijlocul secolului trecut. Dacă vom raporta rezervele sigure de petrol din anii 1950—1971 la producția cumulată de petrol (= 1) vom observa o creștere a raportului de la 1.2 în 1950 la circa 2 în 1971 (vezi graficul).

În timp ce producția anuală mondială de petrol a crescut din 1950 pînă în 1971 de 4.5 ori, rezervele sigure au sporit de 6—7 ori.

Raportul dintre rezervele sigure și cantitatea extrasă anual, raport denumit durata de exploatare a rezervelor (exprimată în ani), se menține relativ înalt pentru petrol (17.4 ani în 1971), iar pentru ga-

zele naturale apare și mai ridicat (în S.U.A. — 20 ani, în Orientul Mijlociu — 90% etc.) Se prevede că în perioada următoare în unele țări și regiuni raportul menționat va scădea, deși se preconizează măsuri sau factori de contracțurare ca: îmbunătățirea factorului de recuperare cu circa 10 %; reducerea ratei de creștere a producției și a cererii de petrol (ca urmare a majorării prețului acestuia); sporierea eforturilor de cercetare în domeniul explorării pentru mărirea rezervelor.

dr. Aurel IANCU

*) Din care: cărbunele superior 84.1 %, cărbunele brun 7.9 %, turba 1 %.

1) ECOSOC, Basic Products and Energy, Ec. A.D. (XI) R 3, 1973.

2) U.N., World Energy Reserves and Energy Consumption, 1974.

IPOTEZE • PREVIZIUNI

Polonia: evoluții în sectorul agricol și alimentară

CONFORM prognozelor oficiale, ponderea forței de muncă ocupate în sectorul agricol și alimentară va scădea în Polonia de la 40% din totalul ei în 1974 la 31% în 1980 și la 27% în 1990. În cifre absolute, forța de muncă ocupată în acest sector urmează să se reducă cu 1.3 mil. persoane.

Concomitent, va spori simțitor gradul de înzestrare tehnică a acestui sector. Dacă în 1971 valoarea echipamentului tehnic de muncă pe un lucrător se ridică în industria alimentară la 208 mii zloti, iar în unitățile socialiste din agricultură la 269 mii zloti, se prevede că în 1980 — în medie pe întregul sector agro-alimentară — indicatorul respectiv va reprezenta circa 251 mii zloti și în 1990 circa 481 mii zloti. Ca armare va crește considerabil productivitatea muncii în agricultură, deși ea se va menține în continuare sub nivelul celei din industrie. Se prevede că în 1990 sectorul agro-alimentară, la o pondere de 27% în totalul forței de muncă și de 26%

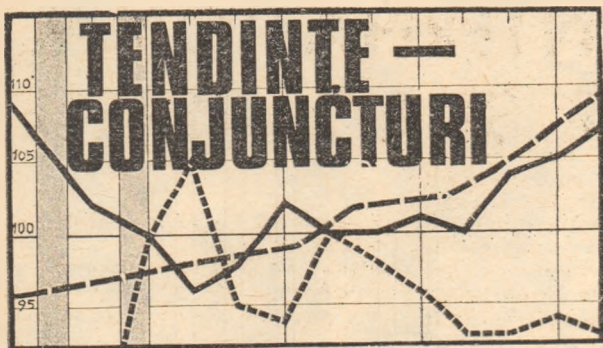
în valoarea totală a mijloacelor de producție pe economie, va furniza 22% din venitul național.

Japonia: orizonturile construcției de mașini

Conform unor estimări efectuate de specialiștii Ministerului Comerțului Exterior și Industriei din Japonia, în deceniul actual producția industriei de mașini, utilaje și mijloace de transport va spori într-un ritm media anual de 8.4% iar în perioada următoare de 5 ani ritmul se va încetini la 6.8%. Dintre grupele de produse componente, cele mai însemnate creșteri cunoscute roboți industriali, automatele cu deservantă comercială și instalațiile pentru combaterea poluării mediului înconjurător. Prerăzind o cerere susținută pentru această ultimă categorie de utilaje, ministerul amintește intenționează s-o promoveze ca un important capitol de export, începînd din a doua jumătate a acestui deceniu.

Grupa de utilaje	Ritmul mediu anual de creștere a producției (%)	
	1970—1980	1980—1985
Total mașini și utilaje	8.4	6.8
Construcții de mașini cu caracter general	9.0	6.8
— aparatură de biou	10.6	10.1
— roboți industriali	42.9	2.9
— utilaje hidraulice	10.2	9.9
— utilaje de ridicat și transport	8.0	7.8
— mașini de ambalat	11.0	9.5
— automate pentru comerț	25.7	0
— instalații pentru combaterea poluării	13.6	7.5
Utilaje electrotehnice	9.6	8.4
— aparatură electronică pentru industrie	13.3	11.9
— aparate electrice de uz casnic	8.0	5.7
Mijloace de transport	6.5	4.3
— automobile	6.2	4.3
Articole optice și mecanică de precizie	8.2	8.1

Sursa: B.I.K.I., 4 XI 1975.

**Comerțul mondial:
incetinirea continuă**

ÎN eventualitatea unei redresări economice în principalele țări capitaliste dezvoltate, volumul comerțului mondial ar putea să crească în 1975 cu 1-3%, se arată în cea mai recentă evaluare a Secretariatului G.A.T.T. asupra situației din acest domeniu. Experții G.A.T.T. consideră însă puțin probabilă o asemenea redresare în semestrul II al anului curent. Ei prevăd că, în absența acesteia, în 1975 se va înregistra probabil pentru întâia oară în perioada postbelică o scădere absolută a volumului comerțului mondial.

Prima evaluare asupra desfășurării comerțului mondial în 1974, publicată concomitent de Secretariatul G.A.T.T., constată că în prețurile curente exportul și importul mondial au însumat 825 miliarde dolari, o creștere cu circa 44% față de anul precedent. Ca volum fizic, însă, comerțul mondial a crescut cu circa 5%. În ceea ce privește structura, ponderea țărilor în curs de dezvoltare în exportul mondial a sporit în 1974 de la 19% la 25%. Din acest total, partea țărilor exportatoare de petrol a fost de 14%, o dublare a ponderii față de 1973: țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol și-au răzut ponderea redusă anul trecut de la 12% la 11%.

Aurul în 1975

DUPĂ evaluări din surse bancare engleze, producția de aur a lumii capitaliste s-a redus în 1974 cu 9%, reprezentând circa 995 tone. În Republica Sud-Africană, principalul producător din lumea occidentală (peste 76% anul trecut), nivelul producției a fost cel mai scăzut din 1961 încoace, înregistrând o diminuare cu 11%. În Canada produc-

ția s-a micșorat cu 10%, dar în S.U.A. și Australia ea s-a menținut aproape de nivelul anului precedent. În ceea ce privește consumul, se semnalează o reducere cu circa 40% a cererii industriale de aur, care a însumat aproximativ 600 de tone.

Piața lînii: oferta depășește cererea

DATE preliminare arată că în 1974, producția de lînă din țările nesocialiste a ajuns la 2,6 mil. tone, crescînd cu 4,5% față de anul precedent. Principalele creșteri au fost realizate de primii doi producători din lume — Australia și Noua Zeelandă:

Tara	1973 (mii tone lînă nespălătă)	1974
Australia	701.0	772.0
Noua Zeelandă	254.8	301.5
Argentina	179.2	182.9
R.S.A.	111.5	115.0
S.U.A.	72.2	67.1
Uruguay	61.0	64.0
Anglia	49.4	52.2
Turcia	47.3	43.0
Brazilia	36.5	37.0
Spania	36.0	34.0

În ceea ce privește comerțul cu lînă, între țările nesocialiste, acesta a continuat să se restrîngă (după o scădere cu 20% în 1973), evoluție determinată atît de stocurile existente la firmele din industria lînii cît și de concurența fibrelor chimice.

Prețuri în creștere la utilajele de construcții maritime

POTRIVIT estimărilor efectuate de „Northern Offshore”, prețurile la utilajele de construcții maritime au crescut sensibil în ultimii ani. Astfel, prețul mediu al unei maca-

rale plutitoare a crescut de la 6-9 milioane dolari în 1969, la 30-40 milioane dolari în prezent. Prețul navelor pentru instalarea de conducte submarine (la o adîncime de 122 metri) a crescut de la 8-10 milioane dolari la peste 50 milioane dolari, în aceeași perioadă.

Bumbacul: decalaj între producție și consum

PRODUȚIA mondială de bumbac în actualul an agricol este estimată la o cifră record de 63,14 milioane baloturi (greutate netă = 217,4 kg), cu aproximativ 1 milion de baloturi mai mult decît în anul precedent. Ministerul Agriculturii al S.U.A., care publică aceste cifre, apreciază că actualul declin al cererii de produse textile și bumbac brut va persista în următoarele 9 luni, înregistrîndu-se o rămînere în urmă a consumului de aproximativ 4 milioane de baloturi față de nivelul producției. Ca urmare, se așteaptă ca stocurile mondiale să crească substanțial și în acest an.

Belgia: Creștere și investiții

CONFORM aprecierii Consiliului economic central din Belgia, produsul național brut al țării va crește în anul curent — în prețuri constante — cu 2%, față de un spor de 4% în 1974. În legătură cu evoluția conjuncturii economice interne, Consiliul apreciază că în 1975 investițiile private de capital în industrie ar putea să se reducă cu 15-20% față de nivelul anului precedent: totodată, este posibil ca investițiile statului să crească într-un ritm mai viu decît anterior.

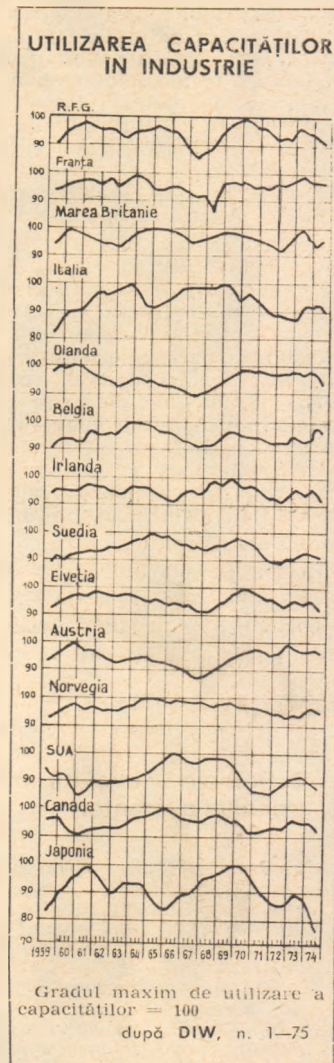
Sfecla de zahăr în Europa occidentală

DUPĂ primele evaluări ale suprafeței însămînțate în acest an cu sfeclă de zahăr în țările Europei occidentale, aceasta s-a extins cu circa 15% față de anul trecut, respectiv de la 1847 mii ha la 2115 mii ha. Această tendință se manifestă în toate țările vest-europene

cultivatoare de sfeclă de zahăr, dar mai pregnant în Spania (+56%), Grecia (+48%), Italia (+22%), Danemarca (+19%), Anglia (+11%) ș.a.

Folosirea capacităților de producție în țările capitaliste în regres

INTR-O evaluare a conjuncturii din țările capitaliste la începutul acestui an, publicația D.I.W. — Vierteljahresheft nr. 1-75, constată că gradul de utilizare a capacităților de producție din industrie a scăzut în condițiile crizei actuale în toate țările dezvoltate din Occident (vezi graficul). Ca

urmare, volumul investițiilor proiectate a fost afectat considerabil. În principalele țări industriale erau nefolosite la sfîrșitul anului 1974 capacități reprezentînd o producție industrială anuală de circa 120 miliarde de dolari.

PIATA MONETARĂ INTERNATIONALĂ

TENDINȚA de scădere a cursului dolarului care s-a manifestat în ultimul timp a continuat în cea mai mare parte a săptămânii 17-21 martie 1975, fiind determinată atât de factorii legați de evoluția economiei americane cât și de măsura luată de unele țări arabe exportatoare de petrol de a nu mai exprima paritatea oficială a monedelor naționale în dolari, ci în Drepturile speciale de tragere (D.S.T.) ale Fondului Monetar Internațional.

Moneda	Curs la 28.III. 1975	21.III. 1975	Abatererea în % a cursului valutei în ziua de 21.III.1975 față de cursul oficial central din XII. 1973	Abatererea în % a cursului de înțelegere în ziua de 21.III.1975 față de cursul din XII. 1973			
Marca vest-germană	2,66904	2,6990	2,3205	2,3185	+10,01	+10,01	- 14,17
Francul elvețian	3,3895	3,2500	2,4900	2,4370	+10,12	+10,07	- 14,17
Francul francez	4,60414	4,7025	4,1110	4,1305	+ 7,71	+10,05	- 10,75
Lira sterlină	2,8992	2,8890	2,4170	2,4100	-16,34	+ 4,17	- 7,0
Lira italiană	522,50	607,0	631,30	628,40	-10,69	- 3,40	+ 3,52
Yenul japonez	308,0	280,20	286,75	288,90	+ 7,55	- 2,34	+ 2,59
Marcul olandez	2,70117	2,6260	2,3780	2,3685	+10,42	+10,49	- 14,19
Francul belgian	40,3344	41,10	34,36	34,27	+10,69	+10,62	- 14,12
Procurul surcului la Londra	-	103,87	177,75	177,50	-	-	-

Țară	1960	1970	1973	Industria	Construcții	Agricultură și silvicultură	Transporturi și comunicații	Sfera neproductivă
Bulgaria	403	11 ori	13 ori	15 ori	30 ori	19 ori	998	857
Cehoslovacia	293	461	577	452	10 ori	869	581	568
R.D. Germană	447	911	10 ori	12 ori	33 ori	10 ori	612	709
R.P. Mongolă	14 ori	26 ori	29 ori	34 ori ^x	...	178 ori	16 ori	14 ori
Polonia	260	531	688	11 ori	25 ori	921	651	621
România	433	13 ori	17 ori	20 ori	12 ori	21 ori	11 ori	12 ori
Ungaria	197	435	473	466 ¹	452	11 ori	249	430
U.R.S.S.	329	643	764	692	976	11 ori	636	714

1) + revalorizare (apreciere de fapt); - devalorizare (deprecieri de fapt); 2) dolar pentru 1 lira sterlină; 3) proeurul surcului în dolari/uncie, primul fixing.

Paralel cu o accentuare a scăderii producției industriale în S.U.A., respectiv de 3,8 la sută, în luna ianuarie a.c. (după scăderea de 2,8 la sută în decembrie și 2,5 la sută în noiembrie 1974), a avut loc și o scădere cu 2,8 la sută a comenziilor de bunuri de folosință îndelungată. Conform ultimelor evaluări se pare că pentru întreg trimestrul I a.c. produsul național brut al S.U.A. va înregistra o scădere de circa 10 la sută. Reducerea dobânzii preferențiale (prime, rate) de către unele bănci americane la 7,50 la sută, a influențat de asemenea negativ poziția dolarului, ca și

aprecierile ministrului de finanțe al S.U.A., William Simon, în sensul că deficitul bugetar al acestei țări ar mai putea crește considerabil.

Renunțarea de către Arabia Saudită, Kuweit și Qatar de a mai exprima paritatea oficială a monedelor lor în dolari și legarea lor de D.S.T. au determinat unele cercuri bancare să emită părerea că țările exportatoare de petrol ar putea calcula prețul acestui produs și chiar cere plata sa în monedele lor naționale.

Noi incertitudini în ce privește evoluția în viitor a situației pe piețele valutare internaționale a adăugat și acordul de principiu

Rate oficiale a scontului în unele țări capitaliste la data de 21.III.1975

Anglia ^{x)}	10,25%	Italia	8,0%
Austria	8,50%	Japonia	9,0%
Belgia	7,50%	Luxemburg	7,50%
Canada	8,25%	Norvegia	5,50%
Danemarca	9,0%	Olanda	6,0%
Elveția	5%	Suedia	7,0%
Finlanda	9,25%	S.U.A.	6,25%
Franta	11,0%		
R.A.G.	5,0%		
Israel	6,0%		

x) Dobânda minimă de împrumut (Minimum Leading Rate).

realizat la recenta reuniune a miniștrilor de finanțe ai Pieței Comune privind posibilitatea pentru Elveția de a adera la sistemul fluctuării în comun a unor monede occidentale (așa-zisul „sarpe monetar”). O eventuală adărire a Elveției la „sarpele monetar” ar putea antrena în viitor o întărire permanentă a valutelor ce fac parte din acest sistem față de dolarul S.U.A.

VALUTA	Termen	1	2	3	4	5	6	7	8	9
DOLARUL S.U.A.	1 LUNA					5,625	6,25			
	3 LUNI					6,375	7,00			
FRANCUL ELVEȚIAN	1 LUNA			4,00	4,625			7,125	7,500	
	3 LUNI			4,50	4,875					
MARCA R.F.G.	1 LUNA					5,625	6,125			
	3 LUNI					4,875	5,50			
						5,625	6,375			

Nivelul orientativ al dobânzilor pe piața eurovalutelor în perioada 17-21 martie 1975 (nivel minim și maxim).

inversare a actualei tendințe de scădere a dobânzilor în S.U.A. Cursul dolarului a fost influențat favorabil și de aprecierile, tot mai frecvente, din partea unor specialiști și autorități monetare occidentale, inclusiv din S.U.A., în sensul că dolarul este în prezent mult „subevaluat” față de unele valute occidentale și că în viitor redresarea poziției monedei americane ar fi inevitabilă.

Teodor GIURGIU

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Dinamica investițiilor în țări socialiste

POLITICA de industrializare, de ridicare a tuturor sectoarelor economiei și regiunilor țării — promovată consecvent de țările socialiste — prevede și, implicit, se realizează prin investiții masive, printr-o amplă activitate constructivă. Acest efort este deosebit de intens în țările socialiste care au moștenit de la vechiul regim un nivel mai scăzut de dezvoltare, utilizarea productivă a unei părți mai mari din venitul lor național constituind o condiție indispensabilă pentru atingerea, în perspectivă, a obiectivului egalizării nivelului de dezvoltare al tuturor țărilor socialiste. Astfel, după cum se poate urmări în tabelul alăturat, R.P. Mongolă și-a sporit investițiile capitale de 29 ori în 1973 în raport cu 1950; România — de 17 ori, Bulgaria — de 13 ori etc., față de 4,7 ori în Ungaria și circa 5,8 ori în Cehoslovacia.

Dacă examinăm dinamica investițiilor pe principalele ramuri ale economiei naționale, se constată că ritmul cel mai viu de

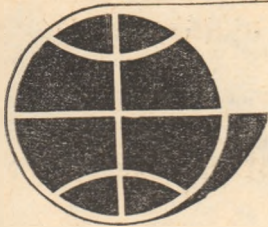
creștere l-au înregistrat, în perioada menționată, investițiile orientate spre reconstrucția agriculturii (în R.P. Mongolă, România, Bulgaria, Ungaria, U.R.S.S.), spre sectorul construcțiilor (R.D.G., Bulgaria, Polonia, Cehoslovacia) și spre industrie (R.P. Mongolă, România, Bulgaria, R.D.G., Polonia).

Activitatea susținută din sectorul propriu-zis al construcțiilor

poate fi ilustrată și prin extinderea rapidă a volumului lucrărilor de construcții-montaj: în perioada 1950-1973 acesta a crescut într-un ritm mediu anual de peste 15% în R.P. Mongolă, de peste 12% în România, de 10,5% în Polonia, de 9,7% în Bulgaria, de 9% în U.R.S.S. ș.a.m.d. Realizările menționate au fost obținute datorită ridicării considerabile a gradului de

mecanizare a principalelor lucrări de construcții-montaj, datorită mării continue a productivității muncii, astfel încât ritmul de creștere al efectivului lucrătorilor din construcții-montaj a fost sensibil inferior ritmului de creștere al lucrătorilor respective și — în general — al volumului investițiilor capitale.

N. P.

Curba competitivității

PROBLEMA determinării competitivității (pe piața internă și externă) a unei ramuri industriale, sau a economiei unei

belul) curba descendentă a competitivității industriei prelucrătoare din Anglia în deceniul 1963—1973, scăderea fiind mai

accentuată în cazul unor subramuri, ca producția de articole electrotehnice și cea de metale și produse din metal.

Avatarurile profesiunilor

DIN analiza unui recensământ efectuat în 1970 în R.F.G. rezultă că aproximativ jumătate din populația activă de 24,6 milioane persoane (fără muncitorii străini), lucrează în sectorul serviciilor. Ceva mai mult de 1/3 din cei ocupați lucrau în industria prelucrătoare, iar 8% în agricultură.

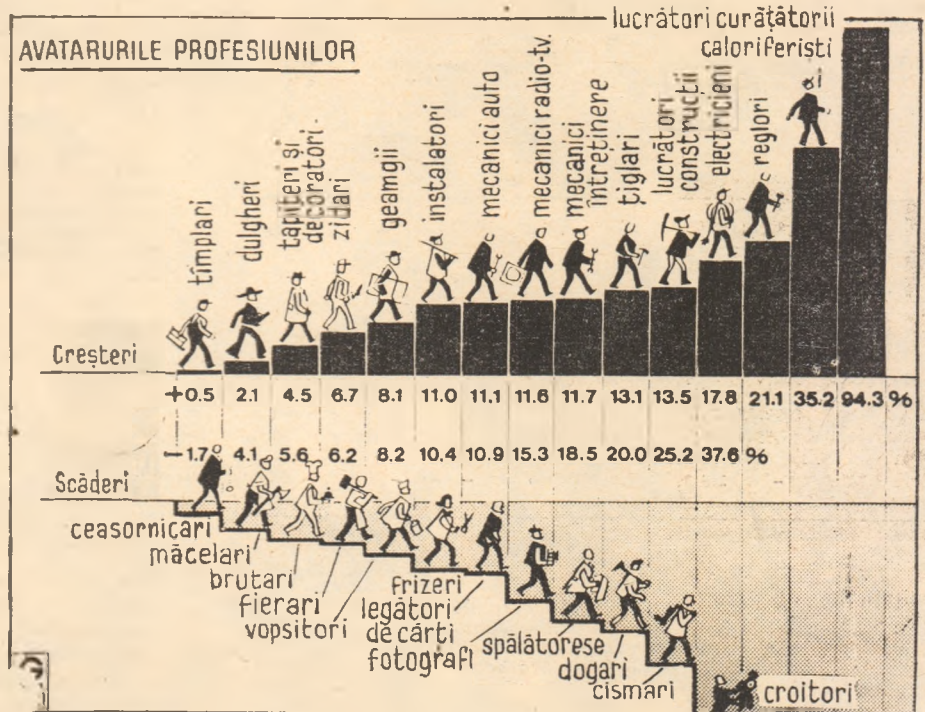
Un aspect deosebit de interesant relevat de recensământul amintit este evoluția diferitelor profesii din sfera serviciilor între 1968 și 1973, variațiile numărului celor care le execută putând fi urmărite în grafic. În general creșterile cele mai mari au avut loc în sectoarele legate mai mult de progresul tehnic și de construcții, în timp ce profesiunile „tradiționale” și cele mai puțin specializate sînt în scădere.

Denumirea producției	Indicatorul competitivității (raportul dintre export și import)			
	1963	1967	1970	1973
Pe ansamblul producției industriale prelucrătoare	2,1	82,1	72,8	56,0
Articole chimice	1,8	88,6	84,0	79,1
Metale și produse din metal	3,1	86,3	67,5	43,4
Construcții de mașini (cu caracter general)	2,6	74,0	67,5	52,5
Articole electrotehnice	3,3	71,4	50,8	28,3
Marfuri textile	1,8	91,7	79,6	63,8
Pielărie, articole de blănderie, îmbrăcăminte, încălțăminte	0,8	112,3	120,3	79,6
Producția industriei de prelucrare a lemnului, a hîrtiei și altele industriale	0,6	95,1	96,3	74,1

Exclusiv argint și metale neferoase
Sursa: "Național Institute Economic Review" (după V.E.S.O. nr.2/19/5)

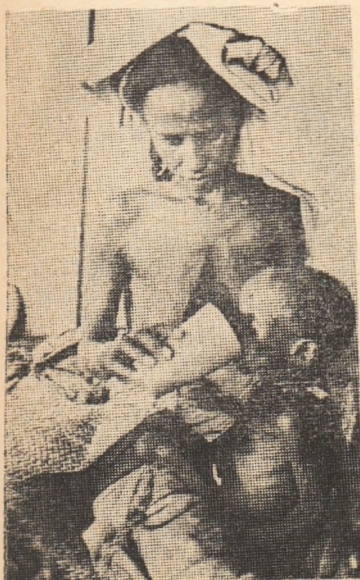
țări constituie de mult obiectul studiului economiștilor pe plan internațional. O metodă relativ simplă a fost propusă, în acest sens, de doi colaboratori ai Institutului național pentru cercetări economice și sociale din Anglia, pornind de la evoluția raportului dintre exportul și importul produselor respective.

Indicatorul propus ilustrează (vezi ta-

Contraste

DATE recente citate de revista **Croissance des jeunes nations** (nr. 153/1974) prezintă dimensiunile subdezvoltării și ale marilor decalaje din lumea contemporană

recurgînd la cîieva comparații mai puțin obișnuite, dar elocvente. În Europa occidentală animalele de casă

consumă de zece ori mai mult decît venitul național al Guineei și de peste 60 de ori mai mult decît cel al Botswanei. În Africa numai patru țări au un venit național superior sumei pe care americanii o cheltuiesc pentru animalele lor de casă.

Dacă se compară direct nivelurile de trai ale populației, consumul a 70 de locuitori din Volta Superioară sau Somalia sau a 80 de ruandezi trebuie însumat pentru a echivala cu consumul mediu al unui cetățean american.

Cultura orezului în U. R. S. S.

SUPRAFETELE cultivate cu orez în U.R.S.S. au sporit de peste trei ori, iar recolta globală de aproape cinci ori (1,9 milioane de tone în 1974, 2 milioane tone — previziuni pe 1975) față de nivelul mediu din perioada 1961—65. Principalele zone de cultură a orezului sînt Kubanul, R.S.S. Uzbekă, regiunile din sudul Kazahstanului, regiunea Astrahan, Primorie (Orientul îndepărtat) ș.a.

Navetă aeriană

INTRE implicațiile decurgînd din abandonarea — cel puțin pentru moment — a proiectului construirii unui tunel sub Canalul Mincei în baza tratatului anglo-francez semnat în noiembrie 1973, se numără și revizuirea proiectelor de dezvoltare a mijloacelor de transport între Insulele britanice și continent. Astfel, compania „British Airways” are în vedere introducerea între Londra și Paris a unui sistem de legături frecvente denumit „navetă aeriană” și experimentat deja între Londra și Glasgow. La rîndul lor, căile ferate britanice au inițiat un program de investiții în valoare de 69 milioane lire sterline, eșalonat pe zece ani, pentru construirea a opt feriboturi, în loc de unul singur cît se prevedea în cazul construirii tunelului.

Bursă

Marin Popescu, Oltenița — Cele mai vechi burse din lume au fost cele de la Anvers (1487), Londra (1554) și Amsterdam (1561). Ulterior (în 1595) au apărut bursele din Lyon, cea mai veche din Franța și multă vreme și cea mai importantă, din Bordeaux și Marsilia. Bursa de pe Wall Street din New York („The New York Stock Exchange”) — al cărei crash din 1929 a rămas un moment de referință în istoria economică a lumii capitaliste — a fost întemeiată în 1792. În limbajul curent al presei ea este desemnată de obicei sub numele străzii din Manhattan pe care se află situată. La

Una din cele mai vechi instituții ale lumii capitaliste, bursa (ține pasul cu ultimele realizări tehnice în domeniul telecomunicațiilor).

New York există încă două burse de valori. Una din ele este American Stock Exchange, creată înainte de războiul de secesiune și care dispune de o clădire proprie abia din 1921. La început negocierile se efectuau pe stradă, de unde și denumirea bursei respective de Curb Exchange, păstrată până în 1953. Cealaltă este National Stock Exchange, deschisă în 1962. Împreună, cele trei burse new-yorkeze realizează circa 90% din volumul tranzacțiilor de birji de valoare din S.U.A. Dintre bursele de mărfuri, cea mai importantă este astăzi cea din Chicago, fondată în anul 1848 de 32 de comercianți din oraș. În 1972 soia — care în secolul trecut încă nu se cultiva în S.U.A. — conta cu peste jumătate din valoarea de 123 miliarde dolari a tranzacțiilor de la bursa din Chicago și cu o treime

din volumul de mărfuri tranzacționat, între care grâul ocupă și el un loc important, cotațiile sale de aici servind drept bază în restul lumii capitaliste.

Realizarea unei rețele mondiale de telecomunicații și perfecționarea continuă a acesteia au mărit sensibilitatea bursei față de evenimentele economice și politice din lumea capitalistă.

Homo oeconomicus

Brinđușa Covaci, studentă, Universitatea din Cluj-Napoca — Termenul latinesc de homo oeconomicus („omul economic”), folosit în special în economia politică clasică burgheză, ilustrează o concepție potrivit căreia oamenii sînt totalmente individualiști și egoiști, gândind și acționînd în exclusivitate în funcție de interesele materiale proprii, într-o economie a liberei concurențe. „Homo oeconomicus” era capitalistul transformat în prototipul omului societății burgheze.

Astăzi prin „homo oeconomicus” se înțelege mai curînd omul care acționează potrivit unor criterii de raționalitate economică.

Expresul japonez

Bebe Maslăcan, Adjud — Este adevărat că în ultimele decenii o serie de țări capitaliste dezvoltate au desființat anumite căi ferate datorită insuficienței lor rentabilități în condițiile concurenței crescînde din partea transportului rutier (mai ales pînă la declanșarea crizei energetice) și aerian. Dar paralel multe din liniile rămase au fost electrificate și modernizate, iar în cîteva țări au fost construite linii noi pentru trenuri de mare viteză și capacitate.

Luna trecută a fost inaugurată o nouă secțiune a liniei ce străbate insulele japoneze, lungă de aproape 400 km, între Okayama (în vestul insulei Honshu) și Fukuoka (în Kyushu, cea mai sudică dintre insulele mari ale arhipelagului nipon). Noua linie, al cărei cost se ridică la 2,4 miliarde dolari, reduce durata călătoriei între Tokio și Fukuoka de la mai mult de 11 ore la sub 7 ore.

În general se apreciază că scumpirea benzinei a-

cordă o nouă șansă transportului pe căile ferate, inclusiv sub aspectul construirii unor linii noi.

New Deal

Virgil Ghelase, Comarnic — Prin această denumire (în traducere: „No-ua abordare”) se înțelege programul de politică social-economică aplicat în S.U.A. în timpul președintelui F. D. Roosevelt, în perioada 1933—1936, pentru a înlătura efectele marii crize economice de supraproducție din 1929—1933 (la instalarea președintelui Roosevelt S.U.A. numărău aproape 14 milioane de șomeri). Măsurile sociale și economice întreprinse în cadrul acestui program — considerat de diverși autori occidentali ca prima încercare de aplicare sistematică a teoriilor expuse ulterior de J. M. Keynes în „Teoria generală a folosirii brațelor de muncă, a dobinzii și a banilor” (1936) — contrastau puternic cu măsurile tradiționale de politică economică americană în asemenea situații, de unde și denumirea de „New Deal”. Concret este vorba de o serie de măsuri legislative vizînd susținerea cererii de consum ca premisă a înviorării activității economice (prin crearea ajutorului de șomaj, introducerea asigurărilor sociale, lucrări publice pentru folosirea șomerilor, majorarea veniturilor fermierilor printr-un sistem de prețuri garantate în schimbul unei reduceri voluntare a suprafețelor cultivate, reducerea prețului de vînzare al anumitor produse industriale), ample comenzi de stat pentru industrie și oferirea de credite ieftine, devalorizarea cu 40% a dolarului pentru relansarea exporturilor, stimularea construcțiilor de locuințe prin subsidii și garanții publice etc.

Întîmpinînd încă din anii 1935—1936 o puternică rezistență din partea unor cercuri ale marelui capital, mai multe din măsurile vizînd sporirea intervenției statului american în economie au fost declarate neconstituționale de Curtea Supremă a S.U.A. și au fost după aceea, în mare măsură, abandonate.

Totuși „New Deal”-ul a avut o influență considerabilă asupra societății americane, consacrinđ intervenția sporită a guvernului federal în economie și creșterea consumului de stat ca pirghie de influențare a mecanismului economic de ansamblu. De asemenea, rolul sin-dicatelor a căpătat o lar-

Anglia și Piața Comună

Stefan Ionescu, Botoșani — 1) Referendumul prin care Anglia urmează să decidă dacă va rămîne sau nu în Piața Comună este prevăzut să aibă loc în luna iunie a.c. 2) În mod oficial Anglia a cerut pentru prima dată începerea de negocieri pentru aderarea sa la Piața Comună la 9 august 1961 (guvern conservator). Discuțiilor preliminare dintre experții celor două părți le-a pus capăt veto-ul francez din 14 ianuarie 1963, exprimat de generalul de Gaulle, președintele de atunci al Franței. La 11 mai 1967 guvernul englez (de această dată laburist) cere din nou aderarea Angliei la C.E.E. La 27 noiembrie același an guvernul francez își exprimă opoziția, dar Anglia nu-și retrage cererea. La reuniunea la nivel înalt de la Haga (1—2 decembrie 1969), guvernele celor șase țări fondatoare ale Pieței Comune s-au declarat de acord cu deschiderea de negocieri cu Anglia (și cu celelalte țări candidate — Danemarca, Irlanda și Norvegia). Deschiderea oficială a negocierilor a avut loc la 30 iunie 1970 la Luxemburg. La 1 ianuarie 1973 Anglia devenea membră a C.E.E.

Problema participării Angliei la această organizație s-a pus încă în perioada creării Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (C.E.C.O.) — una din predecesoarele C.E.E. creată prin Tratatul de la Paris (19 martie 1951) — și apoi în preajma creării Pieței Comune în baza Tratatului de la Roma (25 martie 1957), dar inițiativa venea atunci din partea țărilor vest-europene continentale.

Tratatul de aderare a Angliei la Piața Comună prevede reducerea treptată a tarifelor în comerțul cu produse industriale dintre Anglia și cele șase țări fondatoare ale C.E.E. în cursul unei perioade de tranziție, pînă în 1977, cînd vor fi lichidate. Reducerea cumulativă a acestor tarife atinge în anul curent 60% față de nivelul inițial. Tot pentru sfîrșitul perioadei de tranziție se prevede și aplicarea tarifului vamal extern comun față de țările terțe care nu au aranjamente speciale cu C.E.E.

În 1974 exporturile către țările Pieței Comune lărgite au reprezentat o treime din exporturile totale ale Angliei; la importuri proporția a fost sim-lilară.

gă recunoaștere după „New Deal”. Influența acestuia s-a făcut simțită și în alte țări capitaliste.

B. I. C. E.

Valeria Cringășu, Alba Iulia — Banca Internațională de Cooperare Economică (B.I.C.E.) a început să funcționeze la 1 ianuarie 1964, fiind o organizație economică internațională a țărilor socialiste membre ale C.A.E.R. Documentul său constitutiv a fost semnat la 22 octombrie 1963 de guvernele Bulgariei, Cehoslovaciei, R.D.G., R.P. Mongole, Poloniei, României, Ungariei și U.R.S.S. Fondul statutar al Băncii este de 300 milioane ruble transferabile, acoperit prin cote ale țărilor participante în raport cu ponderea comerțului fiecăreia în totalul comerțului reciproc. B.I.C.E. efectuează decontările multilaterale ale țărilor membre în ruble transferabile, a-trage în conturi și depozite aur și valute liber-

convertibile și efectuează operațiuni cu aceste mijloace, creditează pe termen scurt comerțul exterior reciproc al țărilor membre.

Elveția

Gh. Pop, Blaj — 1) Elveția face parte din Agenția Internațională pentru Energie (A.I.E.); la 12 martie a.c., camera superioară a parlamentului a ratificat acordul de aderare. 2) Elveția și-a proclamat independența în anul 1499; în 1848 s-a transformat într-un stat federal unitar. 3) Fără a dispune de materiile prime necesare pe teritoriul său, Elveția este o importantă exportatoare de produse ale industriei constructoare de mașini (1,63 miliarde dolari în 1970), realizînd 1,8% din exportul mondial, adică mult mai mult decît ponderea sa în producția mondială a ramurii, care este de 0,4%.

Al 3-lea Congres mondial de sisteme generale și cibernetică

(Urmare din pag. 12)

țiilor nenumerice (Anglia); Modele matematice în analiza sistemelor educaționale (România).

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ: Modele Piaget și Guiasu ca sisteme cibernetică în teoria învățării (România); Despre reguli și legi în studiul inteligenței artificiale (Italia); Rețele celulare pentru prelucrarea imaginilor (România); Unele priorități „inteligente” ale suprafețelor adaptabile (Anglia); Aplicațiile eliminării cantitative la implementarea demonstrației teoremelor mecanice (Brazilia); Învățarea la un simplu robot (India).

NEURO ȘI BIO-CIBERNETICA: Investiția cu ajutorul calculatorului a datelor respiratorii (Ungaria); Un model cibernetic al sinapselor catechotalamice (România); Transformatorii de probabilitate ca rețele de neuroni formali (Spania); Simularea undelor electroencefalografice (România); Abordarea prin model matematic a transducției mecano-electrice în corpusculi Pacinian (Italia); Utilizarea unor iluzii optice pentru studiul canalului senzorial vedere (România); Un nou

tip de semnale în sistemul nervos și un model matematic logic al rețelei nervoase (U.R.S.S.); Modelarea neuronilor cortexului cerebral (Spania).

Printre manifestările conexe se numără și „Expoziția internațională de calculatoare”, deschisă în zilele congresului, prima expoziție din țara noastră dedicată prezentării în exclusivitate a echipamentelor de calcul, a noutăților în domeniul mașinilor cibernetică. Până în prezent și-au anunțat participarea câteva zeci de firme producătoare printre care IBM (S.U.A.), ICL (Anglia), Jujitsu (Japonia) și, de asemenea, se vor prezenta echipamentele produse în țările socialiste, ca și produsele industriei românești de calculatoare și echipamente periferice.

Nu va fi mai puțin lipsită de interes nici „Expoziția de carte”, care se va organiza în timpul congresului și la care se vor prezenta lucrări în domeniul ciberneticii teoriei sistemelor și automaticii, ciberneticii medicale etc., atât din țara noastră cât și din străinătate. În concluzie, un bun prilej oferit specialiștilor din domeniu de a cunoaște tot ceea ce reprezintă noutate în tehnică și în cercetare.

PUBLICOM

AGENȚIE DE PUBLICITATE PENTRU COMERȚ EXTERIOR

invită specialiștii români interesați să viziteze

EXPOZIȚIA INTERNAȚIONALĂ

ARMĂTURI '75

care va avea loc în perioada 1-5 aprilie 1975 în București, la Sala Palatului R.S. România.

Participă firmele:

- Hübner - Vamag AG
- ing. Paul Unger, Armaturen, Mess - und Regeltechnik
- Xorela AG
- Gachot S.A.
- Anton und Richter GmbH
- Gebrüder Adams, Armaturen und Apparate
- BPA Babcock
- H. Dewers, Maschinen und Armaturenfabrik
- Dilo Gesellschaft Drexler and Co.
- Oventrop Armaturenfabrik
- Schmitz + Schulte

Program zilnic între orele 10-16.

Pentru informații suplimentare adresați-vă la Publicom, tel. 14 75 35.

Austria
" Elveția
Franța
R.F. Germania
"
"
"
"
"

Știați că ORMIG nu este numai denumirea unui sistem, ci și numele unei întreprinderi? Aici a fost pus la punct acum 50 de ani procedeul ORMIG, care până astăzi este cel mai economic principiu de multiplicare din lume.

Dispozitivele de multiplicare ORMIG imprimă fără culori care să murdărească, în cel mult 7 culori simultan pe hirtie normală. Într-un timp extrem de scurt se obțin 50, 100, 200 și chiar mai multe copii. Cu ajutorul termografului ORMIG se obține în cca. 4 secunde, de pe o scrisoare sau un desen, o matriță pentru dispozitivul de multiplicat.

Dispozitivul de imprimare ORMIG este folosit în peste 50.000 de fabrici pentru multiplicarea documentației tehnologice. De pe desenele de execuție se pot imprima rapid și fără greșeli toate documentațiile necesare ca: specificațiile de materiale, detalii etc. Se obține o utilizare optimă a timpului de lucru, a materialului și a mașinilor. Timpii de așteptare și rebuturile se reduc la minimum.

ORMIG

Se garantează aprovizionarea cu piese de schimb.

Stăm la dispoziție cu plăcere pentru asistență tehnică. Solicitați documentația noastră de informare 202 Ro 2.

Organisationsmittel GmbH.
497 Bad Oeynhausen - Republica Federală Germania Brunhildestr 18.

revista economica

editată de

CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE

Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul numărului 13 din 28 III 1975

Documentele Congresului al XI-lea - ghid în acțiune

- Procesoarea dialectică a dezvoltării democrației socialiste în etapa actuală (prof. dr. Vasile Nichita) 1-2

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Impactul economic al valorificării materiilor prime naturale și sintetice (II). Rolul chimiei în valorificarea superioară a materiilor prime (M. Florescu) 3-5

- Accelearea vitezei de rotație a mijloacelor circulante (Nicolae Săvoiu) 6-8

- Campania agricolă: În ce condiții se desfășoară? (Ion Manea) 9

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Cuantificarea eficienței activității de conducere a unităților industriale (prof. univ. dr. Constantin Ștefan) 10

- Coordonate actuale ale perfecționării sistemului informațional în agricultură (conf. dr. Zamfira Jalbă) 11-12

TEORII • IDEI

Probleme ale creșterii economice
- Reconsiderarea unor modele de analiză a creșterii (prof. dr. Alexandru Gheorghiu) 13-15

- Conceptul de sistem și mecanism economic în teoria marxist-leninistă (II) (prof. univ. dr. Mihai Fărăluță) 16-17

Omul-tehnica-mediul

- Orizontul anului 2000 în cercetarea unor oameni de știință occidentali (Radu Negru)

- Sistematizarea orașelor - în perspectiva viitorului și a responsabilității sociale (prof. Nicolae Popescu) 18-19

Școli-curenți-economiști

- Bronislaw Minc și inflația (Ihor Lemnij)

- Cronică științifică, Note de lectură 20

ECONOMIE MONDIALĂ

În actualitate

- O.N.U.D.I.: Opțiune fermă pentru accelerarea industrializării (I. Pădureanu) 23

- Documentar „R. E.” Resursele energetice mondiale: prezent și perspectivă (I) (dr. Aurel Iancu) 24-25

Tendențe - conjuncturi

- Turismul internațional între fragilitate și robustețe (Cristiana Cristureanu) 27-28

- Piața monetară internațională 29

- Mondorama 30

- Curier 31

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Virgiliu Angheliescu (secretar general de redacție), Stere Gioga, Ioniță Olteanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11-25, București 22, Sectorul I, telefon 12 13 69
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.03.01.53 B.N.R.S.R. - filiala sect. I București

INTREPRINDERE DE LIANȚI — BRAȘOV

Produce și livrează pe bază de comandă fermă și contract

BAZALT

topit și recristalizat produs puternic anticoroziv antiabraziv

Dimensiuni în producție curentă :

- 250×250×30, - 250×250×40, - 250×250×65,
- 250×125×30 - 250×125×40, - 250×125×65.

La cererea beneficiarilor se pot executa și alte forme și dimensiuni pe bază de desene care se vor trata direct cu producătorul.

CARACTERISTICI FIZICO-CHIMICE :

Rezistență la uzură, max. 0,59/cm²

- Stabilitatea la acizi (SO₂, H₂ SO₄) - min. 99,3%

Stabilitatea la Na OH 2n min. 99,5%

- Rezistență la șoc termic la 100°C min. 4 cicluri

- Temperatură maximă de utilizare 200°C

- Culoare, cenușiu-negru

INDUSTRIA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII :

- Plăci de uzură pentru căptușirea jgheaburilor de scurgere a materialelor
- Căptușirea separatoarelor

INDUSTRIA METALURGICĂ :

- Căptușirea cicloanelor în fabricile de aluminiă
- Căptușirea jgheaburilor de scurgere la ținuturile laminoarelor

INDUSTRIA CHIMICĂ :

- Căptușirea rezervoarelor, reactoarelor canalelor
- Acoperirea pardoselilor în medii acide la diferite temperaturi

INDUSTRIA ELECTROTEHNICĂ :

- Căptușirea canalelor de fum, a coșurilor
- Căptușirea instalațiilor de dedurizare a apei.

Pentru lucrări în condiții speciale, întreprinderea livrează chituri de inițiere cu proprietăți similare celor ale bazaltului, la cererea beneficiarului.

ASIGURĂ ASISTENȚĂ TEHNICĂ PENTRU PREPARAREA CHITURILOR ȘI LA MONTAJ

Pentru depunerea comenzilor și obținerea datelor tehnice suplimentare, eficientii sunt solicitați să se adreseze

INTREPRINDERE DE LIANȚI BRAȘOV

Str. Carpaților 24, Tel. 3 24 80

INTREPRINDEREA DE NASTURI ȘI MASE PLASTICE BUCUREȘTI

str. serg. Postolache nr. 1 — Sectorul 6

Produse de încălțăminte, îmbrăcăminte și marochinărie din „SILUR”, „DIFUR”, „SAMUR” și „IMBUR”

În cadrul diversificării sortimentelor de încălțăminte, îmbrăcăminte și marochinărie din înlocuitori de piele, INTREPRINDEREA DE NASTURI ȘI MASE PLASTICE-BUCUREȘTI a realizat recent noi sortimente de piele artificială pe bază de poliuretan, culte, semimate sau mate, denumite: „SILUR”, „DIFUR”, „SAMUR” și „IMBUR”.

- Înlocuitorii pe bază de poliuretan — prezintă moliciune accentuată, tușeu plăcut, rezistență în purtare.
- „SILUR” și „DIFUR” — se realizează pe două tipuri de suporturi, respectiv suport din tricou, ceea ce conferă produsului o mare extensibilitate — în special la confecționarea cărimburilor de cizme — și suport de țesătură — folosit la restul încălțămintei.
- „DIFUR” — pentru confecționarea pantofilor și sandalelor
- „SILUR” și „IMBUR” — pentru confecționarea ghetelor și cizmelor
- „SILUR”, „SAMUR”, „IMBUR” — pentru confecționarea poșetelor și cordoanelor
- „SILUR” și „DIFUR” — pentru confecționarea îmbrăcămintei de primăvară și toamnă
- „SILUR”, „DIFUR”, „SAMUR”, „IMBUR” — pentru confecționarea unei game largi de articole de încălțăminte, îmbrăcăminte și marochinărie
- „SILUR”, „DIFUR”, „SAMUR”, „IMBUR” — se realizează într-o gamă variată de 16 culori

